DIN VIAȚA POPORULUI ROMÂN.

Institutul de Arte Grafice „Progresul“. — Ploești.

PREFAȚĂ

Acest al treilea mănunchiu cuprinde jocuri de copii, frânturi de graiu și obiceiuri copilărești, așezate în acelaș schelet ca și celelalte, ca întregiri sau continuări; puțin material necunoscut, și mai mult împrăștiat prin diferite colecțiuni mixte, foi și lucrări.

Poate că mai sunt și alte izvoare pe cari nu le-am putut aflà, poate că vor fi având și puncte necunoscute în colecțiunea mea, dar de sigur că puține. Subiectele obișnuite le cunoaștem însă aproape pe toate, cred, și de ceeace nu se află în colecția lui Ispirescu [1], a d-lui A. Bogdan [2] și a mea — pentru Români din stânga Dunării — și a d-lui P. Papahagi [3] — pentru cei din dreapta, — vor fi amănunte de cari ne putem dispensà cu puține pierderi. Se înțelege, ar fi bine și frumos să nu avem nimic de pierdut, dar aceasta este peste putință în ogorul literaturii populare.

Iși vor aduce foloasele lor aceste colecțiuni? De sigur. In răsfoirea lor, fiecare cercetător va găsì câte cevà; cei mai folosiți însă vor fi cei ce au grija educațiunii fizice a copiilor de școală, a tinerilor de sub steagurile oștirii și a celor în vrâstă.

Firea și țesetura trupului de Român cer *o hrană de care sunt conștiente că o avem,* cer o educațiune ale cărei elemente se potrivesc cu golurile — cu cerințele — ce se nasc în ele. Această hrană ne este la îndămână; împrumutând-o din alte părți, vom greșì, vom pune o formă nepotrivită într'un tipar cunoscut, *vom jignì orgoliul nostru etnic care simte* în mod inconștient.

1) P. Ispirescu, *Jucării și jocuri de copii.* Sibiiu 1891.
2) A. Bogdan, *Cântece de copii și jocuri.* Brașov 1905.
3) P. Papahagi, *Din literatura populară a Aromânilor.* București 1900. Vol. I; completarea colecțiunii publicate în *Analele Academiei Române*, XXV, Secț. lit.

ACADEMIA ROMÂNĂ

DIN VIEAŢA POPORULUI ROMÂN
CULEGERI ŞI STUDII

VI.

JOCURI DE COPII

III

Urmare la memoriile publicate în *Analele Academiei Române*,
Tom. XXVIII şi XXIX, *Memoriile Secţiunii literare.*

DE

TUDOR PAMFILE

ŞEDINŢA 19 DECEMVRIE 1908.

BUCUREŞTI

1909

Vom purtà limba dară după graiul nostru, vom cântà şi vom petrece ca la noi, vom munci şi ne vom munci cum cere firea noastră.

Trupeşte ne vom educà cum natura a impus copilului nostru să se educe. Vom folosi prin urmare şi mai departe unele din aceste jocuri, iar începuturile pe cari le avem [1]) le vom cumpăraţi de tot ce-i străin şi le vom îmbogăţi tot mai mult, spre folosul nostru cel mare.

Zorlenii Tutovei, în Octomvrie 1908.

Tudor Pamfile.

---

1) Dim. Ionescu, *Tratat de jocuri şcolare, pentru uzul tuturor şcoalelor de ambele sexe.* Bucureşti 1895.
Dim. Ionescu şi Grig. Teodossiu, *Jocuri şcolare pentru uzul familiilor şi al şcoalelor.* Bucureşti 1905.
Gr. Al. Tăbăcaru, *Jocuri româneşti pentru copiii şcoalelor primare.* Bucureşti 1906.

JOCURI DE COPII.

I. JOCURI PROPRIU ZISE.

1. **De-a ascunsul (cucul).** In Ardeal copiii l-au botezat *de-a chitiluşul* (*chitiluş* = paserea mică numită *ochiul-boului*). [1])

In Bucovina, jocul *de-a a se ascunde* e foarte obişnuit. E o plăcere deosebită pentru copil, când a speriat pe cineva. Se ascunde pe sub paturi, pe după uşi şi strigă: *boo* sau *bee*!

Cei mai mari fac posne şi mai mari. Ca să sperie, se fac matahale lungi, noaptea, întinzând mâinile în sus şi ţinând o oală intr'un băţ, în loc de cap; oala are două spărturi pentru ochi, în cari pun câte o lumânărică; iar dela oală în jos, e acoperit corpul cu prostire. In loc de oală, alta dată pun numai câte un cap ca de om, care e tot atât de grozav. De multe ori se pot întâmplà şi nenorociri; altul ce-l vede, poate să-l ucidă. La copiii mici se fac foarte multe jocuri de speriat. Ii sperie că vine *Barza*, că vine *Caua*, sau că vine lupul să-i mănânce, mai ales când plâng sau sunt obraznici: „Taci, c'amuşi vine lupul şi te mănâncă (ţiganul să te iea, popa să te taie, în Ţepu); iar altul cineva din altă odaie se face că-i lupul şi morăie. Băietul însă nu se cam sperie cu una, cu două; ascultă cu atenţiune, apoi zice: „Să vie încoace, să-l văd“! [2]).

„Şi-am mai văzut la marginea târgului, şurile dărăpănate, pline de poloboace, unde ne jucam *de-a ascunsul*, noaptea. Cu cât fior căutam prin colţuri negre şi cotrobăiam prin poloboacele ră-

---

1) Alexiu Viciu, *Glosar de cuvinte dialectale din graiul viu al poporului român din Ardeal.* Bucureşti 1906, p. 29.
2) Elena Niculiţă-Voronca, *Datinele şi credinţele poporului român.* Mihalcea (lângă Cernăuţi) 1903, p. 652.

sunătoare și cercetam prin podurile în cari se furișiau dungi albe de lumină, pe tovarășii ascunși! Și-mi aduc aminte că totdeauna trebuià să mormăesc singur, să spun câte o ghidușie, ca să izbucnească în râs cineva... Numai așà puteam da de-o urmă în pustiul acela!" [1]).

Prin unele părți, la jocul *de-a prinsul*, care se aseamănă cu *de-a ascunsul*, se zice „*gata*", și copiii se împrăștie până la un hotar înțeles mai dinainte; la jocul *de-a ascunsul*, când toți sunt ascunși, zic pe rând: „*cucu!*"

Sunt scăpați acei cari pot scăpà neatinși și lovesc cu palma locul unde a stat prinzătorul; este prins acela care trece hotarul ori este atins cu palma de către prinzător. Prinsul devine prinzător, iar dacă nu se prinde nici unul, apoi tot copilul cel dintâiu rămâne prinzător.

Jocul este hăzos, când se fuge mult și în una[2])".

Prin alte părți, „după ce s'a hotărît cine *se face*, cel ce a pronunțat recitativul (sorțul), scuipă în palma stângă și taie scuipatul cu muchea palmei drepte, [3]) pronunțând unul din următoarele jurăminte quasi-sacramentale, spre a-l obligà să nu se uite după jucători, și să nu vadă unde se ascunde fiecare:

— Cine s'o uità, să-i sară ochii mă-sei;

sau:

— Cine s'o uità, să-i sară ochii în patru,
Cum sare scuipatul". [4])

2. **Baba și uncheșul.** In unele sate de prin Bucovina, precum bună oară în Mihalcea, gospodarii primesc în ziua de Anul nou sau seara, pe moșneag și pe babă, cari alcătuesc *malanca*. Datina aceasta, sub alte forme de altfel, se întâlnește și în Regat sub numele de: *capră*, *brează*, *brezoaie*, *țurcă*, etc. „Moșneagul cu gheb, cu fuior în loc de barbă, cu o mască de pânză slută, unsă cu cărbuni, cu dinți rari de sâmburi de bostan și atât de urît, încât te sperii. Baba din contră, gătită ca o nevastă tânără și fără mască pe față. Ea e foarte rușinoasă și tot ține basmaua la gură — de multe ori pentrucă feciorilor cari figurează ca babă, le înfierează mustața. Atunci fetele se păzesc să le fie tare curat prin

1) M. Sadoveanu, *La noi în Viișoara*. București 1907, p. 81.
2) Grigore Alex. Tabacaru, *Jocuri românești pentru copiii școalelor primare*. București 1906, p. 8.
3) Vezi memoriul întâiu din aceste jocuri, B. II. 6, p, 92-3.
4) G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*. București 1885, p. 195.

casă, căci ei poartă un hârb cu funingine și dacă nu-i curat, *tămânjesc* tot. S'apucă de mătură, spală și mai ales fac de-ajuns râs, spuind celor de casă o mulțime de adevăruri, pe cari alți oameni trebue să le tacă, căci moșneagul se *îmbizuește* în masca sa. Moșneagul se sfădește cu baba, descoperindu-și secretele căsniciei lor, sau îl prinde mila și o drăgostește cerând să i se dea pentru babă ba una, ba alta, din casă. Fetele și copii se ațin să-i aprindă moșneagului un fel de coadă sucită, din paie, ce o are la spate și el trebue să se păzească necontenit. Malanca mai întâiu vine de urează la fereastră — un alt flăcău care-i însoțește spune cuvinte după o melodie acompaniată de fluier. In cuvintele dela malancă se tratează despre sămănatul busuiocului."

In Roșa, cu malanca umblă și capra.

In Camina, baba și moșneagul sunt însoțiți de un urs — copilul lor din păcate, făcut spre zile de sărbători.

In Șcheia, malanca este însoțită de *feșter* și *feșterița*, ursul cu ursarul, turcul cu nevasta și țiganii cu țigancele lor, făcând apoi perechi, perechi [1]).

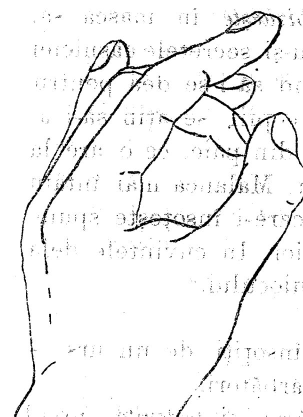
3. **De-a barza.** In alte părți din Moldova (jud. Tutova) se numește *cocostârcul*, jucându-se tot pe la priveghiuri și întocmai. Inaintea cocostârcului se pune un căuș cu grăunțe, spuindu-i: „*gâle, gâle*", adică îndemnându-l să se aproprie și să ciupească [2]).

4. **Baterea palmelor.** Cunoscut și prin alte părți [3]); variantă macedo-română [4]).

6. **In bunghi (bumbi).** In comuna Cărniceni, jud. Iași, se joacă în chipul următor: Se face o gropușoară în pământ și dela 2 ori 4 pași de dânsa, fiecare copil caută să svârle în groapă, într'o rânduеală hotărîtă de mai înainte, bumbul său. Dacă întâiul și-a băgat bumbul in groapă, toți ceilalți își lasă bumbii jos, pe locurile unde erau. Cel dintâiu, dacă bagă în groapă nasturii puși jos, din trei lovituri, cu degetul arătător sau mljlociu izbit de cel mare (fig. pag. 8.), îi iea pe toți: dacă nu, îi iea pe cari i-a putut băgà, iar rândul *datului* (izbirii cu degetul) vine celui de-al doilea în rânduеală.

1) Voronca, *op. cit.*, p. 103—4.
2) Pr. Econ. Stavr. I. Antonovici, *Istoria comunei Bogdana*. Bârlad 1906, p. CLXXX.
3) Gr. Tabacaru, *op. cit.*, p. 11.
4) Pericle Papahagi, *Din literatura populară a Aromânilor*. București 1900. Vol. I, p. 85.

Dacă întâiul nu bagă nasturele lui în gropuşoară, *dă* (aruncă) după dânsul al doilea. Dacă acesta şi-l bagă, toţi cei rămaşi pun nasturii lor jos şi al doilea caută să-i bage în groapă luându-i



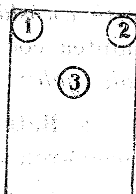
pe toţi sau pe cei ce-i poate şi dând apoi rândul celui de-al treilea, atunci când nu izbuteşte.

Dacă nici unul nu poate băgă nasturii lor în groapă, rândul datului este al acelui care are nasturele mai aproape de groapă. După dânsul vin următorii cari au nasturii mai aproape, în rânduealā. Dacă cel puţin doi inşi îşi au nasturii lor deopotrivă depărtaţi de groapă, nasturii lor se numesc *boi* şi jocul se începe din nou[1]).

In Ardeal, jocul acesta se numeşte *de-a zala*, sau *în părete*; nasturele de metal se numeşte *şulfă*[2]).

Tot în Ardeal, „în jocul *bumbii*, fac copiii o gropiţă în pământ şi în aceea trei găurele. Gropiţa şi găurelele se numeşte *cucă*"[3]).

7. **In buşi.** In unele părţi din Ardeal se numeşte *de-a borbonacii* sau *de-a borbonacul* şi sunt şase pietricele la număr. „Care are mai multe pietricele, acela *ciricā*, adică pişcă de mână pe cel care are mai puţine, până ce vede o pasere sburând, când apoi îl lasă! Pietricica mică, albă, se numeşte *ciricā*".[4])



Variante macedo-române [5]).

10. **De-a calul.** Cum vedem, în Moldova de sus, jocul acesta este îndătinat mai mult la Sf. Vasile, când un călăreţ intră în casă pe un cal de lemn, împodobit frumos, jucând apoi şi suindu-se chiar pe masă.

„In Cărăpciu pe Siret, jud. Storojineţului, se face de asemenea *cal*, dar calul îl alcătuesc doi flăcăi ce se pun îndoiţi faţă în faţă. Pe spate acoper calul cu lăicere şi alt flăcău îmbrăcat ca un turc, cu coroană de hârtie pe cap, stă tot timpul călare şi joacă calul. Calul acesta face parte din *malancă*, [6]) care aduce cu

1) Văzut la copiii păr. Gh. Botez, în Aprilie 1907.
2) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 80.
3) Loc. cit., p. 38.
4) Loc. cit., p. 21.
5) Papahagi, *op. cit.*, p. 161, 168—71.
6) Vezi aici: A. I. 2.

sine şi capra, de care se ţine un băiet cu doniţa s'o mulgă, iar un ţigan cu puşca o împuşcă sau o loveşte cu securea şi ea cade jos, sângeră, etc. De asemenea vine şi ursul şi toate persoanele stravestite, între cari şi mai multe ţigance cu copii de petece în braţe, aducând linguri, ace, etc., de vândut" [1]).

12. **In car (de-a carul)** este cunoscut şi de copiii Românilor macedoneni [2]).

18. **De-a domnul.** Prin alte părţi, în loc de cele două lemnişoare, se foloseşte un *arşic* care se *surchideşte*, adică se aruncă. Jocul are aceleaşi regule şi se mai numeşte şi *în armăşie* [3]).

Variantă macedo-română [4]).

19. **De-a dubasul.** Se mai numeşte şi *de-amija*, *de-amijele*, *baba-mija* şi câte odată are aceleaşi numiri ca şi A. I. 1. Peste Olt, în Banat, Haţeg şi Zarand se chiamă şi *ajumitul*, *de-a jumitul*, *d'a ajumita*, *jumetcă*, *mijit*, *migit* sau *pitulicică* [5]).

In Ardeal, verbul *a miji* = *a jumi* [6]).

21. **Focul.** Prin alte părţi se numeşte şi *de-a fripta* [7]).

22. **Hoina.** La acest joc, în Bocovina, „o figură" poartă numele de „*cuc*"; probabil, *halirea* sau *haleala* [8]).

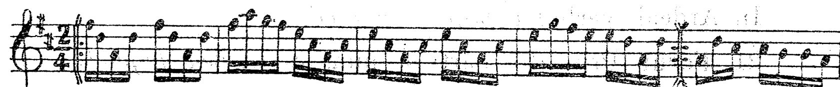
1) Voronca, *op. cit.*, p. 104—5; Asemănarea cu *Brezaia* este mai ales în unele părţi din Moldova; celelalte amănunte au părţi comune cu jocul *de-a barza*. A. I. 3. Iată o descriere a Brezaiei, din D. C. Ollănescu, *Teatru la Români*, Bucureşti 1898, partea I, p. 9—10: „Doi flăcăi acoperiţi cu ţoale sau cu sumane, se pun unul îndărătul altuia, închipuind o vită oarecare. Cel dintâiu poartă ascunsă o oală în cap, iar cel din urmă o coadă de păr sau de cârpă, legată cu o sfoară de picior, astfel ca la cea mai mică mişcare să se ridice şi să se scoboare. Peste dânşii încalecă un al treilea flăcău, cu un biciu în mână, care sfichiuindu-i sau dând din călcăie, îi mână prin sat sărind şi jucând. La cârciumă se opresc şi cel călare, după ce cântă —în deobşte, lucruri *uşurele*,—întreabă: dacă nu e nimeni muştiriu să-i cumpere calul, boul, măgarul de sub dânsul, pe care-l tot joacă fel de fel, înşirându-i bunurile. Cei de faţă se prind însă a-l ponoslui, căinând ori luând pe stăpân în bătaie de joc pentru o aşà rablă de vită şi spusele lor sunt atât de crunte, încât acesta, desnădăjduit—şi ca să scape haramul din gura lumii—îl loveşte cu bâta în cap, până ce, spărgându-i oala, cad câte trei grămadă la pământ, în hohotele de râs ale tuturor. Apoi intră cu toţii în cârciumă şi beau aldămaşul pielii cel puţin şi petrec ca în vremea cea bună".
2) Papahagi, *op. cit.*, p. 184.
3) Gr. Tabacaru, *op. cit.*, p. 14—6.
4) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 135.
5) *Etymol. Magn. Rom.*, col. 609.
6) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 55.
7) Gr. Tabacaru, *op. cit.*, p. 9.
8) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 450.

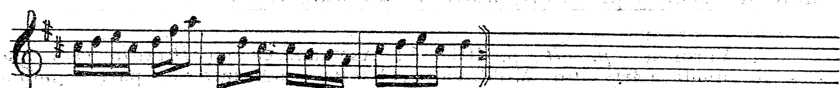
23. **De-a hoţii** este cunoscut şi de Românii macedoneni [1].

26. **De-a ineluşu'n vârteguş** are variantă macedo-română [2].
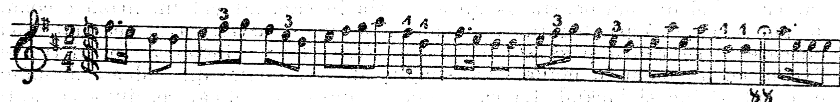
27. **Jocuri de flăcăi şi fete mari.** „Mai toate danţurile Românilor din Macedonia sunt un fel de horă care se joacă însă în mod particular; se prind mai multe persoane de mână sau prin basmale, fără însă a formà un cerc încheiat, ci şirul este încolătăcit ca un culbec. Conducătorul danţului face toate figurele jocului, dănţuind într'un mod expresiv şi cu mult foc; doi, trei de după dânsul îl imitează mai mult sau mai puţin, tot restul dănţuitorilor se mişcă liniştit în cadenţă, întorcând în diverse părţi învârtiturele şirului" [3].
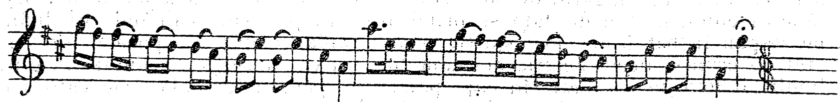
Jidoncuţa.
Brâul jidănesc.
Răguşita [4].
Romana (în Ardeal) [5].
Cărăşelul. Melodie din Ţepu-Tecuciu:





Mocăneşte. Melodie din Ţepu-Tecuciu:

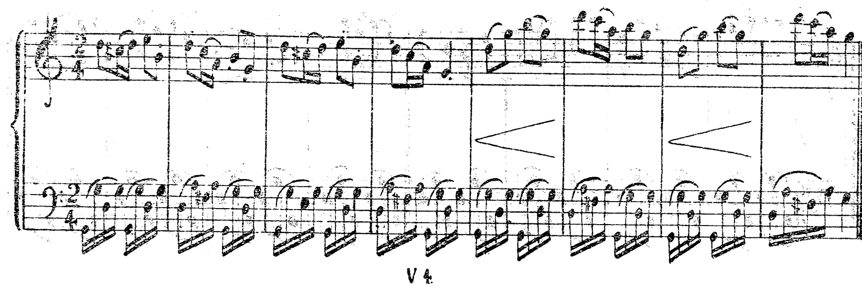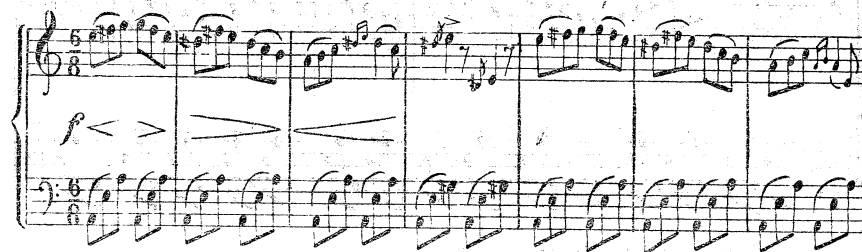




1) T. T. Burada, în *Revista pentru istorie, archeologie şi filologie*, an. I, vol. II, p. 423.
2) *Neamul Românesc*, An. I, vol. II, p. 168: „numele jocului Jidoncuţa (din Putna). La Moineşti se joacă un brâu românesc, numit, acum în urmă, *brâul jidănesc*. Scârbos nume. Adevărul este că brâul s'a lepădat de botez, între harhari, căci la noi în sat, unde nu este nici un Jidan, se numeşte *Răguşita*".
3) *Ibidem*, an. I, vol. II, p. 617.
4) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 164.
5) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 23—4.
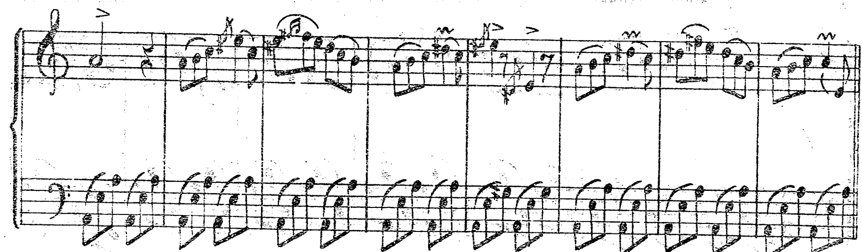
Alivencile. Melodie [1]:
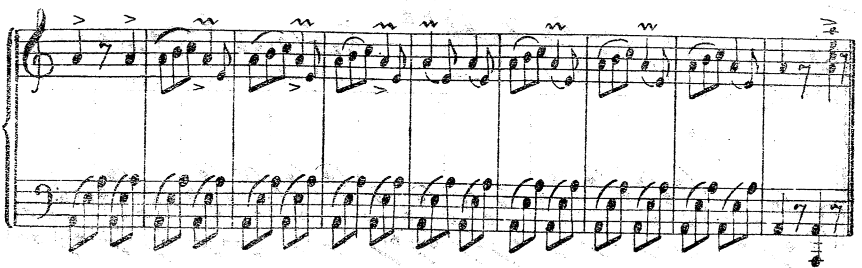
Allegro.



Arcanaua, Melodie [2]:





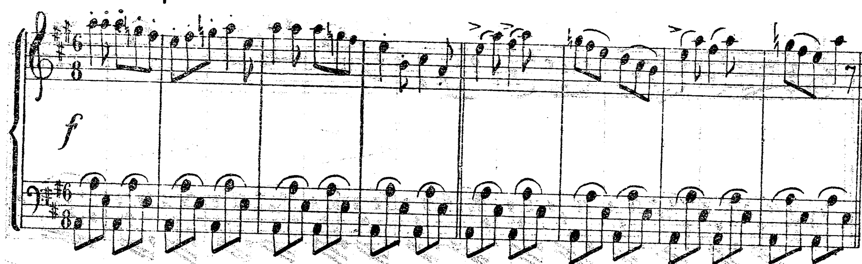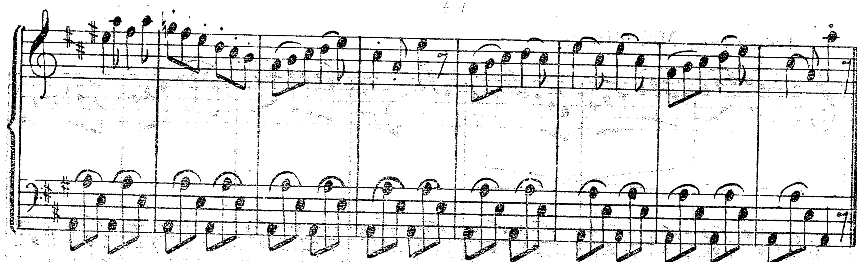


1) Vulpian, *Jocuri de brâu*, No. 13; cf. *Etym. Magn. Rom.*, col. 898—902.
2) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1.497—8, culeasă din Bucovina.

Ariciul, pentru ale cărui cuvinte, vezi B. II. 1. şi *Ion Creangă*, an. II, p. 43.

Băieţelul, are următoarea melodie [1]:

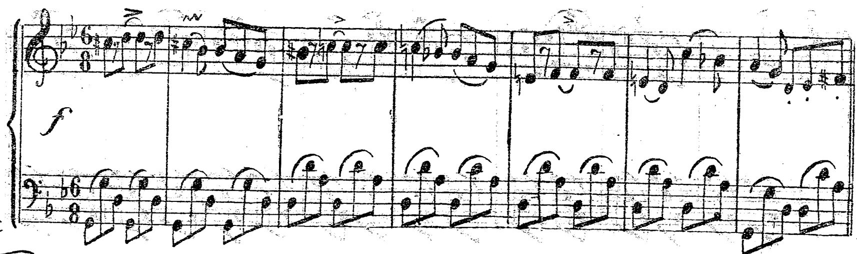
Allegro molto.

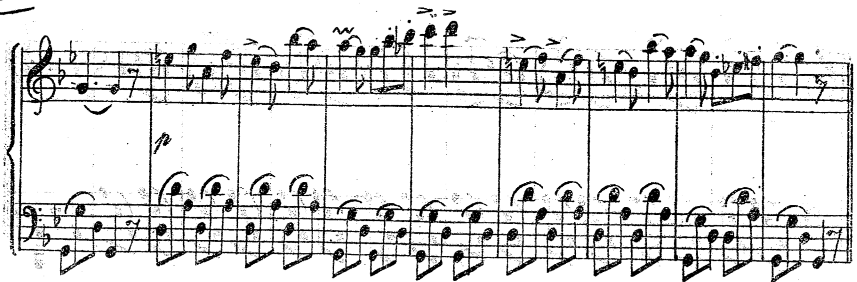




Băluţă, are următoarea melodie [2]:

Allegro agitato.





1) Vulpian, *Jocuri de brâu*, No. 29.
2) Acelaş, 16.

Tierc, jocul ce se face la făgădău (cârciumă) în seara de prinderea postului de Crăciun sau de Paşti, după cină (cfr. grec. τέρπομαι) [1].

Barbunc [2].

Huţăneasca [3].

Ungureasca [4].

Corăbiasca, cunoscut şi în Bucovina, la care se cântă:

Hai la una,
Bat-o bruma;
Hai la două,
Bat-o roua! [5].

Căzăceasca, la care se strigă în Ţepu:

Cine joacă căzăceşte,
La nimica nu gândeşte;
Vara pânză nu ghileşte,
Şi-o ghileşte la Crăciun,
Când îi gerul numai bun!

Armăneasca (*armineasca*).

Arnăutul.
Beracea.
Bârlădeanca.
Biru-i greu.
Blănăreasca, blănăreşte.
Bâr oiţă.
Bobâlca.
Boghiasca, Boghecuţa.
Boităneşte.
Braşoveneşte.
Brânza.
Brâul de doi.
Brâul de mână.
Brâul nevestei.
Brâuşorul
Brustureanca, Brustureasca.
Brutăreasca.
Bujorelul.
Bulgăreasca, Bulgăraşul, bulgăreşte.
Busuiocul.
Calamandrosul.
Ca la Preasna (preasna).
Bolovănelul.
Călinul.
Căluşelul, Căluşarul, Căluşăreasca, căluşăreşte.
Cardaşul.
Căţeaua.
Ciauşul.
Ciardaşul.
Cerchezeasca.
Cernita.
Cetvarna.
Chindia, Chindica.
Cimpoiul.
Ciamşea.
Ciobăneasca, ciobăneşte.
Ciocălăul.
Ciocârlanul, Ciocârlia.
Clopoţelul.
Cojocăreasca.
Colomeica, Colomeia.
Coşărelul.
Crăcăoanca.
Crăiţele.
Cucul.
Curdeasca.
De doi.
Deleanca, Delencuţa.
Drăguleţul.
Drumul dracului.
Două părţi.
Dura 'n bătaie.
Elbasana.
Epureasca.
Fârliconda.
Floare albă.
Fluieraşul.
Gălăţeanca.
Giambaralele.
Ghimpele.
Gândul dracului.
Gândul mâţei.
Greceasca, Greaca, greceşte.
Haiduceasca.
Hi căţeaua.
Hârlăoanca.
Hora de-a mână.
Hora de brâu.
Hora de doi.
Hora dela Bobeni.
Hora moldovenească.
Hora 'n două părţi.
Hora 'n dreapta.
Hora 'n stânga.
Hora miresei.
Hora peste picior.
Hora ţesută.
Haita.
Irmelicul.
Jidanca, Jidăncuţa, Jidovească, jidoveşte.
Jocul de doi.
Jocul de mână.
Jocul miresei.
Jocul în basmale.
Jocul nevestei.
Lăzeasca.
Leşeasca, leşeşte.
Măguruşul.
Marghioala, Marioara, Mariţica.
Mâţa.
Mocăncuţa, mocăneşte.
Moldoveneasca.
Moroşeveasca.
Moşneguţul.
Munteneasca.
Naframa.
Neamţul, Nemţeasca, Nemţişorul.
Nuneasca.
Oleandra.
Olteanca, Oltenaşul, Olteneasca, olteneşte.

1) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 84.
2) *Şezătoarea*, vol. V, p. 37.
3) *Ibidem*, 100.
4) *Ibidem*, 168.
5) Voronca, *op. cit.*, p. 1004.

Opinca.
Ovrescu.
Ostroveanca.
Ovăsul.
Păhărelele.
Pandelaşul.
Păpuşasca, păpuşeşte, păpuşăreşte.
Pânza 'ncălcită.
Piţigoiul.
Priboiul.
Pristandaoa.
Procovanca.
Racul.
Raţa.
Restemul.
Ruseasca, ruseşte.
Săbărelul.
Sălcioara.
Săltata.
Sănătoriţa.
Sârbeasca, sârbeşte, Sârbul, Sârbsca.
Scopiansca.
Slănicul.
Sorocovăţul.
Străoaneasca.
Sirto.
Sapla.
Şarampoiul.
Şchioapa.
Ştejarul.
Ştiopa.
Tanganica.
Tesco.
Ticvesul.
Tindechea.
Tristenica.
Tropca.
Ţăpoiul.
Ţărăneasca.
Ţărăneşte.
Ţăruşul.
Ţiganca.
Ţinţarul.
Ţuţănească.
Ţuţueanca.
Ungureanul, Ungureasca, ungureşte.
Vasilca.
Vlădeanca.
Zangaraoa.
Zoralia. [1])

Piperul. „Pe vremurile acelea se jucà la munte şi *„piperu"*, un fel de brâu de se prindeau oamenii ca la horă de mâni. Cel care erà de purtà, ziceà din gură:

Cine joacă piperù,
Piperù,
Săracù,
Să se plece cu capù.

şi apoi le spuneà ce să facă şi de câte ori să dea cu picioru 'n pământ. Ori le ziceà iară:

Cine joacă piperù,
Să-şi lepede odorù.

Şi atunci cu toţii se desbrăcau de haina de pe deasupra de rămâneau uneori în cămaşe şi aşà jucau. Până jucà, altul le luà hainele de le amestecà şi se făceà râs, de râdeà toată lumea" [2]).

Bătuta: La acest joc, în jud. Suceava, se strigă:

La pământ cu bătută,	Cu fasole şi cu moare;
Să moară ibovnicà;	Şi să moară de vărsat,
Şi să moară 'n postul mare	S'o mânânci tu cu pasat [3]).

Perniţa. Luni „pe la şase seara, veniau lăutarii la ginere unde se făceà masa şi după masă erà joc. Atunci se jucà mai cu seamă *perniţa,* de ziceà la lăutari: „ia ziceţi, măi, o *perniţă"*. De altfel se jucà uneori şi la pungă şi la nun. Jucătorii, oameni şi muieri, se prindeau de mână ca la horă, lăutarii cântau şi hora se 'nvârtià în dreapta şi în stânga. Unul dintre jucători erà

1) Elena Sevastos, *Nunta la Români.* Bucureşti 1889, p. 280—2.
2) G. I. Pitiş, *Nunta în Şcheiu până la 1830,* în *Revista Nouă*, I, p. 155.
3) *Şezătoarea,* IV, p. 236.

în horă, în mijloc, cu perniţa în braţe şi se 'nvârtià de două, trei ori, singur în loc şi după ce-şi alegeà pe unul din jucători, — de erà bărbat ori fecior, îşi alegeà nevastă ori fată, — ziceà în cântecul lăutarilor:

Cine joacă perinìţa,
Să-i pupe neichii guriţa!

apoi aruncà perinìţa la picioarele celui ales şi *îngheniunchind* pe ea, cel ales trebuià să îngheniunche şi el şi îngheniuchiaţi se sărutau. Lăutarii ţipau cu lăuta, plimbând degetele pe coardă în sus şi în jos. Cel dintâiu se prindeà apoi în horă şi rămâneà cellalt de jucà perinìţa şi făceà şi el tot ca cel dintâiu. Fetele şi nevestele nu se prea lăsau să le pupe; le umflau cu deasila şi dacă jucau perinìţa, ele nu ziceau din gură nimic, şi numai oamenii când o jucau şi feciorii" [1]).
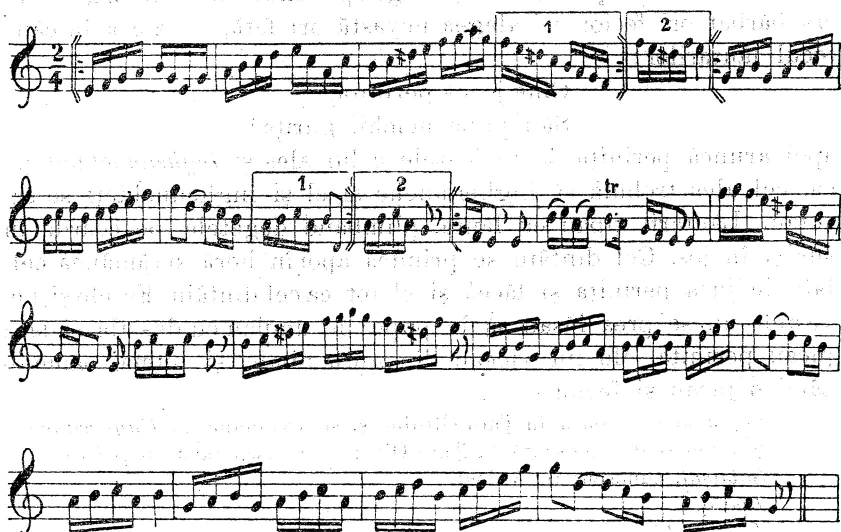
Băieşanca se joacă în Ţara-Oltului şi se aseamănă cu *Ungureanca* [2]).
Şincănească, cunoscută în Ţara-Oltului; se aseamănă cu *polca* [3]).
Sabaşul, cunoscut în Ardeal.
Roata,
In perechi,
Ţarina,
Pe picior,
Blânda,
Posovaica,
Ursa,
Momirul [4]).

Romana, ajuns astăzi popular, e un fel de cadril, combinat în 1849 de I. Mureşianu în Braşov, cu colaborarea profesorului universitar din Iaşi Şt. Emilian. Are şase figuri: *Roza, Octavia, Mureşana, Augusta, Nimfa* şi *Amata;* un *rondo* cu care se termină fiecare parte. Melodia şi jocurile sunt luate din popor. Intâiaş dată s'a jucat la balul Reuniunii femeilor din Braşov în 1850 [5]).

Imprejurările le aflăm în: *Istoricul renaşterii jocurilor (danţurilor) noastre naţionale,* **Romana, Romanul** *şi* **Bătuta,** precum şi *a muzicei şi teatrului românesc în Transilvania,* descris de un martor ocular. Iaşi 1886, 18 p.

1) G. I. Pitiş, *loc. cit.*, p. 155.
2) *Revista Nouă*, VI, p. 345.
3) *Ibidem*, VI, p. 345.
4) Timoteiu Popovici, *Dicţionar de muzică.* Sibiiu 1905, p. 80—1.
5) Idem, *ibidem*, p. 128.

Măruntica, e un fel de *sârbă,* foarte repede. Iată-i melodia culeasă din Ţepu:



Refeneaua.
Mânăcuţă.
Hora nouă.
Ungurencuţa [1]).
Frumuşica [2]).

Oleandra, se joacă în Bucovina. In Calafindeşti, în timpul jocului, se cântă:

Cine joacă *oleandra?*
Catincuţa Munteanca,
Cu cosiţe ascuţite,
Cu tulpane mohorîte:
'N capătul tulpanului,
Piatra sulimanului;
Sulimanul de ce-i bun?
De umblat sara pe drum.

In Ceohor se aude:

Cine joacă *oleandra?*
Savetcuţa Munteanca,
Cu cosiţe
Rescosiţe,
Cu tulpane mohorîte,
Cumpărate
Din cetate
Cu trei lei şi jumătate.

Oleandra sau *răsboiul* se numesc în Bucovina şi cântecele cari se obişnuesc la nunţi, la scoaterea zestrei miresei din casă [3]).

Despre lucrarea de curând apărută: Pompiliu Pârvescu, *Hora din Cartal,* ed. Acad. Rom. 1908, vezi *Ion Creangă,* I, p. 156—7.

1) Marian, *Sărbătorile la Români,* vol. I. Bucureşti, p. 267.
2) *Neamul Românesc,* III. p. 314.
3) Marian, *Nunta la Români.* Buc. 1890, p. 564—5.

Jocul sau *Jocul miresei* se joacă astfel în Transilvania: încă până nu s'au sculat oaspeţii dela masă (la *un crop),* stegarul face loc în casă, scoţând afară mese, etc., apoi desvăluie steagul chiuind:

Zis-a maica să mă'nsor,
Să-i aduc în casă nor,
Să o bată de cuptor,
Câte-o dată
Şi de vatră,
Să nu fie supărată.

Iea apoi mireasa de mână, o învârte de câteva ori şi o dă la fiecare bărbat şi femeie, fără de alegere de tânăr sau bătrân; câţi sunt de faţă, în casă sau pe afară, toţi trebue să joace jocul miresei şi să plătească pentru el. Spre scopul acesta, se pune un *tăier* gol şi în acela aruncă banii de joc, care câţi *va* să dea.

Stegarul bagă vină celui ce-a jucat cu mireasa, că mireasa s'a şchiopătat şi trebue să o vindece, şi aşa cel care a jucat trebue să plătească. Jocul acesta însă este scurt, numai de vreo trei învârtituri, şi când se opreşte mireasa, stegarul o şi prinde de mână, ca să nu o fure cinevà dela el, când apoi stegarul va fi silit să o cumpere.

In Selagiu, după mire, nânaşi, socri şi nuntaşi, o joacă la urmă un frate de-al miresei care chiuie:

Mă dusei pe-o vălicică
Şi-mi aflăi o miresuţă;
Vino, mire, şi o iea,
Că de nu, mă duc cu ea.

In Ţara-Românească, se numeşte *danţul miresei,* iar datina aceasta există şi la Românii din Macedonia. Obiceiu asemănător se vede pân' şi la Spaniolii din Castilia. [1])

Arăpeasca sau *arăcheasca* se joacă prin satele româneşti din Dobrogea [2]).
Sălcioara.
Oisa.
Valul.
Arva.
Oridinca.
Raţa. [3])

Agănâul este un fel de horă ţărănească care se mai joacă pe lângă Olt. „La agănâu, jucătorii se mişcă foarte iute din picioare. Se bate în loc, cu piciorul stâng, de trei ori, mai mulţi băieţi împreună numărând cu o voce prelungită: una—două—trei! trei şi patru! trei, apoi ocolesc. De aici, iarăş bat cu piciorul. Şi aşà înainte până ce sfârşeşte hora după voinţă. Agănâul n'are cântec din gură. Lăutarii cântă din vioară. Il joacă numai bărbaţii". (Râjleţul-Vieroş, Olt).

1) Marian, *Nunta la Români.* Buc. 1890, p. 720 şi urm.
2) *Etym. Magn. Rom.,* p. 1471.
3) *Ibidem,* p. 1780.

Agănâul face parte din horile așà numite *bătute*, foarte răspândite la toți Românii și cari se deosebesc prin apucăturile voinicești ale jucătorilor. In Dolj, el se chiamă chiar bătuta.

B. P. Hasdeu îl derivă dela grecescul ἀγών „lutte, débat, jeu public", cunoscut de Romani puțin înainte de Traian, când se introduseseră „agones Copitolini". Romanii mai avuseseră Agonolia, dies Agonales, Solii Agonenses, etc. [1])

Baroboiul, în jud. Neamț, cu strigarea:

Frunzuliță baroboiu (*bârlaboi*),
Și la dreapta câte doi.

Nuneasca.[2])

Bănățeanca.[3])

Hora, zice V. Alecsandri, e cea mai veche și cea mai națională din toate (jocurile). Ea-i simbolul unirii, a dării de mână într'o singură familie, și se reproduce în zilele noastre întocmai ca acele coruri ce se văd săpate pe marmora capiștelor antice.

„Hore" se numesc și ariile ce împreunează dantul precum și versurile ce sunt improvizate în vremea jocului. Caracterul lor e vesel, glumeț și mai adese iubitor. Ele sunt cântate de lăutari, ce stau în mijlocul horei sau chiar de dănțuitori, când sunt transportați de plăcere. Unele sunt scurte, de 4, 6 sau 8 versuri și exprimă sau vreo izbucnire a inimii, sau vreo cugetare glumeață, precum de pildă:

Cât e omul de bătrân,
Tot ar mâncà măr din sân;
Sub potcoava cismei mele
Zace dracul și-o muiere
Și mă 'nvață să fac rele. [4])

Tarele.

Simianca.

Ca la baltă, jocuri românești din părțile Doljului de jos; iar

Rustenul.

Poloșca.

Sârbele.

Cazacul, sunt de origine străină și jucate prin satele românești din aceeaș parte. [5])

„*Hora* le este lor (țăranilor cari nu și-au schimbat din moși-strămoși nici graiul, nici portul (ci) au păstrat neatinse și jocurile moștenite dela dânșii) petrecere și mângâiere. Mișcarea ei

1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 490—1.
2) *Ibidem*, p. 2475.
3) *Ibidem*, p. 3189.
4) V. Alecsandri, *Poezii populare.* București 1908, p. 206
5) Șt. St. Tuțescu, *Monografia satului Catanele-Dolj.* Craiova 1908, p. 127.

trăgănată și liniștită se împacă bine cu firea duioasă și visătoare a țăranului. Aleanul sufletului și-l află prinzându-se alături de iubită; uitarea nevoilor, din priveliștea pașnică ce-i desfată ochii, o undește; simțirea plăcută prin trup i-o furnică plăpânda cântare... întreaga pornire, ce tainic îl mână să calce cu pașii pe-aceeaș măsură cu toți dimprejuru-i!..." [1])

Hârlăoanca este, poate, cel mai vechiu danț moldovenesc după horă, a cărui origine se trage, precum se crede, din împrejurarea dragostei lui Ștefan cel Mare, cu nevasta unui pescar dela Hârlău, din care s'a născut Petru Rareș. Se joacă pereche, câte doi flăcăi și două fete, întorcându-se de mai multe ori împrejur, ținându-se de mâni, față în față și dându-se înapoi. Flăcăii zic:

Inainte și 'napoi,
Catrino, Catrino, hăi!

Apoi pornind jocul îndărăt, de unde plecaseră, adaug:

C'așà joacă pe la noi:
Și 'nainte și 'napoi...

Hora-gălățeanca, originară negreșit din Galați, se joacă de mai mulți bărbați și femei, ținându-se de mână, roată. La un ocol al danțului, intră un bărbat în mijlocul horei și c'o basma prinde de gât pe un alt jucător, care intră la mijloc; apoi vine altul și altul, până se desface roata, și lanțul se urmează în doi, pentru a se încheià ca la început cu pași săltăreți în horă.

Jocul Hangului (din munții Hangului).

Horodinca Malorosienilor din Bucovina și

Țuțueanca (Mureșeanca), au multă asemănare cu Arcanaua, pe când:

Pristandaua dela Moldova se joacă ca și de brâu, bărbați și femei la un loc.

Pe sub poale de dugheană este iarăș un danț foarte vechiu, ce se joacă pe la târgușoare sau pe la sate de către un bărbat și o femeie, ținând de capetele unei basmale, pe sub care se în-

1) Sulzer, în *Geschichte des transalpinischen Daciens* (t. II, p. 420—7) recunoaște că hora, așà cum se joacă la noi, cu melodia ei trăgănată, duioasă, tristă, nu este numai un apanagiu al Românilor munteni ori moldoveni, ci că dânsa se găsește la Albanezi și la Slovacii din Transilvania și din alte părți ale Austriei, precum cântecele Țiganilor noștri sunt luate dela popoarele de prin prejur, deși ni le dau ei ca ale noastre proprii.

Trebue însă observat că Sulzer, ca și Rösler, caută toate mijloacele pentru a dovedì că suntem slavi de origine și anume prin femei, precum slave sunt, după dânșii, cele mai multe datine, jocuri și cântări ale noastre.

vârtesc din când în când. Acest joc aduce puţin cu jocul grecesc *τὸ πειπὲρη*.

Raţa e jocul soldaţilor, ca în chip de horă, bătătorind pasul.

Zoralia este un fel de bătută, foarte sprintenă şi veselă, ai cărei paşi sunt adesea însoţiţi de un fel de jâjâit prelung al jucătorilor.

Ruseasca este hora Românilor din Basarabia.
Colomeica e danţul Românilor mazuri din Bucovina.[1]
Cărbuneasca.
Răsteiul.
Ceasul.
Alunul.
Crăiţele.
Dunăriuţa.
Ungureanca.
Dura şi
Damul, se cunosc în jud. Gorj.[2]
Treilişeştile şi
Bătrâneasca, se joacă în Bucovina.[3]

29. **De-a luna,** are variantă macedo-română.[4]

32. **De-a mingea.** In Ardeal, mingea se mai numeşte *hapùşhiu*[5] *mişă, mişhie,* iar în jocul cu mingea avem (?) *orgoiu, orjan* (sau *horjan*.[6]) Băţul cu care se bate mingea se cheamă *ciurcă,* iar dacă este lat la un capăt, poartă numele de *vâjlă* sau *leafă.*[7]

Tot mingea în alte părţi ale Ardealului se mai zice *còcică, gòcică, gòtcă*[8]), *còică* sau *hapùc.* „Locul und fug cei cari au bătut *ţăl*, se numeşte *gàmbură*[9]). Insuşi jocul de-a mingea numindu-se *de-a trialunga* sau numai *de-a lunga.*[10]

1) D. C. Olănescu, *Teatru la Români.* Bucureşti 1897, partea I, p. 50—1.
2) Ic. I. Mălăiescu, *Monografia comunei rurale Băleşti-Gorj.* Târgu-Jiu, 1906, p. 49.
3) V. Liţu, în *Neamul Românesc.* III, p. 1133—4: „Cu prilejul festivalului omagial pentru Impăratul Franz-Iosef al Austriei, la împlinirea celor 60 de ani de domnie, cortegiul Românilor din Bucovina a dat o serbare poporală în Prater (Viena). Românii au jucat multe jocuri româneşti: hora, ardeleana, arcanul, corăbeasca, treilişeştile, sârba, moldoveneasca şi bătrâneasca. Mulţi streini au fost de faţă şi au admirat jocurile româneşti. In raport cu celelalte naţionalităţi, Românii au fost cei mai bine reprezentaţi"
4) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 106.
5) Al. Viciu, *op., cit.* p. 49, 60.
6) *Ibidem,* p. 64.
7) „ p. 31, 88, 56.
8) „ p. 33, 34, 49.
9) „ p. 45.
10) „ p. 86.

Jocul mingii îl au şi Aromânii.[1]

34. **De-a mingea 'n cuc.** In Ardeal se numeşte mingea 'n *glang*; glang zicându-se şi despre svârlirea pietrelor.[2]) Când n'au minge se folosesc de o scândurice *ab* sprijinită pe un dinte de lemn. La un capăt, *b*, se pune un lemnuţ rotund numit *purecel* sau *ţâţ*[3]) sau poate chiar şi *glinţă* sau *popic*[4]), iar pe capătul *a* lovesc cu un băţ, aşà că purecelul sare în sus.

35. **De-a mişca.** Intocmai cum se joacă în Ţepu, se cunoaşte şi în jud. Tutova, la Bogdana.[5]) Variante la Românii din Macedonia.[6]

42. **De-a oile,** se joacă şi copiii aromâni.[7]

43. **De-a orbul.** In Moldova de sus se cântă:

M'a trimes orbul | Pe cine l-oiu tăià,
Să cosesc bobul; | Să nu fie vina mea.

în Ilişeştii Bucovinei se adaugă:

Pe unde o fi mai mic, | Pe unde o fi mai mare,
Să dau numai un pic; | Să dau cu coasa mai tare.[8]

45. **De-a paiul.** Versuri asemănătoare cu cele din acest joc le rostesc copiii şi atunci când le-a amorţit un picior şi vor să le treacă amorţeala:

Eşi, băbă, din picior, | Cel mai mare,
Că ţi-a murit un fecior; | Cu cămeşe de fuioare,
Care? | Dă-i colac şi lumânare
Care? | Şi pânză de sufletul ce-l are![9]

46. **De-a pânza.** In Ştefăneştii din Vâlcea, se joacă astfel: „Se strâng mai mulţi copii, se iau de mâni şi formează o horă; însă într'un loc această horă este desprinsă, formând cu modul

1) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 140.
2) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 46.
3) *Ibidem,* p. 72.
4) *Ibidem,* p. 46.
5) Pr. I. Antonovici, *op. cit.*, p. CLXXX.
6) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 135 şi 167—8.
7) *Idem,* p. 174.
8) El. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 556.
9) *Ibidem,* p. 362—3.

acesta un şir lung, încovrigat, ca hora. Copiii din amândouă capetele şirului sunt amândoi cei mai deştepţi şi cei mai mari din ceată. Ei stau faţă în faţă şi cel din dreapta (flancul drept) zice:

— Hora, hora, morile!

Cel din stânga (flancul stâng) răspunde, întrebând:

— Ale cui sunt morile?

Cel din dreapta răspunde:

— Ale lui Ban-Cataram.

Cel din stânga întreabă:

— Ce dă vamă?

Cel din dreapta răspunde:

— Un căţel
Şi-un purcel
Şi pe (cutare) de picior.

Când zice „şi pe (cutare) de picior" *şi* numeşte pe copilul din dreapta convorbitorului său, din capul flancului stâng. In acest timp, cel din capul flancului drept, împreună cu tot şirul după el, trece pe sub mânile prinse ale celui din capul flancului stâng şi ale celui numit ca să-l „iea de picior". Cu modul acesta, acestui din urmă i se încrucişează braţele şi rămâne cu faţa în afara horei, iar cu spatele înlăuntru, cu mânile ţiindu-se bine de cei de lângă el.

Cel din flancul drept vine iar în faţa celui din flancul stâng şi iar începe:

— Hora, hora, morile!

Şi aşà se continuă, până ajunge iar la:

...Şi pe (cutare) de picior.

Zicând aceasta, numeşte şi arată pe cel de lângă el, cu mânile încrucişate. In acest timp cel din capul flancului drept, împreună cu tot şireagul după el, trece pe sub braţele celui cu ele împreunate şi ale celui numit a doua oară. Cu modul acesta, doi din dreapta celui din flancul stâng vin cu braţele încrucişate la piept şi feţele în afară. Cel din flancul drept începe din nou convorbirea şi operaţia până când se încrucişează braţele tuturor copiilor în horă, fiind toţi cu feţele în afară.

Şi aşà se sparge jocul". [1])

In Ialomiţa, un joc asemănător cu acesta pare a fi cel numit *„la argeà (răsboiu) căţeà"*. „Se iau de mână mai mulţi

1) I. A. Zane, *Proverbele Românilor*, VI, p. 1133—4.

copii, formând un cerc întins. Unul se face mumă şi altul fată. Muma e cu un băţ în mână şi sileşte pe fată la argeà. Fata trece printre copii, etc." [1])

Copiii macedo-români au şi dânşii un joc asemănător, mai ales ca început. [2])

47. **De-a paserea sboară,** variantă macedo-română. [3])

51. **Podul popii.** Variantă macedo-română pentru întregul joc [4]) şi pentru sfârşit. [5])

52. **Popicul.** In Ardeal, jocul poartă numele de *de-a simălul* şi când se dă pentru întâia dată în popic—*simăl*—zic: „simăl"; a doua oară: *„bist"*; a treia oară: *„terciu"*. In alte părţi se aude: *simol*[6]) sau *ţâvlic*[7]).

53. **De-a prinsul.** In Ardeal se numeşte *de-a prinsele* sau *de-a pâteà.* [8])

Două variante macedo-române. [9])

Acest joc prin alte părţi pare a se numì *de-a pisicuţa*: „în fundul curţii lui Radu Băieţelu, o ceată de copii se joacă de-a pisicuţa. Ce bucuroşi sunt! Uite-i cum sar şi cum fug, mă! Se feresc să nu-i prindă ştrengarul cela, care e legat cu basmà albă peste mâneca zăbunului.

A! ha! am înţeles: Ala e *pisicuţa* şi ceilalţi sunt *şoriceii.*

Uite! uite! îl prinde p'ăla, mititelul!

— Aiti, aiti! Mai e un pas! Fugi mă, fugi!

— Na! a scăpat. Bravo, mititelule, bravo!

— Să-l mâncaţi sănătoasă, pisicuţă-măriuţă, că l-ai prins de... ţi-a scăpat! strigă aşà în bătaie de joc unul din şoricei.

Pisicuţa se face că n'aude şi chiteşte pe care să-l mai iea la fugă". [10])

55. **De-a pui-a-gaia.** Altă descriere de Lambrior. [11])

Variantă macedo-română. [12])

1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1574.
2) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 89.
3) *Ibidem*, p. 92.
4) *Ibidem*, p. 31.
5) *Ibidem*, p. 82.
6) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 77.
7) *Ibidem*, p. 83.
8) *Ibidem*, p. 65.
9) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 112, No. 73, 74.
10) Fl. Cristescu, în *Viaţa Literară*, I, nr. 51.
11) *Convorbiri literare*, IX, No. 5.
12) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 117.

59. **Şodronul.** Variantă macedo-română. 1)

65. **De-a ţurca.** In jud. Botoşani se numeşte *de-a geamba* sau *de-a rişca* şi se joacă întocmai ca şi în Ţepu. 2)

In Ardeal se numeşte şi *de-a piul* (cfr. ital.: piuolo; sicil.: *piulu*) 3).

E cunoscut şi la Aromâni. 4)

73. **Gioalele (arşicele).** In Ardeal, jocul acesta poartă numele de *în borbonac*, iar pietricelele se numesc *sici.* 5)

Jocul este cunoscut şi de către copiii Românilor macedoneni. 6)

74. **Zanga-Zanganeli.** Pomenire mai veche în altă parte. 7)

Variante macedo-române sunt mai multe. 8)

77. **Groapă cu pietre.** Variante macedo-române. 9)

78. **Capra cu paşi.** Variantă macedo-română. 10)

82. **Bon-jurnal.** Aproape întocmai este cunoscut prin alte părţi sub numele de *de-a capra şi măgarul* sau *de-a măgarul.* 11)

83. **Ciubetul.** Variantă macedo-română. 12)

90. **Moara.** „La morţi, putnenii practică seara la priveghiu un joc, numit *chicla*, care constă în aceea, că doi flăcăi se pun pe o laiţă sau pe un pat lung, culcaţi cu faţa în sus, aşà că picioarele vin la picioare. Apoi se acopere cu o scoarţă şi zăcând aşà bat din picioare, iar cu mânile bat ca nişte ciocănaşe, pe când alţi doi flăcăi îi trag cu scoarţa încoace şi în colo, în nişte blehurele legate sub laiţă, producând o bocănitură asemenea celei ce produce moara când *picluieşte.* 13)

93. **De-a ghicitele.** Frânturi din recitativul jocului se întrebuinţează adesea de popor ca ghicitori. Iată o variantă:

1) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 166—7.
2) Com. de camaradul meu, Sublocotenentul Neron Popescu.
3) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 67.
4) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 151—3.
5) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 21.
6) P. Papahagi, *op. cit.* p. 126—31.
7) P. Ispirescu, *Poveştile unchiaşului sfătos.* Bucureşti, 1907, p. 72.
8) P. Papahagi *op. cit.*, p. 111, 166, 121.
9) *Idem*, p. 101, 110.
10) *Idem*, p. 156.
11) G. Tăbăcaru, *op. cit.*, p. 9.
12) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 115—7.
13) D. Dan, *Mânăstirea şi comuna Putna.* Bucureşti 1905, p. 149.

— Ivaivas,
Ivaivas,
Unde-ai mas?
— La un cap de oraş.
— Ce-ai văzut,
Ce-ai auzit?
— Ce să văz,
Ce să auz!
Am văzut
Un cucoş
Ş'o găină
C'un puiu
Ş'o puică. 1)

99. **De-a bostănica.** Variantă macedo-română. 2)

102. **De-a pocnitoarea.** „Jocul copiilor *de-a pocnitoarea* se face cu globuri de tină numite *gugu.* La mijlocul gugului se face o gaură şi se întreabă:

— Gugule, ce-i mâne?

— Poimâne, răspunde cel întrebat.

Atunci cel dintâiu trânteşte gugul jos, aşà cât să cadă cu gaura drept în jos.

— Spartu-i gugu? întreabă atunci al doilea.

— Spart, răspunde al doilea, dă-mi vamă! şi rupe din al celuilalt atâta cât să-şi cârpească gaura gugului“. 3)

Jocul acesta se mai numeşte şi *prăpuşcă.* 4)

103. **De-a şupa.** Zece până la douăzeci de tineri se pun jos în cerc, îşi iau ţundrele înainte, înnoadă o merindare şi unul se învoeşte să fie el *şupă.* Se aşează în mijlocul cercului, iar cei din jur îl bat până când *şupa* prinde merindarea dela cinevà. Acela intră în mijloc de şupă şi aşà se continuă jocul. 5)

104. **Cu mingea de pământ.** Doi băieţi se aşează faţă în faţă la un pas. Unul aruncă mingea cam până în dreptul pieptului tovarăşului său din faţă. Acesta o loveşte cu palma; mingea se izbeşte de pământ şi sare iar în sus, când cel ce-a asvârlit-o la început este dator s'o prindă şi s'o arunce din nou celuilalt jucător. După şase loviri, al doilea se trage de-o lăture, la şase paşi, iar întâiul caută să-l lovească cu mingea peste picioare. Al doilea se fereşte *crăcănându-se,* (cracindu-se, răschirându-şi sau depăr-

1) *Lumina pentru toţi*, III, 416—7.
2) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 118—20.
3) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 68 şi 48.
4) *Idem*, p. 70.
5) *Idem*, p. 81.

tându-şi) picioarele. Dacă nu-l poate lovì, jocul urmează ca şi mai înainte; dacă îl poate lovì, cei doi jucători îşi schimbă locurile[1].

105. **Chipăruşul.** „In ziua de Paşti, flăcăii şi fetele din Broscăuţii Bucovinei, cu strigăte de „haideţi la chipăruş" se îndeamnă unii pe alţii. Unul din jocurile acestea e că un flăcău să se suie pe umerii altuia şi ţinând un prapur în mână, să înconjure astfel de trei ori biserica. Pe lângă el stau alţi doi, cu nişte *druci* lungi, de cari el se ţine şi pe cari aceştia îl tot mută, iar în urma lor merge droaie. Mai demult, jocul acesta erà mai frumos: se prindeau şase flăcăi voinici în rând, iar alţii mai uşori se suiau pe umerii lor, pe ai căror umeri se mai suiau trei şi astfel înconjurau de trei ori biserica, fără prapuri. Pe aceştia căutau să-i strice cei ce jucau chipăruş"(?).[2]

106. **Jocul dracilor** se face tot în împrejurările lui A. I. 105. „Jocul acesta este astfel: se pun în şir la distanţă, unul la spatele altuia, dracii îngheboşaţi şi tupilaţi, şi alergând unul după altul, se prind pe la spate, de mijloc: cel din urmă pe cel dinainte, acesta pe cel dinaintea lui şi astfel se tot alungă până ce ajung în faţa dracului cel mai mare. Acesta ţine în mână două beţe cu câte două crăcane şi cu acestea îl loveşte în cap pe cel ce merge în frunte, ca semn că mai departe nu pot să meargă, şi cu aceleaşi beţe le arată drumul, care iarăş au să-l apuce şi iarăş aşà se alungă, până iarăş vin în faţa lui"[3].

Cam la fel cu jocul acesta pare a fi şi următorul: se ţin de dinapoi, unul de altul, un şir lung de flăcăi; cel din frunte are un biciu lung în mână şi când sunt la vreo întorsătură, cel cu biciul din frunte arde pe cel din urmă strigând: „chipăruş!" Acesta caută să dea jos pe cei ce merg în piramidă (A. I. 105).[4].

107. **Podul mânilor.** In aceleaşi împrejurări ca A. I. 105—6, se joacă în Crisceatec, un sat între stânci, în munţii Bucovinei, la marginea Galiţiei, mai multe jocuri, ale căror origini, slave sau române, nu se pot precizà. Satul e pe întregime rutenizat.

Jocul se face astfel: Un şir de flăcăi de-o parte şi altul de fete din faţa lor se apucă de mâini câte doi şi le ţin întinse. Ei fac

1) Văzut la şcolarii dela orfelinatul „Ferdinand" din Zorleni (Tutova).
2) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 344.
3) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 345.
4) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 345.

astfel un fel de pod, pe care merge o fată. Cei din şiruri cântă în acest timp mai multe cântece, între cari se aud şi versurile acestea:

Imprumutaţi-ne un snop,
Căci ducem *joca* la băieţi.

Cuvântul *joca*, adică *joaca* din recitaţia ruteană, este de sigur românesc[1].

108. **Trecerea printre pietre.** In aceleaşi împrejurări ca şi A. I. 105—107, în locul dela A. I. 107. Pun trei pietre nu mari, în forma ce ştiu ei, la distanţe, apoi ţiindu-se toţi de basmale, şir, trec printre pietre strigând diferite cântece. Fac apoi o roată în jur şi unul iea pe o fată şi joacă în mijloc, deşi *hora* nu se joacă pe acolo[2].

109. **Peţirea fetelor.** In aceleaşi împrejurări ca şi A. I. 105—108. Locul dela A. I. 107—108. Jocul este numai de fete, cari se pun în două rânduri, faţă în faţă. Rândueala este ca să ceară o fată dintr'un rând, ce face pe flăcăul, pe alta din celălalt rând, să i se vândă o nevastă. Mama întreabă că la ce pâne o duce, iar flăcăul răspunzând, începe cu cea de ovăz. La această pâne n'o dă. El vine de repetate ori şi înşiră tot felul de pâne, din ce în ce mai bună, până ce ajunge la *turtă-dulce*, şi atunci o prinde, iar mama i-o arată, că aşà frumoasă cum i-o dă, tot aşà s'o ţină şi el[3].

110. **De-a taiu-mălaiu.** Cu fetele învăţătorului Clăiţă: Livia, Veturia şi Mili, se juca şi Huţu cel poreclit „Budulea-taichii". „Stăteam doi câte doi ţinându-ne de mâni. Când (Huţu) el se puneà înnaintea noastră şi ziceà:

Taiu-mălaiu în două
Şi ne dă şi nouă,

noi trebuià să fugim unii la dreapta şi alţii la stânga, iar el trebuià să prindă pe una din fete şi atunci se ţineà de mână cu dânsa, pentru ca să-i iea locul(?) cel ce rămâneà singur. Când ziceà „taiu-mălaiu", el priveà totdeauna pe Livia şi mai ales pe ea voià s'o prindă, căci acum se jucà şi ea cu noi, iar noi râdeam pentrucă nu puteà să o prindă decât foarte târziu, când, obosită de fugă, ea se lăsă moartă în braţele lui...."[4].

111. **După curci.** Este un joc de fete, care se face în chi-

1) E. N.-Voronca, op. cit., p. 345.
2) E. N.-Voronca, op. cit., p. 345.
3) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 345.
4) I. Slavici, *Nuvele*, Bucureşti 1907, vol. I, p 174—5.

pul următor : fetele şed una în poala alteia. Una din ele le iea pe rând şi trecând peste picioarele celei dintâi zice:

— Curcile mâncară.

Tot aşà zice până sfârşeşte.

Pe urmă se duce la cea dintâi şi-o întreabă dacă nu cumva i-a văzut curcile ei. Aceea spune:

— Mâncară ici,—şi arată locul de lângă ea—, păpară ici, băură ici şi se duseră pe drumul *oleacului* [1]) pe Ghidici [2]) [3]).

112. **După al doilea sau al treielea.** I. Fac copiii horă rărindu-se; altă jumătate de copii se aşează în dosul lor. Doi fug în jur să se prindă, iar cel dinainte se aşează în dosul a doi. Cel din faţă este dator să fugă, să nu-l prindă; când nu bagă de seamă, este lovit cu palma de cel dintâiu; atunci fuge el după cel ce l-a lovit. Se întâmplă că un copil slab să fugă fără a prinde pe cel dinainte, decât cu greu; atunci cel ce supraveghează poate să-l înlocuească.

II. Când sunt copii puţini, se face hora numai cu un rând; doi fug şi se aşează în rândueala de mai sus şi fără veste.

III. Se poate schimbà jocul, fugind numai unul, şi în acest caz are în mână o cureà pe care o ţine ascunsă şi în fuga lui împrejur o pune la picioarele cuiva. Dacă în tot timpul n'a băgat de seamă că cureaua este la spate, atunci fugătorul o iea de jos şi-l loveşte încet[4]).

Cum se vede, această parte din urmă se aseamănă cu jocul *de-a mişcà*, A. I. 35.

113. **Mânzulica.** In unele sate din Bucovina, *de-a mânzulica* se joacă opt flăcăi; fiecare ţine în mână câte o carte. 1) *e rege*; 2) *e comisar*; 3) *e doctor*; 4) *panţir*; 5) *păgubaş*; 6) *tâlhar*; 7) *mânzulică* şi 8) *orariul*, care arată 10 oare. Comisarul deschide cartea sa şi întreabă:

-- Cine este panţir?

Panţirul vine, bate la uşa comisarului şi zice că el este poliţaiu, şi-i dă o *ciuşte* în mână. Comisarul iea ciuştea şi-i dă cinci la palmă zicând:

— Asta-i leafa ta pe-o lună; dacă te-i purtà bine, dacă vei păzì târgul cum se cade, ca să nu fie nici o pagubă într'în-

1) *Oleac*=drac.
2) Sat în Dolj.
3) Comunicat de d. St. St. Tuţescu, învăţător din Catanele-Dolj.
4) Gr. Tabacaru, *op. cit.*, p. 11.

sul, atunci ţi-oiu mări leafa, iarău dacă se va întâmplà vreo pagubă, să vii îndată şi să-mi spui.

Panţirul iesă.

Iată că 'ntr'o Miercuri vin nişte Jidovi la târg cu marfă de vândut, şi cu o căruţă la care este înhămată o *mânzulică*, şi trag la piaţă. Peste un ceas vine şi stăpânul căruţei la Panţir şi-i spune că i-a furat cinevà mânzulica. Panţirul merge la comisar şi-i spune că i s'a furat jidovului mânzulica. Comisarul îi zice să meargă în târg şi să caute câte ceasuri sunt şi să iea tot deodată şi pe păgubaş ca să-i arate unde are prepus că i s'ar aflà mânzulica şi să-i caute numai decât mânzulica. Ii spune tot odată să iea sama că acuma e noapte, să nu se atingă de uşa regelui,

Că uşa e pe din faţă
Legată cu aţă,
Iar pe din dos
E legată cu rogoz,
Cum pui mâna, picà jos.

Păgubaşul merge pe la case, unde are prepus că s'ar aflà mânzulica, şi ajungând la una, bate să i se deschidă. Uşa îi arată 10 ore. Se duce mai departe până dă de tâlhar.

Panţirul iea pe tâlhar şi-l duce la închisoare şi spune comisarului că a găsit pe tâlhar. Comisarul spune să-l aducă dimineaţa, ca să-l tragă la răspundere, să-l bată şi apoi să-l iea la cătane. Dimineaţa chiamă pe doctor ca să-l cerceteze de poate slujì la oaste ori ba. Doctorul îl cercetează şi aflându-l că e bun, îl tunde, îl jură şi-l îmbracă cu un ceaun în cap, şi-i pune o *coromâslă* pe spinare; apoi îl scoate afară, îl pune la fereastră dinaintea casei şi-l învaţă să strige: „*berdo*“[1]), apoi întreabă pe oamenii din casă

— Cum stă? — Bine?
— Ca un câne!

răspund aceştia. Şi după aceasta se'ncepe jocul din nou [2]).

2) S. Fl. Marian, *Immormântarea la Români*, p. 211—2.
1) *Berdo*, nemţeşte, *wer da*, cine (-i) acolo.

II. SORȚI.

Relațiuni asupra sorțurilor, în jocurile copiilor macedo-români, avem [1]).

16. In Bucovina, versuri asemănătoare cu cele din acest sorț se zic de copii și atunci când se dau în scrânciob:

Fă-mi cămeșă de fuior,
Vine vremea să mă'nsor,
Să iau fata lui Bujor,
Cu cercei,
Cu salbă de nouă lei,
Cu căruța Radului,
Cu caii 'mpăratului,
Pe deasupra satului,
Cu cuțite,
Răscuțite
Cu tulpane mohorîte,
Cu steluți de cuișoare. [2])

Și ursului i se cântă cam tot așà:

Joacă bine,
Măi Martine,
C'oiu da fata dupe tine;
Fata împăratului,
Cu căruța Radului,
Cu cai 'mpăratului,
Cu *ușciorii* gardului,
Cu cercei,
cu ghiocei,
Cu salbă de nouă lei. [3])

Se mai găsesc apoi și alte variante, cu prea puține deosebiri. [4])

21. Unili,
Donini,
Triili,
Patruli,
Cincili,
Șeșili,
Șeptili,
Optuli,
Nouli,
Zecili [5]).

1) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 97—100.
1) Vezi ale mele *Jocuri de copii,* mem. II, B. II, 2.
3) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 768.
4) Gr. G. Tocilescu, *Materialuri folcloristice,* București 1900, vol. I, partea I, p. 517.
5) M. Lupescu, în *Casa Rurală.* An. I (1890), p. 242: cu îndreptări arătate de culegător.

24. Una mara,
Două para,
Treià ruga,
Pogioruga,
Solomon,
Socodon,
Cinilița,
Podobița,
Gheorghieș,
Cauț! [1])

Variantă :

Una mara,
Două para,
Trei ruga,
Tuturuga,
Solomon,
Socoton,
Cinghilița,
Podoghița,
Jur,
Clanț! [2])

28. Variantă din Teleorman:

Opi sena, sena di,
Chistin boli na costi,
Țangăr, mangăr, na cartof,
Tu avto belenger buf,
Cioc, Boc,
Treci la loc [3]).

29. Aolele ce văzui!
Văzui fata grecului
Pe malul *petrecului!*
Vine grecul mânios
Cu un dinte ruginos:
— Ad', fată, cheițele,
Să-mi descui lădițele,
Să-mi văd coconițele.
— Nu-s la mine,
Vai de mine,
Sunt la badea'n București,
Unde ouă rațele,
Unde fată vacile [4]).

40. Ahiele,
Dădiele,
Călămări,
Călăpări,
Dinte,
Dintelaș,
Vameș,
Vămeșel,
Suflete,
Du-te [5]).

41. Uni
Doni
Tini
Pani
Cinca,
Rânca,
Stoghi,
Boghi,
Tupțenchi,
Pozovenchi [6]).

1) M. Lupescu, în *Casa Rurală.* An. I (1890), p. 246.
2) Gr. Tăbăcaru, *op. cit.*, p. 7.
3) Gr. Tocilescu, *op. cit* Vol. I. Partea I, p. 517.
4) *Ibidem* p. 511.
5) M. Lupescu, *loc. cit.*, p. 246.
6) *Ibidem* p. 246.

42. Bunuli,
Oile,
Miile,
Impăratuli,
Mincile,
Mesâle,
Şerpele,
Scoptule,
Ouăle,
Berbecele [1]).

43. Ca la măr,
Ca la păr,
Ca la dinte,
Dintelaş,
Păpuşică,
Frumuşică,
Gheorghieş,
Clanţ,
Eşi afară,
Iepuraş [1]).

44. Trecut ca frământare de limbă:
Dau,
Miau,
Dau,
Piau,
Dau,
Sugu,
Sugulan,
Sultan,
Suliman,
Ianicer,
Ghirghivan,
Şi mi-l fă mocan [2]).

45. Intrebuinţat ca ghicitoare, pentru *puşcă*.
Ununa,
Dunuma,
Zaia,
Paia,
Chiciura,
Cucura,
Hurduc,
Burduc,
Sacalie,
Pic,
Poc [3]).

46. Una lia,
Gâscâlia,
Păulean,
Gâscelean,
Prinde jugul,
Jugubeţ,
Aliute,
Du-te [3]).

47. Una,
Donă,
Trena,
Pana,
Gârli,
Mârli,
Roto,
Goto,
Tava,
Cioc [4]).

1) M. Lupescu, *loc. cit.*, p. 242.
2) *Lumina pentru toţi, IV,* p. 318.
3) Artur Gorovei, *Cimiliturele Românilor*, Bucureşti 1898, p. 313.
4) Gr. Tocilescu, *op. cit.*, v. I, p. I, p. 518.

48. Unilichi,
Şindilichi,
Şi decana,
Porocana,
Ghèlnica,
Mèlnica,
Ôprica,
Clanţ [1]).

49. Enti,
Tenti,
Turc,
Cazac,
Ràpiţi
Pàpiţi
Nod [1]).

50. Augumtutu,
Maugumtutu,
Druguliţa,
Furculiţa [2]).

51. Ana,
Mana,
Două,
Pana,
Trei,
Hurlup,
Troscoi,
Broscoi,
Cu ciubuc
Animal,
Căpitan,
Stariţa,
Capriţa,
Ţelelenchi,
Ţenchi [2]).

52. Umilica,
Gâştilica,
Gâştipana,
Panaite,
Mărar,
Tătar,
Hogea împunge cu acù,
Hai sâctiri la dracu' [2]).

53. O târsână
Bacalău,
Geana la
Cardău,
Tiririşca,
Plişca,
Tirişcoi,
Pliscoi [2]).

54. Unii nunii,
Doii spinii,
Strugu,
Rugu,
Piciorugu,
Răsteu,
Ciusteu,
Siminoc,

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.*, V. I. P. I. p. 518.
2) Din Ţepu, Tecuciu.

Cimipoc,
Cimicalea,
Berbecelea,
Danţuşpechii,
Danţuşpechì,
Curcubate,
Bate,
Pr'a cui mână cade?
Curcubuş,
Buş,
P'a cui mână *puş*? [1])

1) I. A. Zanne, *op. cit.,* IV, p. 307—8.

III. JOCURI CU PĂCĂLELI.

11. **Gologanii**, cunoscut şi de copiii Macedo-Românilor. [1])

16. **Mână moartă.** In timpul când bălăngănesc mâna, spre a-l lovì de cap, cântă:

Mână frântă,
Mână frântă,
Cum ţi-a frânt-o
Pagu,
Neagu,
Dă-i în cap cu toiagu. [2])

19. **Musca 'n groapă.** Cunoscut şi de copiii macedo-români.[3])

34. **Şubetul.** In unele părţi din Moldova se joacă întocmai, sub numele de *leuca.* Ocolind împrejurul focului, copiii strigă:

— Leuca, mă! [4])

35. **Poştele.** Poşta este o bucată de hârtie sau o frunză, însă cu răşină, pusă între degetele unui om ce doarme şi dat foc!.... Câte *ciufuri* fac asemenea şotii altora mai *metehui.*[5])

39. **Cu ţevia.** Unul are o ţevie în mână şi zice către altul:

— Ia, hai să ne uităm pe ţevia asta ochiu în ochiu.

Cel care nu ştie pâcăleala, pune ochiul să privească, iar celalt pune gura la celalt capăt şi-l scuipă în ochi.[6])

40. **Ridicare cu paiul.** Un neştiutor se aşează jos cu faţa în sus; altul iea o mână de cenuşă şi un paiu şi spune celui de jos să apuce cu gura de paiu, căci el îl va ridicà în sus, numai prin puterea paiului. Increzătorul deschide gura să apuce de paiu, dar celalt în acelaş timp deschide pumnul şi-i toarnă cenuşa în gură.[7])

1) Per. Papahagi, *op. cit.*, p. 21 şi 59.
2) Din Ţepu-Tecuciu.
3) Per. Papahagi, *op. cit.*, p. 184.
4) Ec. I. Antonovici, *op. cit.*, p. CLXXX—I.
5) *Şezătoarea*, V, p. 118.
6) Din Ţepu-Tecuciu.
7) Comunicat de d-l M. Lupescu, directorul orfelinatului „Ferdinand" din Zorleni-Tutova.

41. **Degetul în obraz.** Unul întinde degetul arătător în obrazul unui vecin al său, care priveşte drept înaintea lui. Apoi repede îl chiamă pe nume. Cel ce privià înainte, întoarce iute capul şi-şi izbeşte obrazul în degetul celuilalt.[1])

Şiriclic uzitat şi de copiii macedo-români.[2])

42. **Lovirea palmelor.** Mai ales la copiii de şcoală! Unul pune palma pe bancă şi zice altuia:

— Dă tu cu pumnul cât ce-i puteà în palma mea, şi ai să vezi că nu mă doare de loc.

Celalt încearcă odată de două ori şi când capătă încredere că-l poate lovì mai tare, celalt trage repede palma spre sine, aşà că lovitorul îşi izbeşte pumnul de bancă.[3])

Şiriclic cunoscut şi de copiii macedo-români.[4])

1) Din Ţepu-Tecuciu.
2) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 55.
3) Din Ţepu-Tecuciu.
4) P. Papahagi *op. cit.*, p. 108—9.

IV. JOACE.

5. **Cumpănirea verticală a unui băţ,** este cunoscută şi la copiii Macedo-Românilor. [1])

6. **Cu beţele.** Sub numele de *de-a berbecii,* în unele părţi ale Ardealului se joacă astfel: „Două partide de copii cu bâte: De-o parte 4, d. e., de alta alţi 4. Unul dintr'o partidă îşi aruncă bâta în sus spre cealaltă partidă. De aici dă unul cu bâta după cea de sus şi dacă o nimereşte, zice că *are un berbece.* Acum în partida învingătoare aruncă unul bâta în aier, ca înainte, şi din partida întâia dă unul după ea. Aşà mai departe, începând tot partida care a câştigat".[2])

10. **Calul** este cunoscut şi de copiii macedo-români. [3])

15. **Càu-bàu** se cunoaşte şi de copiii macedo-români.[4])

21. **Fluturii.** Cu dânşii se joacă şi copiii macedo-români.[5])

22. **Pocnitul în frunze de teiu.** Se cunoaşte şi în Macedonia de către Aromâni.[6])

23. **Intrecerea din fugă.** Se face şi de către copiii macedo-români.[7])

25. **Furca puţului** se face şi de către copiii macedo-români.[8])

27. **Pe ghiaţă.** In Ardeal, locul unde se dau copiii pe ghiaţă se numeşte *ciriùş* sau *dădăuş* [9]) şi *sănìuş* sau *dăniuş.* [10])

1) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 153.
2) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 19.
3) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 174.
4) *Ibidem,* p. 80 şi 183.
5) *Ibidem,* p. 182.
6) *Ibidem,* p. 95.
7) *Ibidem,* p. 86.
8) *Ibidem,* p. 183.
9) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 30.
10) *Ibidem,* p. 39.

32. Mâna-rață, cunoștință macedo-română [1]).

39. Omătul. In unele părți din Ardeal, bătaia cu bulgări de omăt se chiamă bătaie cu *bruj (j < s)* de neauă, iar verbul: *a se îmbrujì* [2]).

43. Piatra care rade apa. Joaca se cunoaște și în Ardeal, iar săritura pe care o face piatra se numește *lutunoaie* [3]). Prin alte părți, tot de pe acolo, se numește că se joacă cu *pișpirigă*. „De câte ori sare piatra, atâtea mămăligi a mâncat cel care a aruncat-o“ [4]). Se mai chiamă și *pițirigă*, sau zic copiii *că țese* [5]).
Se cunoaște și de copiii macedo-români [6]).

48. Intrecere din sărituri. Se cunoaște și de copiii macedo-români [7]).

49. Scaun de mâni. Se face și de copiii macedo-români [8]).

50. Tăvăluc. A se da *de-a tumba*, se zice în Moldova de sus: *cârciul-babei, curcea-babei* sau *crucea-babei* [9]).

54. Vârtea-casa, cunoscut și de copiii macedo-români [10]).

56. Chipuri cu ața se fac și de copiii macedo-români [11]).

61. Bu, Mamă! este și la copiii macedo-români [12]).

68. Cu vârfurile degetelor. Așează copiii, ca să-și arate sprintenia și dibăcia trupească, vârful degetului mare dela dreapta pe vârful degetului arătător dela stânga; rotește apoi mânile până ce degetul arătător dela mâna dreaptă se așează pe vârful degetului mare dela mâna stângă. Din această așezare vine din nou la întâia și așà mai departe. Fala pentru un copil este, ca aceste schimbări să le facă pe cât se poate mai repede, dar exacte [13]).

69. Degetele întinse. Copiii se întrec în a ținea patru degete

1) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 18.
2) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 22.
3) *Ibidem*, p. 58.
4) *Ibidem*, p. 67.
5) *Ibidem*, p. 84.
6) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 94.
7) *Ibidem*, p. 154 și urm.
8) *Ibidem*, p. 178.
9) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 913.
10) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 183.
11) *Ibidem*, p. 179.
12) *Ibidem*, p. 93.
13) Din Țepu-Tecuciu.

dela mână întinse, pe când unul din ele este strâns. Greutatea cea mai mare este atunci când sgârcește degetul cel mic, iar pe celelalte se silește să le țină întinse [1]).

70. Călăritul. Când se întorc seara cu caii dela iarbă, copiii se pun la întrecere, care poate fugì mai tare. Galopul-mare, marș-marșul ostășesc, poartă numele de *fuga-mare* sau *din putere*. Alții pot călărì și cu fața înapoi, iar alții în picioare chiar, dacă-s buni echilibriști. Au mare dragoste de cal și în dorul lui, de-s mici, încalecă bățul, câinele, porcii și caprele [1]).

71. Cu tăciunele. Copiii apucă mai ales seara, când e întuneric în casă, un tăciune din vatra focului și învârtindu-l, fac felurite *rotocoale* cari par *oable* (continue). Mamele mai ales, și cei din casă, ca să-i ferească de primejdii, au scornit superstiția care zice că nu-i bine să te joci cu tăciunele, căci te scapi cu udul în pat [1]).

72. Petica vrăjită. — Măi cutare, zice unul mehenchiu, către un neștiutor, na-ți petica asta și dă-mi pe dânsa zece mere. Ține-o la brâu trei zile și pe urmă caută în ea, c'ai să găsești o mie de franci. Ce, nu crezi? Apoi nici mie nu-mi venià a crede, când mi-a dat-o o căldărăriță, pentru o sarcină de fân, da' la urmă tot am luat-o; din paralele acelea mi-a cumpărat tata un rând de straie. Na-ți-o, nu mai sta la gânduri.

Neștiutorul iea petica, dă în schimbul ei cele zece mere și o ține trei zile și trei nopți la cingătoare, după cari o desface ca să găsească într'însa o bucățică de băligar uscată.

Acest obiceiu se trage dela desele înșelăciuni ale țigancelor căldărărițe, cari trec drept meștere în farmece, pentru a înșelà credința femeilor naive și a căpătà apoi multe lucruri. [1])

73. Roata 'n mâni. Copiii întinzând mânile în sus și cam în lături, își fac vânt, cad într'o palmă și apoi în cealaltă, cu picioarele în sus, apoi ating pământul cu un picior și cu celalt în urmă și continuă așà cât vor, rostogolindu-se [1]).

74. De-a caii sau de-a măgarii. Se scriu numerele dela 1 până la 10. Sunt doi inși. Fiecare iea câte un număr și îl ține pitulat sub palmă, să nu se vadă; apoi încep să taie pe rând (tre-

1) Din Țepu-Tecuciu.

când cu creionul peste câte un număr) din numere. De se taie unul (numărul ce-l are altul), ci-că *i-a băgat un cal* sau *un măgar*[1]).

75. De-a 'mboul. Asvârle unul ciomagul pe pământ, ca să meargă *de-a 'mboişele*, în capete. Altul aruncă cu al lui în el. De-l loveşte, zice că *i-a băgat un bou.* [1])

Cum se vede, joaca seamănă cu A. IV. 3.

76. Broască. Copiii strâng ţărână pe picior şi saltă degetele în sus, zicând că e broască. [1])

77. Incuiarea diavolului. Copiii adunându-se mai mulţi pe malul apelor, având cu ei grămezi de pietre, le aruncă drept în apă. Sgomotul pe care-l face apa, zic ei că-i strigătul diavolului, iar această aruncare o numesc încuiarea diavolului în apă. [2])

1) Comunicat de d. Şt. St. Tuţescu, învăţător în Catanele-Dolj.
2) Din ţinutul Sucevei.

V. JUCĂRII.

1. Arc şi săgeată. „Ca jucărie, arcul a rămas un fel de armă la copii. Băieţii macedo-români mai cu seamă, sunt meşteri a face şi a întrebuinţà arce, cu cari vânează păsările [1]).

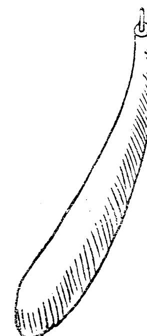
Despre aceasta, ştiri mai amănunţite [2]).

3. Beşica de porc se numeşte în Ardeal *başcănieţ* sau *jaşcău* [3]).

5. Bice. In Ardeal, harapnicul se numeşte *cămgie, gărbaciu, corbaciu;* el are *plesne* la vârf [4]).

7. Cărut cu vergi. Se cunoaşte şi de către copiii macedo-români [5]).

18. Fluiere şi mijloace de cântat. Avem descrieri pentru Românii din Macedonia, complete [6]).



Buciumul, în unele părţi ale Ardealului poartă numele de *hurgoiu, hurnoiu, dârlă, drâmboiu, hot* [7]), *dârloiu* [8]) sau *dudoiu* [9]); când e făcut din alun se numeşte *tuturez* sau *buciu* [10]).

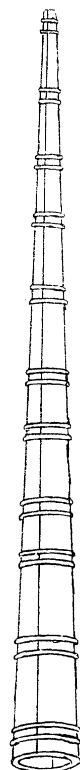
Prin alte părţi, tot din Ardeal, *buciumul* sau *bucinul (a bucinà* = a suflà din bucium; lat.: *buccinum)* este un instrument de cântat compus dintr'un tub lung de peste un metru şi jumătate, făcut din coajă de teiu, sau din doage subţiri de lemn de teiu, sau de paltin învelite cu coajă de cireş. La capătul de jos e binişor lărgit, iar în cel de sus e vâ-

1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1490.
2) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 173.
3) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 18.
4) *Ibidem*, p. 25.
5) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 174.
6) *Ibidem*, p. 180—1.
7) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 23.
8) *Ibidem*, p. 39.
9) *Ibidem*, p. 41.
10) *Ibidem*, p. 87.

rîtă o *ţeve* strâmtă ce serveşte ca îmbucătură. Tubul întreg e ceva încovoiat.

Ca toate instrumentele de suflat, în forma lor primitivă, buciumul nu poate emite decât seria tonurilor armonice. Tonul e puternic, de un timbru melancolic, dulce. Ca şi la Romani, aşà şi la noi, în timpurile vechi servià ca instrument de semnalizare în răsboiu ; el mai erà întrebuinţat şi la festivităţi publice.

Astăzi abià îl mai găsim pe la păstorii dela munte (mai ales din România).



Buciumul din Bucovina are tubul drept, fiind lung aproape de trei metri, întocmai ca tulnicul uzitat în Munţii-Apuseni a Transilvaniei.

Cel ce suflă din bucium se chiamă *buciumaş*.

Instrumente analoage sunt şi la alte popoare (Alphorn—Alpenhorn, uzitat de păstori din Alpii elveţieni) [1]).

Tulnicul este un instrument de suflat ce seamănă cu buciumul; se întâlneşte la Românii din Munţii-Apuseni. Constă dintr'un tub lung, conic, 1 m. 80—2 m. 30, cu un diametru de 3 cm., 5—4 cm., 5 iar jos de 10—18 cm.

Tubul e făcut din două doage de lemn de brad sau paltin. Lemnul acesta din urmă e mai trainic şi produce tonuri mai dulci. Poate să aibă mai multe doage precum şi numai una. In ţinutul Câmpenilor e folosit mai ales de femei ca instrument muzical. Se cântă din el mai ales primăvara şi toamna, seara, după ce se moaie în apă. *Tulnicaşul* se sue pe o movilă, îl apucă cu ambele mâni şi suflarea se face cu jumătatea buzelor bine lipite de gura instrumentului.

Fiind purtat cu dreapta în diferite direcţii, sunetul capătă asemănarea unui tril. Tonul e foarte puternic, pătrunzător, melancolic, auzindu-se în direcţia instrumentului la 10—12 km. iar în lăţime de 2 km.

Melodiile poartă numele de *Vidreana, Albăceana, Ponoreana*, etc., fiind precedate de o încheiere. In 1848 a fost folosit ca instrument de semnal în garda lui Iancu [2]).

Fluierul. In Ardeal, dacă e făcut din coajă de alun, fluierul

1) Tim. Popovici, *op. cit.*, p. 22.
2) *Ibidem*, p. 153—4.

se numeşte *durloiu* [1]), *fluieră* sau *flòeră* [2]): dacă-i din coajă de soc, poartă numele de *piscoànie* [3]), cel de salcie se zice *piţigoaie*, iar cu *dupuş* sau dop la fund având şi 6 găuri, se numeşte *ţâpă* [4]).

Dacă-i de salcie, sunând pe două găuri de odată, se zice *ţâţ* sau *tilincă* [5]).

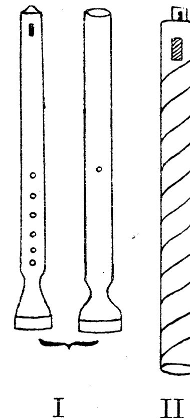
Când s'aseamănă cu cimpoiul, adecă n'are dop, se chiamă *titilic* şi *titilincă* [6]), *titilig* [7]) şi *tulnec* [8]).

Fluierele, la Românii din Moravia şi Silesia se numesc *fuiară;* ele nu se găsesc decât la *pastiri* (mocani) cari cu toţii sunt Valahi. In timpurile mai vechi ei cântau din bucium şi din *gaidă* (cimpoiu), dar de mult răsunetul acestor instrumente nu se mai aude la munte. Două fluiere de ale lor, în figurile alăturate [9]).

Cavalul. Cavalul sau *fluierul ciobănesc* este un fluier mai mare, constă dintr'un tub de lemn de paltin sau de alun, de 70—80 cm. lungime, cu un diametru de 1 cm. 5—2 cm. La capătul de jos este ceva mai îngust. In jumătatea inferioară are cinci saŭ şase găuri, împărţite în două grupe: 3—3, 3—2. La unele tubul este împodobit cu crestături. La ambele capete este învălit cu coajă de cireş sau în piele, ca să nu crape. In Muntenia şi în Banat e numit şi *fluierar* [10]).



Fluierul lui Iancu păstrat în Muzeul naţional din Sibiu.



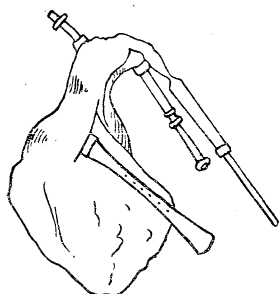
I II

Cimpoiul. Cimpoiul (it.: carnamuza; fr.: musette; germ.: Dudelsack, Sackpfeife) este un instrument de origine străveche, cunoscut de Evrei, Greci, Romani, etc.

Constă dintr'un burduf de piele de capră, pe care cântătorul îl umflă suflând în el printr'o *ţeve* micuţă. In burduf sunt implântate 2 — 3 tuburi de lemn de

1) Al. Viciu, *op. cit.* p. 42.
2) *Ibidem*, p. 43.
3) *Ibidem*, p. 67.
4) *Ibidem*, p. 67.
5) *Ibidem*, p. 83.
6) *Ibidem*, p. 84.
7) *Ibidem*, p. 85.
8) *Ibidem*, p. 86.
9) T. T. Burada, în *Arhiva* V, p. 272.
10) Tim. Popovici, *op. cit.*, p. 28—9.

lungimi diferite, prevăzute la capătul dinlăuntru cu *ancii* (limbi). Unul din aceste tuburi se numeşte în România *caravă* (lat.: calamus, germ.: Schalmei) fiind prevăzut cu 3—7 găuri (eventual şi 1—2 clape), dă o serie de 8—10 tonuri şi serveşte la producerea melodiei.



Celelalte tuburi numite *hanguri* (germ.: Summer, Hammeln), nu au găuri şi dau numai câte un singur ton (cel mai mare dă fundamentala, iar celalt cvinta).

Burduful e strâns încet în braţe, pentru a produce o comprimare mai mare a aerului care, năvălind spre tuburi, le face să sune.

In Franţa, erà într'o vreme instrument de salon, azi îl găsim mai ales în Spania, Italia ca instrument de distracţie al ţăranului, iar la noi ca instrument poporal în unele ţinuturi muntoase, mai ales însă ca instrument de curiozitate în mânile vreunui muzicant ambulant. Cimpoiul a dat idea inventării *organelor*[1]).

In unele părţi din Ardeal, foalele cimpoiului se numesc *butuş*[2]).

Ţicnalul de salcie. In Ardeal ţicnalul de salcie se numeşte *drigană, bibolă, fiştigoaie, fluieră* (fluier); dacă-i mai mare, când poate aveà şi găuri[3]), *flişcoaie* sau *fliscoaie*[4]).

Cobuzul a fost un instrument de muzică, astăzi dispărut şi păstrat numai în poezia populară. Unii cred că sămănà cu *cobza*, alţii zic că aduceà cu fluierul[5]).

22. Lăcustă. O fac şi copiii macedo-români[6]).

30. Păpuşi. In Bucovina, fetele după ce să saturră de jucat cu păpuşile, le îngroapă ca să ploaie.

Asupra păpuşilor, avem ştiri şi dela Românii din Macedonia[7]).

32. Proaşcă, cunoscută şi de copiii macedo-români[8]).

33. Praştie, cunoscută şi de copiii macedo-români[9]).

---

1) Tim. Popovici, *op. cit.*, p. 23.
2) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 25.
3) *Ibidem*, p. 41.
4) *Ibidem*, p. 43.
5) Tim. Popovici, *op. cit.*, p. 38.
6) P. Papahagi. *op. cit.*, p. 172.
7) *Ibidem*, p. 167.
8) *Ibidem*, p. 95.
9) *Ibidem*, p. 171, 173.

34. Puşcă de socru, cunoscută şi de copiii Macedo-Românilor[1]).

„Lemn-nelemn e socul, căci el jumătate-i lemn şi jumătate măduvă seacă; iar din el nu se face decât *puşcoaie*, ori alte jucării copilăreşti“[2]).

36. Raţe de ţipirig. „Se aşează pe malul pârâiaşului care trece prin mijlocul târguşorului şi aproape prin toate grădinile, se necăjeşte cu câteva pietricele să facă *răţuşte*, cum a văzut pe alţi băieţi mai mari“[3]).

„Să ne punem aici, lângă apă, facem şi răţuşte“[4]).

38. Sanie. *Bârgeica* sau saina[5]) se mai numeşte şi *hâţă*[6]) în unele părţi din Ardeal, şi cu dânsa *se sanie* (dă cu sania) copiii iarna. Undeva datul cu sania e nuvelizat[7]).

40. Scrânciobul. In Ardeal scrânciobul mic, circumvolant, are numai o „prăjină la mijloc gârniţă. Prin acea gaură intră în stâlp un cuiu mare, rotund, cam ca cel din *dricul* carului. La ambele capete ale prăjinii atârnă ştreanguri, legate în formă de *huiţ*, în cari şeade câte un băiat. La mijloc lipit, stă *stârcit* al treilea băiat care mână (învârte) şi cei din huiţuri se învârt repede“[8]).

Prin alte părţi tot din Ardeal datul în scrânciob sau *scrâciom* se numeşte *dăinare* (a se dăinà)[9]), scrânciobul însuş mai numindu-se şi *dăinuş, dăiniuş*[10]) *huţuţ* (a huţuţà) sau leagăn[11]).

Prin alte părţi, în sfârşit, i se zice *svârdon, svârdol, vârtej*, sau *ţâţeică*, aparat de învârtit ce constă dintr'un stâlp perpendicular pe care este aşezată o rudă orizontală ce se învârte într'un cuiu la mijloc. La cele două capete ale rudei, şeade câte unul în huiţ, iar lângă stâlp, la mijloc stă în picioare un al treilea şi tot învârte scrânciobul sau *chercheboala*[12]).

Scrânciobul este cunoscut şi de copiii macedo-români[13]).

---

1) P. Papahagi, *op cit.*, p. 95.
2) *Floarea-Darurilor*, An. I, p. 265.
3) M. Sadoveanu, *Mormântul unui copil*, 1906, p. 9.
4) *Ibidem*, p. 28.
5) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 18.
6) *Ibidem*, p. 50.
7) Fl. Cristescu, *Viaţa literară*, I, Nr. 51.
8) Al. Viciu *op. cit.*, p. 28.
9) *Ibidem*, p. 39.
10) *Ibidem*, p. 39.
11) *Ibidem*, p. 52.
12) *Ibidem*, p. 81.
13) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 108.

42. Sfârâiacul, este cunoscut şi copiilor macedo-români [1]).

43. Sfârâiacul de bumb, cunoscut şi copiilor macedo-români [2]).

46. Titirezul, cunoscut şi copiilor macedo-români [3]).

49. Smeul, se cunoaşte şi de către copiii macedo-români [4]).

52. Morişcă. „Când cură apă, înfige de o parte şi de alta a pârăiaşului câte un par; pe ele pune un surcel prin care se leagă un *covrag* de porumb, căruia i s'a scos mijlocul moale; în ele se înfig nişte *ţăpârlui* de trestie. Când curge apa, se învârte [5]).

57. Căruţ fac şi copiii macedo-români [6]).

60. Popèlnicul este un lemn cu trei crăci micuţe, cu care se joacă copiii [7]).

61. Vitioara. „Apoi când (copiilor) li se urà cu împletitul, porniau la ghiaţă cu *vitioara*, o sănioară aşezată pe oase şi mânată de cel ce sta în ea, cu ajutorul a două beţe în capătul că-rora e înfipt câte un cuiu spre a prinde bine pe ghiaţă“ [8]).

---

1) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 175.
2) *Ibidem*, p. 94.
3) *Ibidem*, p. 123.
4) *Ibidem*, p. 167.
5) Comunic. de Şt. St. Tuţescu, Cătanele-Dolj.
6) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 176.
7) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 69.
8) C. Sandu-Aldea, *Două neamuri*, Bucureşti, 1906, p. 171—2.

VI. DIVERSE.

---

4. De-a poarca. In Ardeal poarca se numeşte *în gogi* şi se joacă în 4, 6 sau 8 [1]). Când nu au minge sau *cotcă*, se folosesc de un popic de lemn cilindric numit *gulie.* [2])

Jocul este practicat şi de copiii Aromânilor.[3])

8. Gâdilatul. In Bucovina, ca să-i facă pe copii să râdă, acel ce se joacă cu copilul (mai ales alt copil), umblă cu degetele sale, ca şi cum ar păşi, începând dedeparte şi zicând:

Càu, càu, un' te duci?
La Cocuţa s'o mănânci.
Da' de unde s'o apuci?
Ia de colo şi de ici,

şi-l gâdilă. [4])

Obiceiul există şi la Aromâni. [5])

20. Trântele. In Judeţul Iaşi, copiii înţeleg astfel *trânta la braţă*(e): braţele se încrucişează şi trânta se face cu piedică sau fără piedică. Meşteşugul la această trântă stă în a-l apucà pe celălalt bine, îndepărtându-ţi picioarele; a-l lăsà pe celălalt să se sbuciume, cât timp tu îl strângi bine de mijloc, ca să-i iei puterea. Când duşmanul a ostenit, „te înforţezi“ bine şi-l dai peste cap.

Trântă mocănească sau *mocăneşte* se face astfel: cei doi, cari vroesc să se iea la trântă sau să se trântească, se apucă bine de mâni şi-şi ating picioarele: dreptul cu dreptul, stângul cu stân-gul, strigând:

— Una mă, două mă, trei mă!

---

1) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 47.
2) *Ibidem*, p. 48.
3) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 111 şi 147.
4) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p 652.
5) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 18—19.

Şi tot aşà mai departe, până când le vine bine de se iau la braţe.

La orice soiu de trânte, cei cu vârtute, a falǎ, se lasă să fie apucaţi de cei mai slabi de spinare, cari nici aşà nu-i pot doborî.

Alţii se prind rămăşag că ei nu vor fi trântiţi, cu toate că nici nu se vor slujì de mâni.

Tot prin Moldova de sus mai avem:

Trânta dreaptă, când se cuprind în braţe cruciş.

Trânta ciobănească e cu piedică; sau: stând piept la piept, îşi întind mânile peste spate, unul altuia, până la brâu, înapoi şi prinzându-se bine de brâu se trântesc.

Trânta pe furiş e când s'apucă pe furiş de mijloc, luând unul altuia toată puterea.

Trânta de-a berbecul sau *de-a berbeleacul*, când, vânzolindu-se doi ca să se trântească, un altul strein, ce ţine cu unul din ei, vine şi se pune alături în patru *brânci* ca să-i fie de ajutor şi acesta răzămându-se, îl trânteşte pe celălalt, pe deasupra prietenului său, *de-a rostogolul*, de se duce *de-a berbecul.*[1])

La trânte, fiecare caută să fie de-asupra, căci „*acela iea pe fata cea frumoasă*“.[2])

28. Bou bălţat, se face şi de copiii macedo-români.[3])

29. Ce mănâncă copiii. *Baraboiul*, numit încă şi *maranioi* în Ardeal.[4])

31. Insectele şi copiii. Cunoştinţe despre insectele şi jocurile copiilor macedo-români.[5])

35. Lăsarea şi scularea cu mânile o fac copiii macedo-români. [6])

37. Dare peste cap, cunoscută şi de copiii macedo-români.[7])

43. Claia Domnului se chiamă atunci când mai mulţi copii în joaca lor se trântesc şi se răstoarnă unul peste altul.[8])

1) Vezi memoriul II, A. VI. 37, p. 96.
2) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 656.
3) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 192.
4) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 59.
5) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 182 şi 192.
6) *Ibidem*, p. 165.
7) *Ibidem*, p. 93.
8) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 32.

45. Sărituri peste sfori sau butuci, fac copiii prin Ardeal; săritura se face din loc şi cu picioarele lipite, numind aceasta: *a sărì în scripţi*[1]).

46. Insemnarea numelor. Scolarii cari ştiu câte puţintică slovă, scrijală numele lor pe coaja nucilor şi-şi urmăresc apoi iscălitura toată vieaţa; pun şi anul.

47. Fuga cu picioarele împleticite, adică aruncându-le unul peste altul, dela încheieturi, încă o încearcă copiii.

48. Gâcire. Când un copil se uită într'o parte, altul vine pe la spinare, îi pune palmele peste ochi şi nu-i dă drumul până când nu-l gâceşte. Şi-l ţine într'atâta, că chiar dându-i drumul, cela vede stele verzi înaintea ochilor, din pricina strângerii.

49. Vărguţele, flexibile, îndoite, slujesc în mâna unora să plesnească pe alţii, peste ce apucă.

50. Straie nouă. Când unul are straie nouă, altul se apropie de dânsul şi luându-i-le, cearcă postavul sau *matirìa* (stofa, materia) s'o vadă de-i groasă. Când îl apucă de haină, îl şi pişcă, zicând:

— Măi, da' groasă matirie!

51. Fugă săltată. Copiii mici fug a joacă, păşind şi apoi sărind tot cu piciorul acela şi apoi schimbând şi pe celălalt.

52. Iedeşul. Iedeşul este numele osului dela furca pieptului, la pasări. Copiii şi oamenii bătrâni au, relativ la acest os, două practici: 1) Apucă unul de un capăt şi altul de alt capăt şi trag fiecare să-l rupă. De partea cui se rupe capătul, acela va murì mai înaintea celuilalt. Dacă osul se rupe drept în două, vor murì amândoi cam în acelaş timp 2). Fără a mai aveà în vedere acest lucru, pun rămăşag pe cevà.

— Dacă se rupe al tău, să aduci o sarcină de iarbă la porci.

— Şi dacă se rupe al tău, să aduci tu o dăsagă de pepeni.

Şi trag; sau:

— Hai iedeş pe un sân de nuci: dacă-i rămâneà tu (cu iedeşul pierdut), să mi-l dai mie; dacă rămân eu, să-ţi dau eu ţie.

Dar se poate să nu se aibă în vedere al cui capăt se rupe;

1) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 76.

ci numai trag şi-l rup. Pentru aceasta, unul dă capătul rupt celuilalt şi acesta zice:

— Ştiu! Şi tot „ştiu“ trebue să-şi zică unul altuia ori de câte ori unul dă celuilalt un lucru. Când se întâmplă de unul nu bagă de seamă şi nu-şi aduce aminte, cel ce a dat zice: „iedeş“ şi celalt rămâne păcălit şi dator să împlinească rămăşagul pus.

Copiii mai au şi alte practici relative la prinsorile sau rămăşagurile dintre ei: 1) dau mână; 2) dau degetele mari după ce-au făcut „ptiu!“ asupra lor. 1)

53. Cine nu se teme, este cel căruia făcându-i cu degetul (ameninţându-l) spre ochiul lui, nu-l închide. Fricosul îl închide, cu toate că ştie că nu va fi lovit. 2)

Iată ce se rosteşte prin unele părţi din Bucovina cu acest prilej:

— Ai fost în pădure?
— Am fost.
— Ai văzut un lup?
— Am văzut.
— Te-ai temut de dânsul?

De regulă celalt spune că „nu“, iar încercarea cu degetul arată dacă acela spune minciuni ori ba.

54. Incercare de putere. In Bucovina obicinuesc tinerii a-şi încercà puterea în chipul următor: Un flăcău se întinde pe pământ cu faţa în jos şi altul se întinde *oblu* deasupra lui, cuprinzându-l cu mânile de subsiori şi apoi aducându-le după ceafă, îşi încleştează degetele astfel că cel dedesubt, strâns ca în fiare, trebue să-l ridice. 3)

55. De-a cârligul se numeşte când doi stând în picioare, faţă în faţă la oarecare distanţă şi înţepeniţi bine în pământ, se prind ca în cârlige de degetele arătătoare, căutând astfel să se urnească

1) In Muntenia se chiamă *iadeş*.
Iadeşul îşi are originea în persanul *iadest*=am ştiinţă, format şi el din *iad*=reminiscenţă şi *daşten*=aduc aminte.
Obiceiul există şi în dreptul roman—*sponsio* (promisiune solemnă), un rămăşag între doi, după care cel învins trebuià să plătească ceeace datorà (*Amicul poporului român*, IX, p. 277—8).
2) Astfel se încearcă şi vitele spre a vedeà dacă nu-s oarbe.
3) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 656.

unul pe altul din loc; însă dacă şi-ar da unul altuia drumul, ar puteà să-şi spargă capetele de pământ.1)

56. De-a balanca. *Balanca* este un băţ lung ca cele de mână, la un capăt mai subţire iar la celalt mai gros. Se aruncă cel gros înainte pe *toloacă*. Se *cinchesc* jos, aproape ca şezând şi făcându-i vânt balancei, îi dau drumul. Ea se duce de câtevà ori peste cap şi apoi drept până la ţinta ce au pus. Ţinta poate să fie de 5—6 stânjeni moldoveneşti. Acolo stă un băiet care se chiamă că „o paşte“. Dacă a trecut de ţintă, mută semnul până acolo şi tot acolo trebue şi ceilalţi să o arunce, iar cel ce a aruncat-o mai slab, vine la *păscare* şi merge cel ce a păscut până atunci.

Tot astfel se joacă ciobanii cu cârligele lor ciobăneşti, aruncându-le din deal la vale. Astfel mai aruncă şi nişte beţe ca de-o palmă ce merg ca săgeata. 2)

57. Desfacerea palmei. Unul strânge palma şi o face pumn, iar altul îşi cearcă puterea, trudindu-se să-i desfacă degetele.

POMENIRI DESPRE DIFERITE JOCURI.

1. De-a bubuţu'; *bubuţul*=pumnul, lovitura cu pumnul.3)

2. La leuca, jocul ce se face în Sâmbăta mare, noaptea spre Dumineca Paştilor în cimitir, în jurul unui foc făcut de cruci putrede şi uscate. Dacă cuvântul e de origine celtice, în sensul primitiv, înseamnă piatră, cfr. răd. celt. *liag*, *leng*, piatră miliară, „mensuras viarum nos *milliaria*, Galli *leucas*“ (Isidor. f. Inscr., cit. de Sulzer, p. 155). Dar pietrele miliare sunt monumente; deci leuca = monument. Mormintele sunt tocmai monumente, mai ales pietrele dela morminte,—deci *leuca* în uzul citat: „*la leucă*“ = la morminte.4)

3. De-a bostănelul, în Bucovina.5)

4. De-a cuiul, pare = A. IV. 6.6)

1) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 656.
2) *Ibidem*, p. 656—7.
3) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 22.
4) *Ibidem*, p. 96.
5) E. N.-Voronca *op. cit.*, p. 789.
6) Comunic. de d. Şt. St. Ţuţescu, Catanele-Dolj.

5. **De-a leapşa.**[1])
6. **De-a porumbeii.**[2])
7. **De-a asurduca** (Banat).
8. **Cureaua roşie.** „
9. **Puişorii.** „
10. **Doda nică cu furnică.** (Banat)
11. **De-a masa (de-a measă).** „
12. **Mâţa oarbă.** „
13. **Cleanţa.** „
14. **Lopta**[3]). „
15. **De-a brăzdiţa.**
16. **De-a bostanul (?).**
17. **De-a halea-malea.**
18. **De-a sâta cumetrei.**
19. **De-a boul.**
20. **De-a balanea.**
21. **De-a tăncuşa.**
22. **In dupi.**
23. **In ţarc.**[4])
24. **Drichia.**[5])

1) P. Ispirescu, *Poveştile unchiaşului sfătos,* Bucureşti 1907, p. 72.
2) *Ibidem,* p. 79.
3) *Etym. Magn. Rom.,* p. 609.
4) V. Alecsandri, *Poezii populare,* Bucureşti, 1908, p. 244.
5) C. Sandu-Aldea, *op. cit.,* p. 225.

CÂNTECE DE LUARE IN RÂS
ŞI ALTELE.

I. CĂTRE OAMENI.

8. **Către fete.** Cântecul acesta se aseamănă de altfel aproape în întregime cu un cântec moldovenesc, *Leverda,* care urmează.

Leverda picior de raiu,
Şapte fete pe-un malaiu.
Şi malaiul de mohor,
Şapte fete pe-un topor.
Şi toporul de oţel,
Şapte fete pe-un viţel.
Şi viţelul fără mamă,
Şapte fete pe-o cârlană.
Şi cârlana fără *viţă,*
Şapte fete pe-o căpiţă.
Şi căpiţă fără vârf,
Şapte fete pe-un sovârf.
Şi sovârful fără floare,
Şapte fete pe-o ciucoare.
Şi ciucoarea fără craci,
Şapte fete pe-un copac.
Şi copacul s'a uscat,
Fetele s'au măritat [1]).

33. In Bucovina se cântă:

—Cum te cheamă?
—Zor de zeamă.
—Cum te strigă?
—Mămăligă.
—Cum te taie?
—Cu mălaie.
—Cum te 'mpuşcă?
—C'o găluşcă.
Sau:
—Hap! găluşcă [2]).

Cântec asemănător cu acesta îl au şi copiii macedo-români [3]).

37. In Bucovina:

Măi baiete

1) E. Sevastos, *Cântece moldoveneşti.* Iaşi 1888, p. 318. Despre aceasta vezi ce se mai află şi în E. N.-Voronca, *Studii în folclor,* Buc. 1908, p. 201-203.
2) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 655.
3) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 31 şi 56.

Cucuiete,
Mână roata pe pârete[1]).

39. Asămănări cu altele[2]).

55. Unui Jidan ce umblă cu pantalonii peste *turètcele* (carâmbii) ciobotelor, ca să creadă lumea că are ciobotele copiii îi strigă:

Foaie verde de ciuperci,
Pantaloni peste turetci,
Ia-l drace de pe poteci.

56. Unuia cu numele **Trandafir:**

De departe trandafir,
Iar d'aproape borş cu ştir.

Se aude şi ca proverb, însemnând o desiluzie care-ţi dădeà o aparenţă frumoasă.

57. Celor cu numele de familie sau cu porecla **Furtună** Fortună):

Furtunache cel nebun
Strânge pietre de pe drum
Şi le pune 'n buzunari
Şi-i pare că-s coarne de mari (?)[3]).

In Ţepu:

Şi-i pare că-s gologani.

58. In Moldova copiii se joacă spunând despre un Jidan păgubaş următoarele:

Incă m'am dus la Doro-
[hoiu
C'un căruţ de usturoiu;
Când ies afară,
Iapa este, mânzul nu-i,
Am prepus pe dumnealui,

arătând primarului că a prepus pe cutare sau pe cutare dintre ei ca tâlhari[4]). Acest cântec este probabil din *iapa prăpădită* (A. I. 24).

60. Unui Nicolae:

Nicolae,
Pui de gaie[5]).

1) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 785.
2) Vezi în ale mele *Jocuri*, Mem. I., p. 100; Mem. II, p. 113.
3) E. N.-Voronca, *op. cit*, p. 417.
4) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 550.
5) Gr. Tocilescu, *op. cit.*, V. I. P. II, p. 1133.

Sau:

Niculae
Puiu de gaie,
Dă-mi un puiu
Să nu te spuiu,
Că te pune mă-ta 'n cuiu
Şi te mâncă cu făsui[1]).

1) I. A. Zane, *op. cit.*, VI, p. 235.

II. CĂTRE VIETĂŢI, LUCRURI, DIVERSE.

1. Cântecul ariciului. *Variantă* din Romanaţi:

Arici,
Arici,
Pogonici,
Du-te la moară
De te 'nsoară,
Şi iea fata lui Cioboară,
Cu cercei
De nouă lei,
Cu mărgele
De surcele.

şi:

Arici,
Arici,
Pogonici,
Du-te la moară
De te 'nsoară,
Şi iea fata lui Cicoare,
Cu cercei
De nouă lei,
Cu mărgele
De surcele.

Sau alta din Gorj:

Arici,
Arici,
Pogonici,
(H)ai la moară
De te 'nsoară,
Şi iea fata lui Cicoară
Şi boii 'mpăratului
Şi caleaşca Radului.[1])

3. Cântecul gălgăriţei îl au şi copiii macedo-români.[2])

4. Cântecul melcului. Variante din Romanaţi:

Melc,
Melc,
Codobelc,
Scoate coarne boiereşti,
Şi te du la baltă
Şi bea apă caldă;
Şi te du la Dunăre,
Şi bea apă tulbure;
Şi te suie pe *boştean*,
Şi mănâncă leuştean.

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.*, Vol. I. Partea I, p. 508.
2) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 191.

Sau:

Melc,
Melc,
Codobelc,
Scoate coarne boiereşti,
Şi te du la Dunăre,
Şi bea abă tulbure
Şi ad'o de-a(ca?) limpede,
Să spălăm cămeşile.
Pe-ale mele,
Pe-ale *tele*,
Pe-ale lui nea Stan din vale.
Şi mănâncă leuştean
Şi te fă cât un buştean.[1])

Variante mai sunt încă.[2])

In sfârşit, acest cântec se mai aude, schimbat însă, şi atunci când le intră copiilor apă în urechi la scăldat, ca la B. II. 9. Copiii iau două pietricele şi le pun la urechi zicând:

Melc, melc,
Cotomelc,
Scoate apă din urechi,
Că ţi-oiu da un ban vechiu
Şi-o lingură de curechiu
Şi-o palmă peste urechi....

apoi aruncă peste cap îndărăt pietricelele în apă zicând:

Frigurile mele
Pe cine-i în piele (Haţeg)[3]).

Cântecul îl cunosc şi copiii macedo-români.[4])

6. In Bucovina copiii scuipă în palmă, fac cruce pe tăişul celeilalte palme şi zic:

Scoate, drace, ce-ai furat,
Că te-oiu bate spânzurat
Cu fiarele plugului
Pe părţile dosului.

Taie apoi, lovind odată, şi încotro sare stupitul, într'acolo caută.[5])

In judeţul Tutova se cântă:

Scoate drace ce-ai furat,
Că te-oiu bate spânjurat;

iar în Suceava:

Scoate drace ce-ai furat,
Că te-oiu bate spânzurat
In mijlocul drumului
Cu fiarele plugului.[6])

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.* Vol. I. Partea I, p. 507.
2) G. D. Teodorescu, *Poezii populare*, p. 191; *Albina* III, p. 1152—3.
3) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1278.
4) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 192.
5) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 550.
6) *Şezătoarea*, VI, p. 31.

O variantă a acestui cântec o cunosc şi copiii macedo-români [1]).

7. Cântec către luna nouă. In Bucovina, la *craiu-nou* se cântă:

Ptiu! ptiu! craiu vechiu,
La duşmani nou,
Da' la noi vechiu!

Şi sar în sus copiii. Dacă zici „nou“, blastămă morţii, zicând:

— Dă doamne ţie craiu aşà de nou, cât îi trăi!

Nici să zici că se vede, căci plâng morţii; e păcat şi ei te blastămă zicând:

— Dă Doamne ţie, aşà să vezi cât îi trăi!

Şi încă alte datine şi credinţe.[2])

Prin alte părţi, este credinţa că dacă ieşi afară şi vezi craiu nou, să zici:

— Sănătate în casă şi ploşniţele afară.

De ai asemenea podoabă în casa ta, ori de eşti bolnav, să zici:

Crai nou,
Crai nou,
Na un fideleş gol,
Dă-mi unul plin:
Roş ca călina,
Gras ca slănina.

Asemenea se potriveşti totdeauna, când este craiu nou, să ai parale în pungă, dacă vrei ca toată luna să te joci cu ele.[3])

In Botoşani, este datină ca atunci când vezi craiu nou, să sări în sus şi să zici:

Craiu nou,
Craiu nou,
Sănătos m'ai găsit,
Sănătos să mă laşi;

Sau: Craiu nou,
Craiu nou,
Cu bani m'ai găsit,
Cu bani să mă laşi;

arucă o bucăţică de pâne către lună; sau zic cum se zice şi în Bucovina, lăsând la o parte cele două versuri din urmă.[4])

8. Istoria degetelor şi a iepurelui o au şi copiii Macedo-Românilor.[5])

9. Ca să scoată apă din ureche, vezi mai înainte B. II. 4.

11. Ca să treacă ploaia. Ca descântec, sau mai bine zis ca

1) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 95.
2) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 614—5.
3) *Şezătoarea*, I, p. 191.
4) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 316.
5) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 17.

vrajă, acest cântec se pronunţă adesea, precum în jud. Neamţ, împotriva ploilor. El sună:

Stăi ploaie călătoare,
Că te-ajunge sfântul [soare
Şi-ţi taie picioarele
Cu un maiu,
Cu un maiu,
Cu sabia lui Mihaiu,
Cu cuţite
Ascuţite,
Cu topoare ruginite.

La vrăjire, descântătoarea iea trei topoare şi un cuţit şi stând în mijlocul curţii pune topoarele jos: luând unul, îl învârte peste cap ameninţând ploaia cu toporul şi cu cuţitul. In urmă, înplântă toporul în spre răsărit; vrăjind cu al doilea topor, îl inplântă spre apus; pe al treilea împreună cu cuţitul le împlântă iarăş în partea din cotro vine ploaia.[1])

Prin alte părţi, cântecul se reduce la:

Treci ploaie trecătoare,
Ca brânza prin strecătoare!

Variantă:

Treci ploaie trecătoare,
Că te-ajunge sfântul [soare,
Şi-ţi taie picioarele,
Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu căciula lui Mihaiu,
Plină de coji de mălaiu.
Ado, moaşă, druga,
Să lovesc pe murga;
Murga cufurită,
Ploaia risipită.[2])

In Moldova de sus:

Stăi ploaie,
Că te moaie,
Că te-ajunge soarele
Şi-ţi taie picioarele[3]).

In Mahala, Bucovina, ca să stea ploaia, copiii strigă:

Stăi ploaie, călătoare,
Că mămuca-i vrăjitoare
Şi nenica ghiocel (diecel?)
Şi ţi-a face-un colăcel
Şi ţi-a da de sufleţel.[4])

Din Petia-Suceava, ca „descântec de ploaie“:

Fugi ploaie călătoare,
Că te-ajunge sfântul [soare,
Cu un paiu,
Cu un maiu,
Cu sabia lui Mihaiu.

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.* Vol. I. Partea II, p. 1549; cu prea puţine schimbări şi în V. I. P. I., p. 510.
2) *Albina*, V, p. 77.
3) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 930.
4) Idem, *ibidem*, p. 363.

Din Mălini-Suceava:

Stai ploaie curgătoare,
Că te-ajunge sfântul
[soare,
Cu un maiu,
Cu un paiu,
C'o bucată de mălaiu,
Cu sabia Domnului,
Cu cuţitul orbului,
Taie capul omului
Şi pune pe-al Domnului.

După ce recitează aceste versuri, se pune în faţa casei un topor cu ascuţitul în sus, o sapă, o cociorvă şi o lopată.[1]) In Ţepu, se înfinge în pământ un topor, o secure, ori altă unealtă de fier, ca să nu ploaie cu piatră.

Variante mai sunt.[2])

12. Istoria feţei. *Variantă:*

Asta-i gura
Gangura,
Ista-i nasul,
Fârtănasul:
Ista-i ochiu,
Bazaochiu,
Asta-i geana,
Coţofana:
Iasta-i fruntea tăvăluc,
Ista-i părul vălătuc,
Tumba, tumba, tumba, tumba!

Zicând „tumba“, freacă părul din frunte.[3])

„Şi mătuşa Aniţa zâmbeà dulce şi prindeà a rostì moale, pe acelaş glas, mângâindu-i pe rând (copilului) cu două degete, degetul cel mare şi arătătorul dela mâna dreaptă,—părţile rostite:

Barbă-bărbue,
Gură-gurărie,
Nas-năsăluc,
Ochi-bazaochi,
Sprincene-coţofene,
Frunte-vălătuc
Hop de ţuţuluc!

Şi-l apucà de cârlionţul auriu de pe frunte: iar Ghiţişor dădeà capul pe spate şi începeà a-şi tremurà guşa într'un râs argintiu, care răspândeà, par'că, lumină împrejur“.[4])

Variante macedo-române.[5])

13. Istoria celor 10 numere. Prin unele părţi din Oltenia, începe cu versul:

Una-mi este luna,

şi apoi urmează restul.

14. La scăldat. Prin unele părţi ale Ardealului, după ce-au ieşit din apa unde s'au scăldat, şi până să se 'mbrace, copiii cântă:

1) *Şezătoarea,* I, p. 186—7.
2) P. Ispirescu, *Pov. unch. sfăt.,* p. 112.
3) Din Ţepu-Tecuciu.
4) N. N. Beldiceanu, în *Semănătorul,* VI, p. 68.
5) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 16—7.

Frigurile mele,
La *Calie* 'n piele.

Vorba *Calie* ar arătà o fiinţă închipuită despre care cred copiii că poate răbdà frig cât de mare.[1])

15. Cântecul polobocului. In Bucovina, cu prilejul cinstirii, împreună cu alte cântece se aude şi acesta:

Poloboc,
Poloboc,
Ia mai stăi pe loc
Să-ţi citesc molifta ta,
Până ne vom îmbătà.[2])

Iar prin alte părţi:

Prea cinstite poloboc,
Ia mai stăi puţin în loc,
Să venim noi vr'o câţivà,
Inspre mântuirea ta![3])

16. Când li se schimbă copiilor dinţii. Prin Botoşani se aude:

Cioară, cioară,
Na-ţi un dinte de fier,
Dă-mi altul de oţel.

Tot astfel le rostesc şi copiii macedo-români[4]).

Cu privire la dinţi, în *Magia simpatică,* iată ce aflai scris cu prilejul unei monografii engleze, *Golden Rough* de J. G. Frazer (tradusă în franţuzeşte: *Le rameau d'or,* de R. Stiébel şi J. Toutain):

„Un sălbatec nu înţelege decât foarte rar deosebirea dintre „natural“ şi „supranatural“, pe care o face omul mai civilizat. Pentru el lumea e condusă din toate părţile de agenţi supranaturali, de fiinţe personale cari lucrând pentru motive asemenea celor cari-l fac pe el însuş să lucreze, pot fi ca şi el mişcate, prin apeluri de milă, la speranţă sau la frică. Dar pe lângă idea unei lumi pline de forţe spirituale, omul primitiv mai are şi o altă concepţie: că natura este constituită dintr'o serie de evenimente cari se produc într'o ordine invariabilă, fără intervenirea nimănui.

Din această credinţă derivă „magia simpatică“, care are o mare însemnătate în cele mai multe sisteme de superstiţie, şi care conţine poate de fapt noţiunea modernă a legilor naturale. Deşì aplicaţiunile acestei filozofii sunt numeroase (căci aceasta este mai mult un sistem de filozofie decât o artă), principiile fundamentale pe cari ea se bazează, se pot rezumà la două. Primul e, că efectul seamănă cauzei ce l-a produs; al doilea, lucrurile cari au fost odată în contact şi nu mai sunt acum, continuă încă a aveà influenţă unul asupra altuia, ca şi când contactul ar persistà. Din primul principiu, sălbatecul deduce, că dacă îl urmează, el poate face tot ce doreşte; din al doilea el deduce, că poate să aibă influenţă departe, după voinţa sa, asupra unei persoane, ori a unui obiect din care posedă o părticică. Acest din urmă fel de magie, bazată pe credinţa unui fel de simpatie ascunsă, stabilită în mod indisolubil, între obiectele cari au fost odată unite, se numeşte *magie simpatică* în adevăratul înţeles al cuvântului“.

Un exemplu interesant de magie simpatică, zice traducătorul de până

1) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 25.
2) E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 907.
3) *Arhiva,* IV, p. 223; E. N.-Voronca, *op. cit.,* p. 139.
4) P. Papahagi, *op. cit.,* p 190.

aici, găsim în credințele și obiceiurile poporului nostru în legătură cu *dinții;* el se află și la alte popoare, după cum ne arată Frazer.

Când un copil își schimbă un dinte de lapte, e obiceiul ca copilul să arunce dintele pe acoperișul casei, strigând:

— „Cioară, cioară, na-ți un dinte de os (fier), dă-mi unul de oțel" și variantele deosebite.

Afară de asta, oricine când își scoate un dinte, trebue să-l păstreze într'o legăturică, la un loc ascuns sau aproape de sine, pentru ca să nu-i mai cadă și alții.

Iată ce găsim în Frazer relativ la acest caz de magie simpatică:

„La Australieni este obiceiul de a scoate tinerilor unul sau mai mulți dinți din față în timpul ceremoniilor de inițiare, la care ei trebue să fie supuși, înainte de a fi admiși printre bărbați. Motivul acestui obiceiu e neexplicabil; ceeace ne interesează aici este credința unei relațiuni între tânăr și dinții săi, după ce i-a scos.

„La câteva triburi de pe râul Darling (Noua Galie de sud), dintele scos erà pus sub scoarța unui arbore, aproape de un râu sau de o gaură plină cu apă. Dacă scoarța creștea pe deasupra dintelui, sau dacă dintele erà dat afară și cădeà în apă, erà semn bun, totul va merge bine; dar dacă el rămâneà la vedere și dacă furnicile treceau pe deasupra lui, ei credeau că băiatul va suferì de durere de gură. In triburile din Victoria, arborele sub care dinții fuseseră puși, devenià oarecum sacru. Numai câțivà membri ai tribului îl cunoșteau; tânărul nu trebuià să știe niciodată unde au fost ascunși dinții săi. Dacă el murià, părinții cojiau tulpina arborelui și făceau foc de jur împrejur, pentru a-l uscà complet; astfel făceau un monument în memoria defunctului. Acest din urmă obiceiu arată bine credința relațiunii dintre corp și dinții cari au făcut parte din el. La Murringi și în celelalte triburi din Noua Galie de Sud, dintele scos erà dintâiu încredințat unui bătrân, pe urmă îl treceà dela un cap de familie la altul, până făceà ocolul comunității; reveniá apoi la tatăl tânărului și pe urmă la tânărul însuș. In nici un caz nu trebuià pus într'un sac ce conține substanțe magice, căci atunci proprietatea lui ar fi fost în pericol. D-l A. W. Howit adună odată dinții tinerilor inițiați, dar bătrânii tribului îl rugară cu multă stăruință să nu-i pună într'un sac, unde știau că el a pus fragmente de cuarț, căci puterea magică a acestor fragmente ar fi trecut în dinți și ar fi vătămat pe tineri. Trecuse aproape un an de când d-l Howit primì vizita unuia dintre cei mai însemnați membrii ai tribului, care parcursese aproape 500 km., pentru a căutà dinții în chestiune. El povestì că unul dintre tinerii oameni erà bolnav și credeà că dinții săi ar fi rău păstrați, dar se asigură că dinții au fost ținuți într'o cutiuță separată, la o parte de orice bucăți de cuarț, și îi luă cu sine bine învăluiți. In tribul Dieris (Australia de sud) se învălue dinții scoși în timpul de inițiare în pene de cazuar. Tatăl, sau cea mai apropiată rudă a tânărului îi păstrează până ce gura se vindecă și chiar mai mult timp. Apoi se procedează la o ceremonie, care are de scop a scoate toată vieața din dinți. Tatăl, însoțit de câțivà bătrâni, rostește câtevà cuvinte fără șir, pe urmă clatină dinții, îi scoate și-i duce la o oarecare distanță și îi îngroapă cam la 35 cm. adâncime. Dacă el n'ar fi făcut această ceremonie, tânărul ar fi avut răni cari i-ar fi strâmbat gura; nu numai că el n'ar fi putut vorbì, dar și figura sa ar fi fost strâmbată. Această ceremonie este interesantă, căci ea ne arată sforțările făcute pentru a rupe legătura ce unește pe om cu o parte separată din corpul său.

„De asemeni la Indienii de pe râul Thomson (Columbia britanică, America) dacă un copil pierde dinții, tatăl său îi iea și-i pune într'o bucățică de carne, îi învălue așà până nu-i mai vede și pe urmă îi dă la un câne care-i înghite. Autorul care descrie acest obiceiu, nu dă alte lămuriri; noi am puteà crede că aceasta se face ca copilul să-și recapete dinții tari ca ai cânelui. In Sussex (Anglia), sunt aproape 30 de ani, o servitoare se opuneà faptului de a aruncà dinții copiilor, sub cuvânt că, dacă un animal îi găsește și-i roade, copiii vor aveà aceiași dinți ca acel animal. Ea a istorisit cum un oarecare Simmons aveà dinții din falca superioară asemănători cu din-

ții unui porc și aceasta din cauză că mumă-sa ar fi aruncat din nebăgare de seamă dinții săi de lapte în mâncarea preparată pentru porc."

La Arabi, când un copil pierde un dinte, îl iea între degetul cel mare și cel arătător și-l asvârle către soare zicând: „Dă-mi unul mai bun"; noii dinți cresc atunci drepți, bine uniți și tari. „Soarele, zice Tharafah, dă micului copil un dinte alb și lucios, ca o piatră de grindină". Se aruncă deci dintele către soare, pentrucă de acolo vine grindina și în consecință soarele poate trimite dinții albi și lucitori ca grindina.

In alte țeri, dinții scoși sunt puși într'un loc unde ar puteà fi găsiți de un sobolan sau vreun șoarece, în speranță că dinții noi vor aveà tăria dinților de rozători. Aproape în toate părțile în Germania tradițiunea populară recomandă, când cineva scoate un dinte, să-l pună într'o gaură de șoarece; dacă se urmează astfel cu dinții de lapte ai unui copil, apoi el nu va aveà niciodată durere de dinți. Se mai poate, de asemenea, ca să se pună copilul îndărătul unui cuptor și să arunce dintele său înapoi pe deasupra capului său zicând: „Șoarece! dă-mi un dinte de fier, eu îți dau dintele meu de aur!" Atunci ceilalți dinți nu se vor mai stricà. Pe unele locuri se zice: „Șoarece dă-mi un dinte nou", sau: „Șoarece! eu îți dau un mic os, dă-mi o mică piatră", sau încă: „Șoarece, iată un vechiu dinte pentru tine, fă-mi unul nou". In Bavaria se zice că dacă se respectă această tradiție, dinții de al doilea rând ai copilului vor fi albi ca dinții șoarecelui. Slavii de sud își învață copiii a-și aruncà dinții într'un colț întunecos zicând: „Șoarece, șoarece, iată un dinte de os, dă-mi în loc unul de fer". Departe de Germania, în Rarolonga, în Pacific, când se scot dinții unui copil, se cântă:

Mare șobolan, mic șobolan,
Iată dintele meu cel vechiu,
Te rog, dă-mi altul nou!

Cineva strigă în acelaș timp: „O șobolan! Iată dintele său! dă-i unul de aur!" La Ilocans de Luçon (Philippine) când dinții copiilor încep să se miște, îi scot cu ața și-i pun în locurile unde șobolanii ar puteà să-i găsească. In Mexicul vechiu, când unui copil îi ieșià un dinte nou, părinții săi puneau dintele de lapte într'o gaură de șoarece; fără aceasta, credeau ei că dintele cel nou n'ar fi putut crește. Altă aplicație puțin diferită, dar mai barbară, există în Șvabia, unde în timp ce copilului îi cresc dinții, îi atârnă la gât capul unui șoarece, pe care-l rupsese cu dinții încă pe când trăià. De altfel trebue să aibă grijă a nu face noduri la șiretul de care erà legat capul șoarecelui ce erà atârnat la gâtul copilului. In Bohemia acelaș obiceiu există, dar șiretul trebue să fie roș și pe el trebue să fie atârnate trei capete de șoareci în loc de unul. Dinții sunt aruncați și pe acoperișul casei, pentrucă și acolo pot fi găsiți de șoareci și se învoacă șobolanii, pentrucă ei sunt recunoscuți că au dinții tari. In Arhipelagele Serangao și Gorong între Noua Guineie și Celebes, când un copil pierde dintele său de lapte, îl aruncă pe acoperiș zicând: „Șoarece, îți dau dintele meu, dă-mi-l pe al tău". In Ambogna obiceiul e acelaș, iar cuvintele sunt: „Iea acest dinte și dă-mi altul mai bun". In insulele Kei, la sud-vest de Noua Guinee, când un copil e aproape să schimbe dinții, se urcă pe acoperiș pentru a oferì șobolanilor dinții săi.

Interesant e de altfel pricina pentru care toate popoarele învoacă *șoarecele,* pe când noi și frații Aromâni, cerem dinții dela *cioară* (A și G. Murgoci în *Sămănătorul,* VI., p. 170—4.

De altfel idea despărțirii dinților ca parte din organismul omenesc, de corp, așà cum se arată mai sus, se aplică și la alte părți ale corpului. *Părul* care rămâne în pieptene la pieptănat nu se aruncă pe foc sau în gunoiu, ci se pune în gard, să putrezească sângури. *Unghiile,* când omul și le taie nu se aruncă în gunoiu, ci se pun într'un loc curat, sau sunt suflate în vânt. Tot astfel *scăldătoarea* copiilor mici și *zoile* dela diferite feredeie de leac se varsă tot în locuri curate. Chiar *urma,* lăsată de picior pe pământ, nu-i lucru fără nici un rost; tot astfel *țărâna dela mormânt, hainele,* etc.

20. Când un copil plânge. Cântecul acesta se întrebuinţează şi ca proverb 1).

21. La sughiţ. In Botoşani, se spune o vorbă, aşà în vânt, fără a i se şti însemnătatea:

Chef şi bucurie
In deal la bostănărie 2).

26. Cântecul soarelui. O frântură din cântecul pomenit, în altă parte 3).

27. Cântecul oii. In Bucovina, în loc de *oaie* avem *cucul*:

Cucule maria ta,
Am venit la dumneata,
Să-mi dai calul şi iapa,
Să mă duc la soră-mea,
C'am auzit c'a făcut trei
[feţi
Logofeţi
Cu părul de aur creţ,
Să mă îmbrac cu straie verzi,
Cu cai 'mpăratului,
Cu biciul vâtavului 4).

Pentru asemănări, vezi şi A. II. 16.

Aceste cântece se aud întrebuinţate şi ca *gâcitori*. Iată pe cea a *lupului:*

Am o oaie coacăză,
Se roagă la cuc:
— Cucule, maria ta,
Să-mi dai caii cu căruţa,
Să mă suiu la Măriuţa,
C'am auzit c'a fătat
Trei iezi
Logofeţi
Cu părul de aur creţ.
Unul a pierit,
Unul a murit,
Unu 'n munte sa suit
Cu cai soţului,
Cu căruţa 'mpăratului,
Cu biciul vătavului.

Sau:

Am o oaie oacheşă,
Şade jos şi deapănă,
Şi se roagă robului,
Şi se 'nchină cucului:
— Cucule măria ta,
Am venit la dumneta,
Să-mi dai căruţa
Cu streşinuţa
Să mă duc la soră-mea,
C'am auzit c'a făcut
Doi feţi
Logofeţi,

1) I. A. Zanne, *op. cit.*, II., p. 699.
2) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 789.
3) P. Ispirescu, *Pov. unch. sfăt.*, p. 112.
4) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 768.

Cu părul de aur creţ:
Unul şade cu maţele 'n pahar
Şi unul cu sângele 'n zahar 1).

Ca ghicitoare pentru *untişcă:*

Am o oaie rapănă,
Şade 'n deal şi deapănă
Şi se 'n chină rugului
Şi se roagă cucului:
— Cucule, măria ta,
Am venit la dumneata,
Să-mi dai calul dumitale
Să mă duc la socru-mare,
C'am auzit c'a fătat:
Sub un munte rotunzat,
Şi-a făcut trei feciori,
Trei frăţiori!
Unul a murit,
Unul a pierit,
Unu 'n munte s'a suit
Cu sângele 'ntr'un *zăhan*,
Cu maţele 'ntr'un pahar.

Sau:

Este o babă hreapănă,
Şade jos şi deapănă
Şi se roagă lupului
Şi se 'nchină cucului:
— Cucule, măria ta,
Am venit la dumneata.
Să-mi dai calul şi căruţa,
Să mă duc pân' la măi-
[cuţa,
C'am auzit c'a făcut
Trei feţi
Logofeţi
Cu părul de aur creţ:
Unul a murit,
Unul a pierit,
Unu 'n munte s'a suit
El în munte cu ciocanul a dat,
Muntele s'a cutremurat,
Fetele s'au măritat,
Eu bacşiş am căpătat.
Ieşi fetiţă
La portiţă
Că te-aşteaptă Daleon,
Daleon fecior de domn 2).

Altul, cu foarte puţine deosebiri, sună:

Cucule, măria ta,
Venii până la dumneata,
Să-mi dai un cal po-
[rumbac,
Să mă duc până la Novac,
C'am auzit,
Fi-mea a făcut
Doi feţi
Logofeţi,
Unu 'n munte s'a suit,
Muntele s'a *sudumit*,
Mă dusei la musca mare,
Musca mare treierà
Şi *a* mai mică vânturà,
Cu pană de ciocârlie,
Hi! Marie, hi! 3)

pentru care vezi şi B. II 27.

1) Artur Gorovei, *Cimiliturile Românilor*. Bucureşti 1898, p. 216.
2) *Ibidem*, p. 381—2.
3) Gr. Tocilescu, *op, cit.* V. I. P. I, p. 516.

Dar numărul variantelor nu se încheie [1]).

29. Cântec către ciori. In Bucovina și prin Moldova de sus, copiii de jucărie pun mânile una peste alta, se țin cu degetele de pielea mânii deasupra și zic:

Câr, cioară,
Dela moară,
Cu făina 'n poală!
Cu mânile de aluat,
Că buzele ți-ai spurcat,
Câr! Câr!

Si zicând așà împrăștie îndată mânile ca și cum ar sburà cioarele [2]).

30. Variantă din Teleorman:

—D'unde vii, măi Nuțule?
—Dela pârâu repede.
—Ce-ai văzut, măi Nu-
[țule?
—Doi pui de scripete.
—Cum făceau, măi Nu-
[țule?
—Chițai, chițai, banița,
Dă-i cu stremuralița,
Dela vale pân' la deal,
Pân' la pomii lui Drăgan.
Floricică nu cădeà,
Nu e nean'-tău să te iea,
Și e dus la Dobrogea,
Să iea bani cu secera,
Să plătească dajdia.
Dajdia 'mpăratului.
Drumul Țarigradului [3]).

44. Cântec către cocostârc. Când copiii văd pentru întâia dată cocostârc, îi cântă:

Călăuzu,
Buzu,
Intoarce-te,
Invârte-te,
Ca popa 'n biserică,
Ca porcii prin fèregă,
Ca vițeii 'n *stologol*,
Ca vacile 'n munte gol.

Stologolul este un loc închis cu *târși* (crengi verzi), unde bagă gospodarii vițeii [4]).

45. Cuvinte cari se rostesc de copii când fac pe negustorii:

—Un'(-de) te duci:
La Tecuci [5]),
Ori la Necorești,
Ca să târguești?
— Unde m'aș duce, m'aș
[duce,
Dar mi-i că n'am ce aduce;

1) Gr. Tocilescu *op. cit.* V. I. P. I, p. 512-13, cuprinde alte patru cântece.
2) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 139-40.
3) Gr. Tocilescu, *op. cit.*, V. I. P. I., p. 516.
4) Al. Viciu, *op. cit.*, p. 80.
5) Capitala județului Tecuciu; Necorești (ofic.: Nicorești) și Podul Turcului, (pron. pop.: Po'-Turcului), târgușoare în județ.

Unde aș plecà, aș plecà,
Dar mi-i că n'am ce cum-
[părà,
Că *io*-s negustor greu,
Să *ieu* marfă de-un leu [1]).
—Du-te la Podu-Turcului,
Că găsești marfa pământului:
La tot crișmarul,
Umpli buzunarul;
La tot crișmarul,
Chisaua [2]) și amânarul;
Iar la hanul dela nuc,
Cinci lulele și-un ciubuc.

46. Când tună și trăsnește, copiii sburdă și aleargă zicând:

Doame ajunge
Pe cel ce fuge [3]).

47. Când plouă. In Moldova de sus copiii cântă:

Plouă,
Plouă,
Babele se ouă
Intr'o casă nouă;
Fetele dumică,
Flăcăii mânâncă [4]).

48. Când în mijlocul unei roate de copii vine altul străin, copiii îi cântă, precum am auzit în com. Copou, jud. Iași; întrebările și răspunsurile, le zice acelaș:

—Nemțișor,
Gotofințișor,
Ce-ai în sânișor?
—Am un păduche
Care mă *stuche* (scuipă)
Și în buzunar
Un țânțar,
Lăutar.

49. Către soldați:

Căpitan,
Cap de bostan;
Colonel
Cap de purcel [5]).

1) T. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate*, p. 130: „Un om se duce la un ciobotar să cumpere niște papuci pentru nevastă-sa; și se întâmplase că ciobotarul cela n'aveà decât o singură pereche de papuci, și și-aceea proastă.
—„Cât cei pe dânșii? întreabă omul.
—„Zece franci; dar pentru dumneata las cu nouă și jumătate.
—„Hei, hei! oftă omul,
Negustor greu,
Cu marfă de un leu!
Și ieși afară!"
2) Vas, adesea de lemn, cu capac, în care țineau bătrânii mai înainte tutunul.
3) El. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 785.
4) *Ibidem*, p. 930.
5) Comunic. de căp. Em. Popp din Bârlad.

50. Cântecul berzei:

— Barză,
Barză,
Ce ai în cioc?
— Un boboc.
— Dar în gușă?
— O căpușă,
— Vino la noi după ușă.
Dar în ghiare?
— Râșchitoare [1]).

51. Cântecul caprei, folosit adesea și ca sorț, în Vâlcea:

Șiș capră cu mărgele,
Că-s mai multe viorele.
Bonciș
Bonciș
După casa lui Tiviș.
Tivison,
Busuioc,
Ranțurile,
Branțurile,
Cuscudia,
Veselia,
Ia-ți mâna d'acia.

Variantă din Romanați:

Sare capra din argele
Cu mai multe ghiocele.
Rontiș
Bontiș,
După casa lui Tiviș.
Tivicana,
Berbecana,
Ranțurile,
Branțurile,
Cuscudia,
Veselia.
Spârc Măndia.

A doua variantă tot din Romanați:

Șiși capră cu mărgele,
Că sunt mai multe sân-
[cele
Și mai multe ghiocele.
Ronciș,
Ponciș,
Pe la casa lui Tivici;
Tivicana,
Berbecana,
Ranțurile,
Banțurile,
Cucutia,
Veselia,
Spăimântă mânia [2]).

52. Părinții sau frații cântă copiilor mai mici, frați sau surori, ca să stea în picioare, să stea *pop* sau *popușor*:

Popușor,
Popușor,
Că-ți dă mama un oușor;
Păpușică
Mitițică,
Că-ți dă mama o floricică.

53. Cântecul cocoșului, răspândit prin cărțile de școale primare; constituind așà numitul „basmul cocoșului“ prin Muntenia, iar în Moldova și „povestea cucoșului“.[3])

1) Gr. Tocilescu *op. cit.* V. I. P. I, p. 517.
2) *Ibidem*, p. 509.
3) Vezi: d. Șăineanu, *Basme*, p. 950; Per. Papahagi, *op. cit.*, p. 26 și urm. cu alte teme.

Și erà un moș,
S'aveà un cucoș,
A, ce mai cucoș,
Cum cântà la moș!
Ia cântă, cucoșule,
Sai de joacă, moșule!
Și erà o vulpe,
Și-a mâncat cucoșul,
A, ce mai cucoș, etc.
Și erà un câne
Și-a mâncat cucoșul,
Vulpea pe cucoș,
A, ce mai cucoș, etc.
Și erà un lup,
Și-a mâncat pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoș,
A, ce mai cucoș, etc.
Și erà un urs,
Și-a mâncat pe lup,
Lupul pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoș,
A, ce mai cucoș, etc.
Și erà un par,
Și-a ucis pe urs,
Ursul pe lup,
Lupul pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoș,
A, ce mai cucoș, etc.
Și erà un foc,
Și-a ars pe par,
Parul pe urs,
Ursul pe lup,
Lupul pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoș,
A, ce mai cucoș, etc.
Și erà o ploaie,
Și-a stins pe foc,
Focul pe par,
Parul pe urs,
Ursul pe lup,
Lupul pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoș,
A, ce mai cucoș, etc.
Și erà un vânt,
Și-a sbicit pe ploaie,
Ploaia pe foc,
Focul pe par,
Parul pe urs,
Ursul pe lup,
Lupul pe câne,
Cânele pe vulpe,
Vulpea pe cucoș,
A, ce mai cucoș,
Cum cântà la moș!
Ia cântă, cucoșule,
Sai de joacă, moșule!

54. Când se face o nuntă, *cam așà*:

Bate toba
La Moldova,
Că-și mărită Stroe fata;
I-a mâncat cotoiul urda,
N'are cu ce-i face nunta.[1])

55. Cântec care se folosește și ca sorț:

Hei Lunaie,
Hei Plăvaie,
Muciu bate,
Buciu bate,

1) I. A. Zanne, *op. cit.*, VI, 235.

Câte vaci sunt adunate:
Şi-ale mele,
Şi-ale tele,
Şi-ale ragei din pădure;
Ragea răgeà,
Ţiganii fugeà,
Cu cimpoaie,
Cu drâmboaie,
C'o fi cofeà,
Da' ce mai erà:
Doi pui de *ceteà.*
Cum făceà,
Cum făceà,
Tiri-tiriatiţa,
Pe coadă *şofraniţa,*
Unde joacă Ivănuş
Cu cununa de păiuş.
Eşi, Stane, din celar,
C'uite popa măcelar,
Cu sângele 'ntr'un găvan.[1])

1) I. A. Zanne, *op. cit.,* VI, 172.

I. JOCURI DE CUVINTE, GLUME, FORMULE DE PÂCÂLELI.

45. — „In dimineaţa Crăciunului umblă *pizărăii (piţărăi, bizărăi)* cu *pizără* (sorcova). Cui nu le dă nuci, ori mere, cântă:

Bureţi
Pe păreţi,
Tot nevoi s'aveţi,
Tot d'ele mărunte
De aici pân'la punte". [1])

48. — Şi la Macedo-Români [2]).

67. — Variantă macedo-română [3]).

69. — In Botoşani:

Nici nu-mi pasă
De Nastasă;
In văgăună
Nici nu tună.

Sau:

Nici nu-mi pasă,
De Năstasă;
De Nichita,
Nici atâta;
De Hurjui,
N'am grija lui.

70. — Broaştele când cântă spun aşà:

— Dat-ai pânza, dat-ai pânza?
— Am dat, am dat, am dat.
— Cu cât, cu cât?
— C'un ort, c'un ort.
— O, câ-câ-câ-câ mult ai dat; o câ-câ-câ-câ mult ai dat!

sau:

— Pus-ai pânza?

1) Al. Viciu, *op. cit.,* p. 67.
2) P. Papahagi, *op. cit.,* p. 57.
3) *Ibidem,* p. 163-4.

— Pus, pus.
Da tu?
— Şi eu, şi eu.
Sau:
— Unde te duci?
— In târg, în târg.
— Ce să cumperi?
— Orz, orz, orz.
Sau:
— Cât ai dat pe tatăl-tău, cât ai dat pe tatăl-tău?
— Un ort, un ort, un ort, un ort!
— O ţu, ţu, că mult ai dat! O ţu, ţu, că mult ai dat! [1])

84. — Când un copil strănută, ceilalţi din casă sau din tovărăşie îi zic,

— Moaş'ta 'n pod.

Se obişnueşte a i se zice tot aşà şi când *sughiţă* sau *i se răsare* (când i-a intrat ceva pe gâtlej). Aceasta se obişnueşte de altfel şi între oamenii mari.

85. — Copiii între ei:
— Ce faci?
— Colaci!

87. — Când un copil se uită la masă cu căciula în cap, altu-i zice:

— Mă, da nu iei şaua de pe măgar nici aici?

88. — Când unul iea în râs pe altul:
— Mă iai în râs?
— Cine te-a luat în râs,
Să poarte blană de urs!

94. — Când unul n'a băgat de seamă ceva:
— Ce măi?
— Ce-a fost, a sburat, — cu acelaş înţeles ca proverbul: „popa nu toacă de două ori pentru o babă surdă".

95. — Unul mai mic *înghie* (îmbie, invită) pe altul:
— Hai, mă.
— Iea sama, că pe mine nu mă chiamă *Haimu*! (nume jidovesc; adecă vrea să-i spună că lui nu-i place să i se zică *mă* de unul mai mic decât dânsul).

1) E. N.-Voronca, *op. cit.*, p. 985.

96. — Măi Gheorghe, mă!
— Ce-i, mă?
— Na, câne!

98. — Jurământ:
— Să dea Dumnezeu să intru în pământ.... c'un picior până la glesnă.

99. — Pentru iarnă, ciobote am, suman am, numai căciulă îmi mai trebue; halal de mine!
— Halal să-ţi fie,
De cap să-ţi rămâie!

100. — Unuia care spune sau face un lucru neaşteptat.
— Ce, eşti nebun ori te faci,
Ori te-ai spăriet de vaci?

101. — La jocul *de-a lupul şi oile*, de-o pildă:
— Cine s'o face lup, să nu-mi jumulească oaia, că mă bate tata.
— Dacă nu se face Ion, apoi mă fac eu.
— *Măgar* de te-ai face tu, *măgar* de s'ar face el, eu vă spun dinainte: să nu-mi jumuliţi oaia.

102. — Când doi băieţi se sfădesc, ceilalţi de prin prejur, ca să-i întărâte încă mai mult, le cântă:
Chiperiu (piper) între voi,
Să râdem şi noi!

Aceasta este de altfel şi credinţa: când verşi pe masă *sarea* sau *piperul*, faci a sfadă şi chiar a bătaie.

In Bucovina se zice:
Mai încet cu danţul,
Să se ţie şi schiopii.
Ori:
Mai încet cu danţul,
Că ţi-i rupe clobanţul.

103. — Intre doi, pe drum:
— Unde ai fost (un' ti'ci=unde te duci)?
— In sat
La păsat.

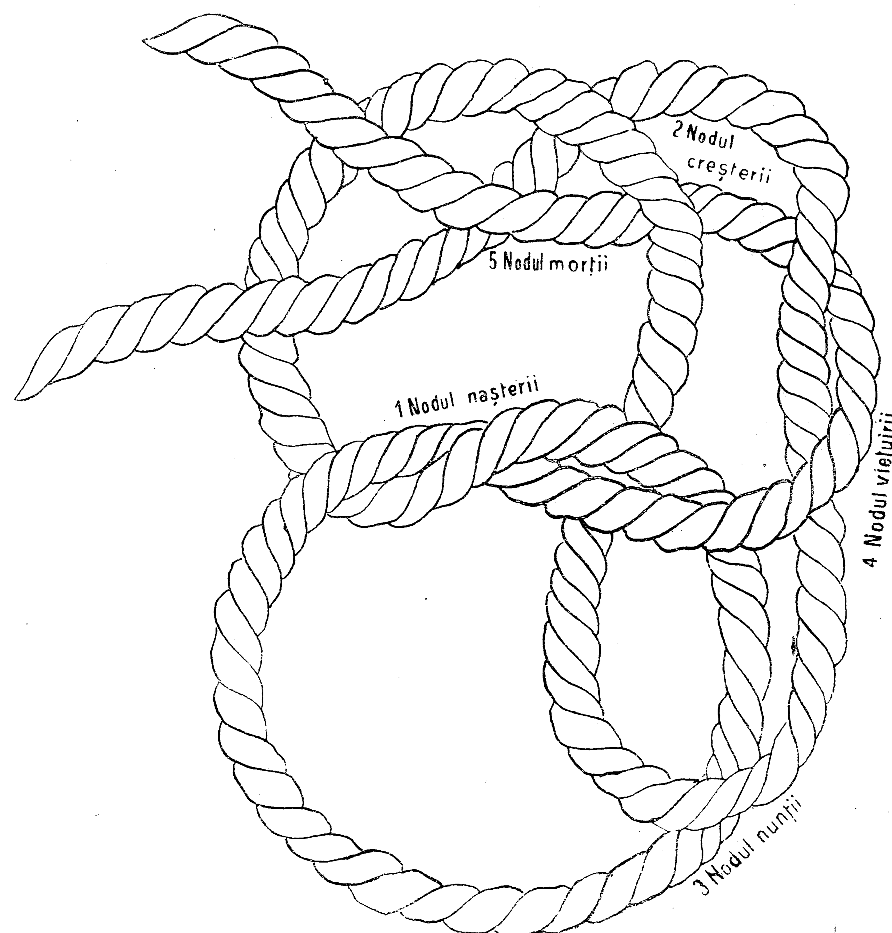
104. — Sau: — Unde te duci?
— In lume
Să-mi pun nume. [1])

1) Toate din Ţepu-Tecuciu.

II. INTREBĂRI, PROBLEME.

19. *Variantă* macedo-rămână.[1])

24. Tot cam astfel se fac și cele cinci noduri de ață la o nuntă,



precum se obicinuește în județul Botoșani: al nașterii, al creșterii, al nunții, al viețuirii și al morții; trăgând de nodul

1) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 79.

morții, adică de capetele aței, celelalte noduri se desleagă.[1]).

Variantă macedo-română.[2])

38. Un om prășià cu o femeie. Un alt om, trecător pe drum ca de obiceiu le zice:

— Bună ziua, omule, cu femeie.

Dar femeia, părându-i rău, a zis:

— Bagă de seamă, omule, că nu-i omul cu femeia, că mama acestui om e soacra mamei mele.

Cine erau cei doi prășitori? (Tatăl cu fică-sa).[3])

39. Măi, zice unul, hai că nu-i mâncà tu un pepene întreg?

— Te prinzi?

— Mă prind (rămășag).

Și cel ce se crede voinic, mănâncă pepenele întreg.

— Iacă, l-am mâncat; dă-mi *juruita* (ceeace mi-ai juruit; pron. pop.: giuruit, făgăduit).

— Crezi tu, da' sământele și corjele de ce nu le-ai mâncat?

40 Cine poate zice: *știucă, rac* și *lin* într'un cuvânt:

— *Știucaracalin.*

41. — Zici tu că el nu vine? Eu *știu că* vine.

— Da, tu *știucă* vine.

42. Un flăcău întreabă pe-o fată de câți ani este. Ea-i răspunde:

— Am atâția câți am; mama are de două ori pe atâția, iar tata cu zece ani mai mulți decât mama. Tustrei avem o sută. De câți ani erau fiecare? (Fata aveà 18 ani, mă-sa 36 și tată-său 46. Adică:

$$x+2x+(2x+10)=100;\ 5x+10=100;\ 5x=90;\ x=\frac{90}{5}=18$$ [4]).

43. Ce-s două și nu vezi decât una? (Dealul și valea)[5]).

44. Erau doi tați și doi feciori cari se puseră la masă cu trei ouă. Cum se face că le-a ajuns de fiecare câte un ou? (Erà un om cu fiu-său și cu nepotu-său).[6])

1) El. Sevastos, *Nunta la Rom.*, p. 312—3.
2) P. Papahagi, *op. cit.*, p. 179.
3) Culeasă din Zorleni-Tutova; vezi A. Pan, *Opere complete,* 1904, I, p. 257 și urm.
4) Tud. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate,* p. 264.
5) *Ibidem,* p. 201.
6) *Ibidem,* p. 206.

45. Cum se împart două paie la trei măgari? (unul se dă la un măgar, altul la alt măgar, iar cel de-al treilea rămâne împărţitorului.[1])

46. Un om aveà de trecut peste puntea unei ape un lup, o capră şi o varză. Pe punte nu puteà trece decât el singur, ori cu lupul, ori cu capra ori cu varza. Dacă luà lupul, rămâneà capra care mâncà varza; dacă luà varza, rămâneà lupul şi mâncà capra.

Dacă duceà capra, trebuià să iea apoi şi varza, ori lupul, lucru greu şi aşà, şi aşà. Cum trebuià să facă? (Să iea capra şi s'o ducă peste apă; să iea apoi lupul, şi întorcându-se, să vină cu capra; să iea varza şi s'o ducă la lup şi apoi să vină, să-şi iea şi capra),—cunoscuta fabulă, din care face parte şi proverbul: „e greu să împaci şi capra şi varza.[2])

47. Trei tovarăşi stând la un sfat într'o sară (noapte) lungă de iarnă, îi păleşte pofta să mănânce mere. Ei trimet pe unul dintr'înşii să cumpere mere (se vede treaba că erà(u) la târg, că la ţară fiecare gospodar trebue să aibă din pomii lui câte puţine roduri pe iarnă). Tovarăşul dus la cumpărătură zăboveşte mai mult şi când vine, îşi găseşte prietenii dormind. El, fără să-i stârnească, împarte merele în trei părţi, îşi iea partea şi se duce. Mai târziu se trezeşte unul din cei doi şi dă de mere; el neştiind cum îi treaba, le împarte iar în trei, îşi iea partea lui şi se duce. Celalt când se scoală, de asemenea împarte merele în trei şi îşi iea partea lui. A doua zi când se întâlnesc, îşi împart merele între ei şi le vine deopotrivă. Câte mere erau? (Erau 81. Impărţit 81 în 3, vine câte 27; o parte o iea cel dintâiu şi rămân 54. Impărţit 54 în 3 vin câte 18; o parte o iea cel de-al doilea şi rămân 36; împărţit 36 în 3, vin câte 12); o parte iea cel de al treilea şi rămân 24; împărţit 24 în 4, vin câte 8[3]).

48. Să se adune (?) numerele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 şi să dea 9999. (1+8, 2+7, 3+6, 4+5).

49. De ce latră cânele? (Că nu poate vorbì).[4])

50. De ce duce cânele osul în gură? (Că nu are traistă unde să-l pună)[5]).

1) Tud. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate* p. 202.
2) *Ibidem*, p. 202.
3) A. Pan, *op. cit.*, 1904, 1 p. 252. Vezi şi Tudor Pamfile, *Cimilituri româneşti* (ed. Acad. Rom.). 1908, p. 9.
4) A. Pan, *op. cit.*, p. 252.
5) *Ibidem*, p. 252; Gr. Dem. Teodorescu, *op. cit.*, p. 249: „Perche cosa i cani rosegano volontiera gli ossi? (Perche non gli possono inghiottir intieri)“.

51. De ce roade cânele osul? (Că nu poate să-l înghiţă).[1])

52. De ce se culcă boul? (Că nu poate să şează).[2])

53. De ce curg boului balele? (Că nu poate să scuipe).[3])

54. De ce fuge iepurele la deal? (Că nu poate să intre sub deal[4]).

55. Când stă iepurele şi nu fuge? (Când e în frigare)[5]).

56. De ce şade cioara în par? (Că nu se poate înţepà în el).[6])

57. Când stă parul cu amândouă părţile în pământ? (Când e oala pusă în el)[7]).

58. Când e noaptea mai mică? (Când te culci seara târziu)[8]).

59. Când e ziua cea mai lungă? (Când n'ai ce să mănânci)[9]).

60. Când e ziua cu noaptea tot una? (Când se îmbată gazda di'mpreună cu oaspeţii)[10]).

61. Cari bucate sunt mai cu gust? (Cari se mănâncă cu foame)[11]).

62. Ce este mai dulce decât toate în lume? (Limba, când vorbeşte vorbe dulci)[12]).

63. Ce este mai amar decât toate? (Iarăş limba, când vorbeşte vorbe amare)[13]).

1) A. Pan, *op. cit.*, I, p. 252; G. Dem. Teodorescu, *op. cit.*, p. 249 „Pourquoi gist la vache au pré? (Pour ce qu'elle ne s'y pet seoir)“.
2) A. Pan, *op .cit.*, I, p. 252.
3) *Ibidem*, p. 252.
4) *Ibidem*, p. 252; G. Dem. Teodorescu, *op. cit.*, p. 249: „Comment faire pour attraper un lièvre sans courir? (Attendre qu'il soit à la broche)“.
5) A. Pan, *op. cit.*, p. 252.
6) *Ibidem.*
7) *Ibidem.*
8) *Ibidem.*
9) *Ibidem.*
10) *Ibidem*; G. Dem. Teodorescu, *op. cit.*, p. 250. „Quel est le meilleur repas à prendre? (C'est celui qui ne coûte rien).
11) A Pan, *op. cit.*, I. p. 253.
12) *Ibidem*, p. 253; tema cunoscutei fabule cu bucătarul care a avut poruncă să facă cele mai bune şi apoi cele mai rele bucate, când el le-a pregătit pe amândouă cu limbă. Tr. fr.: Quel est la meilleure et la pire des choses? (La langue); Quel est un petit morceau de chair qui est incontinent levé et offence plus qu'un coup de couteau? (C'est la langue)“.
13) A. Pan, *op. cit.*, p. 255. G. Dem. Teodorescu, *op. cit.*, p. 250: „Quel est l'homme qui n'a pas eu de mère? (Adam). Quel est l'homme qui est mort sans être né? (Adam). Wer gestorben und nit geboren sey (Adam und Eva). Nun nascìu, nun addaton, senza nasciri murìu (Adamo).

64. Cine nu s'a născut și a murit? (Adam strămoșul)[1].

65. Cine la moartea lui a intrat în pântecele maică-sei? (Tot Adam strămoșul).[2])

66. Cine a fost corăbierul cel mai dintâiu în lume? (Noe care a scăpat de potop).[3])

67. Ce cocoș a cântat și s'a auzit în toată lumea? (Cocoșul din corabia lui Noe).[4])

68. Cine de viu s'a îngropat,
Mormântul a umblat,
Și mortul a cântat? (Ionà Proorocul, când erà în pântecele chitului.)[5]).

69. Cine a murit și nu s'a îngropat? (Muierea lui Lot, care s'a prefăcut în stâlp de sare.)[6])

70. Cine s'a născut de două ori și a murit odată? (Tot Ionà Proorocul, care s'a născut al doilea din pântecele chitului.[7])

71. Cine s'a născut odată și a murit de două ori? (Lazăr cel înviat a patra zi). [8])

72. Cine s'a născut și încă n'a murit? (Eu m'am născut și încă n'am murit).[9])

73. Care este întâia poruncă a lui Dumnezeu? (Postul, când a poruncit lui Adam să nu mănânce din pomul oprit).[10])

74. Un om aveà trei pluguri cu boi; seamănă trei obroace de grâu, bagă doisprezece secerători, patru treierători și ieșiră tot trei obroace de grâu. (Omul este Dumnezeu; trei pluguri, sfânta

1) A. Pan, *op. cit.*, p. 255.
2) *Ibidem.*
3) *Ibidem;* G. Dem. Teodorescu, *op. cit.*, p. 250: „Dans quel endroit l'âne cria-t-il assez fort pour être entendu de tout le genre humain et des tous les animaux (Dans l'arche de Noé). Wenn hat der Esel so laut geschrieen, dass alle Menschen hörten (In der Arche Noahs). Wer geschriyen hat das die ganze Welt hört. (Der Esel in der Archen Noe").
4) A. Pan, *op. cit.*, p. 255.
5) *Ibidem.*
6) *Ibidem;* G. Dem. Teodorescu, *op. cit.*, p. 251: „Quelle est la femme qui est morte sans laisser de cadavre? (La femme de Loth)".
7) A. Pan, *op. cit.*, p. 255.
8) *Ibidem.*
9) *Ibidem,* G. Dem. Theodorescu, *op. cit.*, p. 251: „Qui est-ce qui est né sans être mort? (Tous les êtres qui sont encore vivants)".
10) A. Pan, *op. cit.*, p. 256.

treime; sămânța, cuvântul lui Dumnezeu; doisprezece secerători, apostolii; și patru treierători, evangheliștii) [1]).

75. Șase erau,
Doi stau
Și vorbiau
Și doisprezece se mirau.
(Ceasurile din zi, Domnul Hristos cu Samariteanca, Apostolii).[2])

76. Ce sfânt n'a avut suflet și face minuni? (Sf. Cruce)[3]).

77. Unde e buricul pământului? (Aici unde șez eu:
De nu crezi,
Măsoară și vezi). [4])

78. Unde e dealul mai mare? (Unde e valea mai adâncă)[5]).

79. Ce este mai alb ca laptele? (Ziua, că laptele nu luminează)[6]).

80. Un bărbat cu nevastă-sa și cu doi copii voiau să treacă o apă cu pluta, care nu puteà duce mai mult de 50 de oci. Tatăl și mama cântăriau fiecare câte 50 de oci, iar copiii amândoi tot 50 de oci. Cum puteau trece ei apa? (Trec amândoi copiii și se întoarce unul, trece tatăl și se întoarce celalt copil; trec amândoi copiii și se întoarce unul; trece mama și se întoarce celalt copil; trec la urmă amândoi copiii)[7]).

1) A. Pan, *op. cit.*, p. 256.
2) *Ibidem.*
3) *Ibidem.*
4) *Ibidem;* G. Dem. Teodorescu, *op. cit.*, p. 251: „Où se trouve le centre du monde? (Le centre du monde le voici, là où je suis; si vous ne voules le croire, mesurez-le)". Această întrebare este o ghicitoare vedică. Vezi Haug, *Vedische Raethselfragen und Raethselsprüche.* München 1876, p. 43 apud Rolland.
5) A. Pan, *op. cit.*, p. 265.
6) *Ibidem.*
7) Tud. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate,* p. 205.

III. FRĂMÂNTĂRI DE LIMBĂ.

Asupra frământărilor de limbă, şi în altă parte [1].

4. — O sapă lată, două sape late, trei sape late, etc. [2].

5. — Stârc, stârcea-gâsc, mai stârciogâtăl niţel.

13. — Aseară, alaltăseară, mari boieri veniră la noi; da' caii de ce-i legară? De coame, de coade, de cuiele podului protopopului [3].

14. — Nu e anevoie a zice bou breaz-bârlobeaz, dar e anevoie a dârlobârlobrezi dârlobârlobrezitura din oile Dârlobârlobrezeanului [4].

16. — Păsărică sură 'n gură; pică pila 'n pungă, punga 'n pilă, pila'n pungă [5].

Variantă. Tălălângă pilă lungă, pilă 'n pi, pilă 'n pungă (Vâlcea) [6].

18. — Am o purceà chiolopană, cu purceii chiolopani, *vin sug, fug în tufă* (bis) [7].

Variantă. Am o purceà cu doisprezece purcei; fug, sug, fug în tufă [8].

19. — Vânturai vara mălai, pe câmpul lui pungă lungă (Pungă-lungă?) lungă, pungă lungă, populticu cu pila'n pungă [9].

Variantă. Vânturai vara malai, vântu rungă, pungă lungă, tarapi cu pila în pungă [10].

---

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. I, p. 536.
2) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1199.
3) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1191.
4) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1202.
5) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1202.
6) *Ibidem*, p. 1199.
7) *Ibidem.*
8) Comunicat de Locot. Sâmboteanu din Bârlad.
9) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1200.
10) *Ibidem.*

Variantă. Pe un codru de luncă, s'a găsit *o şi o* pungă. Când punga 'n pilă, când punga 'n pilă [1].

Variantă. Vântu rângă, pungă lungă, piripic şi-o prună 'n pungă.

22. — Bodaprostea a d'aseară, daţi să vă bodaprostim, hai să vă bodaprostim [2].

24. — Veniră nişte oameni d'aseară, d'alaltăieri seară, la popa descălicară, da caii ce-i legară? De coame, de coade, *de cuiele podului popii* (bis) [3].

26. Plecai p'o ulicioară,
Mă 'ntâlnii c'o lelioară;
O 'ntâlni(i)
O 'ntâmpinai,
Drept în chismă o sărutai;
In chismă şi 'n chismişoară,
In ismă şi 'n ismişoară [4].

28. — Eu umplu poala popii de trei ori cu prune roşii; popa umple poala mea de trei ori cu prune roşii [5].

Variantă. Umplui, umplui poala popii de trei ori cu prune roşii [6].

29. — Trecù pârciu puntea, puntea pute-a pârciu, pârciu' pute-a punte [7].

31. — Intrebuinţată şi ca gâcitoare pentru *pisică*:

a) Fuge purea pe cuptor,
De-a purea, purea 'napoi.

b) Suie pierea pe cuptioriu,
Na puri purea 'napoi.

c) Suie sura pe cuptoriu,
N'a suri sura 'napoi [8].

32. — Colea pe moşuroiu este o codăbătură c'un codăbăturoiu; când codăbăturoiu' sare peste codăbatură, când codăbatura sare peste codăbăturoiu şi se codobăturau amândoi [9].

Aceleaşi teme folosite ca gâcitori pentru *cioara şi porcul:*

---

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.*, v. I, p. II, p. 1200.
2) *Ibidem*, p. 1202.
3) *Ibidem*, p. 1199.
4) *Ibidem*, p. 1202.
5) *Ibidem*, p. 1200.
6) *Ibidem.*
7) *Ibidem.*
8) Art. Gorovei, *op. cit.*, p. 291.
9) Gr. Tocilescu, *op. cit.*, V. I. P. II, p. 1201.

a) Țoțoiu,
Moțoiu
Duce pe țoața,
Moața;
Dar țoața,
Moața,
Nu duce pe toțoiu,
Moțoiu.

b) Arțira,
Pârțira
Incalecă pe arțoiu,
Pârțoiu;
Dar arțoiu
Pârțoiu,
Nu poate să 'ncalece
Pe arțira,
Pârțira.

c) Danța,
Manța
Șede pe dănțoiu,
Mănțoiu,
Dar dănțoiu,
Mănțoiu
Nu șede pe danța,
Manța.

d) Gârza,
Bârza,
Șade pe gârzoiu,
Bârzoiu;
Dar gârzoiu,
Bârzoiu
Nu șade pe gârza,
Bârza [1]).

Ca gâcitori pentru *coțofana pe porc:*

a) Titirișca,
Frișca
Sare pe tânțoiu,
Bânțoiu;
Dar tânțoiu,
Bânțoiu
Nu poate sări
Pe titirișca,
Frișca.

b) Titirișca,
Prișca
Se poate suì pe titirișcoiu,
Prișcoiu;
Dar titirișcoiu,
Prișcoiu
Nu se poate suì pe titirișca,
Prișca.

c) Titirișcă,
Frișcă
Se pune pe titirișc,
Frișc;
Dar titirișc,
Frișc
Nu se poate pune pe titirișca,
Frișca.

d) Mic,
Pestric
Se suie pe moc,
Mondoc;
Dar moc,
Mondoc
Nu se suie pe mic,
Pestric.

1) Art. Gorovei, *op. cit.*, p. 82-3.

e) Anghelușca,
Menghelușca
Șade călare pe anghe-[loiu,
Mengheloiu;
Dar angheloiu,
Mengheloiu
Nu poate ședeà călare pe an-[ghelușca,
Menghelușca [1]).

34. — Capra neagră calcă 'n piatră, cum o calcă 'n patru crapă; crăpe capul capre 'n patru, cum crapă piatra 'n patru [2]).

Versuri asemătoare cu vorbele de mai sus revin și într'un colind dobrogean:

....Gheorghieș că mi-l [numesc
Călare pe un cal domnesc,
Pe un cal galbăn *smerdios;*
Galbăn sare
Și răsare,
Galbnâ sare 'n piatră sacă,
Piatra sacă
'N patru crapă [3]).

38. — Păsărică lămnicică, plămnicică pis(—)copălnicică ca și tasai (tatăl-său e?) lamnicu, plamnicu, pis (—) copalnicu, ca și mă(-)sa lămnicica, plămnicica, pis (—) coplămnicica, ca și puii lămniceni, plămniceni, pis (—) coplămniceni [4]).

40. — Cinte, cintenezoiu, cine cin' te-a netezit? Un cine cintenezoiu, din țara cinte-muntenească [5]).

41. — Putină pritocitoare cu douăsprezece pritocitori, tot într'o pritocitoare [6]).

Variantă. Ce vas bun, ce varză bună, ce pritocitoare bună; optsprezece pritocitori tot într'o pritocitoare [7]).

42. Ceapă albă tocătoare,
Putină pritocitoare [8]).

Variantă, întrebuințată ca gâcitoare *(săculețul și capra):*

Putină pritocitoare,
Puiu de cochirnicitoare [9]).

47. — Am o prepeliță pestriță cu doisprezece pui prepeliți

1) Art. Gorovei, *op. cit.*, p. 110.
2) *Lumina pentru toți*, IV, 317.
3) G. Coatu-Cerna, în *Floarea Darurilor*, V, II, p. 314.
4) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1203.
5) *Ibidem*, p. 1199.
6) *Ibidem*, p. 1201.
7) *Ibidem*, p. 1202.
8) *Ibidem*, p. 1203.
9) Art. Gorovei, *op. cit.*, p. 328.

pestriţi; e pestriţă prepeliţa pestriţă, dar îs mai pestreţi puii prepeliţei decât prepeliţa pestriţă[1].

48. — Ţap pe punte, ţap sub punte; puntea 'n ţap, ţapul pe punte[2].

49. — Straşte în gâşte, greaţă în raţe, primejdia în ţiganii[3].

50. — Dârza,
Bârza,
Cocârza,
Daraburuc
Cu ciubuc,
Treanca,
Fleanca,
Mere acre[4].

51. — Ce-ai zis tu, c'am zis eu, c'a zis ăla nu ştiu ce atunci cum şi-cuşi (şi acuşi), de ce când aţi zice iar ai zice, ca să ştii c'am zis c'ai zice[5].

Variantă. Tot am zis c'am zis c'oiu zice, când oiu zice, tot oiu zice, ca să zic c'am zis c'oiu zice[6].

52. — Păsărică sură
Pură
C'un fir de păr în gură;
Păsărică pe cuptor
Svârlă paiul în tocător[7].

53. Poponeţ pe vârful culmii,
Fata-i moartă 'n capul gârlei[8].

54. — De gospodărit
M'am gospodărit,
Dar de desgospodărit,
Nu mă pot desgospodări[9].

55. — Capră albă
Chiatră albă;
Calcă capra,
Crapă chiatră[10].

56. — Ăst bât[11] bun, bun bât fu[12].

57. — Intr'o pădure p'o cărare, alergà un coropişniţoiu după

1) Tud. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate*, p. 141.
2) *Lumina pentru toţi*, IV, 317.
3) *Ibidem.*
4) *Ibidem*, p. 318.
5) *Ibidem.*
6) *Ibidem*, p. 255.
7) *Ibidem*, p. 318.
8) Tud. Pamfile, M. Lupescu, L. Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate*, p. 141.
9) *Ibidem.*
10) I. Neniţescu, *Dela Românii din Turcia europeană*, p. 241.
11) Băţ.
12) Comunicat de Locot. Sâmboteanu din Bârlad.

o coropişniţă ca s'o coropişniţească. Până să coropişniţească coropişniţoiul pe coropişniţă, coropişniţa coropişniţeà pe coropişniţoiu (Bucureşti)[1].

58. — Păsărică sură,
Pură
Trecù vara 'n curătură,
C'un maldăr de pui în gură.

Variantă. Păsărică sură
Pură
Trecù valea 'n sburătură
C'un maldăr de pui în gură[2].

59. — Ăst mâţ, mâţ, mâţ mic, mâţ mic e[3].

Variantă. Ăst mâţ mic, mâţ mic fuse; mai rugă-miţi, rugruluţi mai rumegă-miţi[4].

60. — Cărămidarul cărămideşte pe cărămideasă, da cărămideasa nu poate să cărămidărească pe cărămidar[5].

61. — Bute pritocitoare, cot croitoresc, ilichiă bucureştenesc[6].

62. — Hârb frânt, hârb fript[7].

1) Gr. Tocilescu, *op. cit.* V. I. P. II, p. 1133.
2) *Ibidem.*
3) *Ibidem.*
4) *Ibidem.*
5) *Ibidem*, p. 1201.
6) *Ibidem.*
7) V. Alecsandri, *Poezii populare*, ed. 1908, p. 243.

GLOSAR

A.

Agânău, s. joc cu lăut. p. 13.
Ahiele? p. 28.
Ai! interj. = haiti! că acuşi îl prinde!
Ajumit, s. *ajumitul*, joc, p. 5.
Alivenci, s. pl. joc cu lăut. p. 7.
Aluite? p. 28.
Alun, s. *alunul*, joc cu lăut. p. 16.
Amija, s. *de-a amija, de-a amijele*, joc, p. 5.
Ancie, s.; pl. *ancii*, p. 40.
Angheloiu, s. *Anghelușca*, s. dela Anghel, p. 79.
Angumtutu ? p. 29.
Apă, s. apă de sapă = vin.
Apuc, v.: aveà niște haine frumoase, că te *apucau* (se mai zice: *ciupiau, muşcau*) de ochi.
Arăpeasca, s.; pron. pop.: *arăcheasca*, s., joc cu lăut. p. 13.
Arătos, adj. frumos, chipeș.
Arc, s. *arc şi săgeată*, joc, p. 37.
Arcanà, s. *arcanàua*, joc cu lăut. p. 7, 15.
Argeà, s. *la argeà, căteà!* joc, p. 18.
Ariciu, s. *ariciul*, joc cu lăut. p. 8.
Armănească, s. = *arminească*, s. joc cu lăut. p. 9.
Armăşie, s. *în armăşie*, joc, p. 5.
Arnăut, s. *arnăutul*, joc cu lăut, p. 9. Arnăut-Arnăuţi, grâu arnăut; într'un pluguşor:

Grâu mărunt,
Cu *arnăut*,
Ce-a dat Domnul,
S'a făcut.

Aromesc, s. aţipesc de somn.
Arşic, s. p. 5. | *arşice*, joc, p. 20.
Arţoiu? *arţira?* p. 78.
Arva, s. joc cu lăutari, p. 13.
Ascund, s. *de-a se ascunde*, joc, p. 1.
Ascuns, s. *de-a ascunsul*, joc, p. 1.
Astupuş, s. dop.
Asurduca? *de-a asurduca*, joc, p. 48.
Aţă, s. *chipuri cu aţa*, joc, p. 34. | afacerea asta e cusută cu aţă albă (i se pricepe lesne taina).
Aţipită, s. o aţipită de somn, un puiu de somn, somnişor.
Avram, s. i-a luat Avram sporul (a murit). | ca 'n sânul lui Avram (bine, plăcut).

B.

Babă, s. *baba şi uncheşul*, joc, p. 2. | *baba—mija*, joc, p. 5. | *cârciul (curcea, crucea) babei*, joacă, p. 34.
Bacalău ? p. 29.
Bahniţă, s. o bahniţă de babă, cotoroanţă.
Băieşanca, s. joc cu lăut. p. 11.
Băieţel, s. *băieţelul*, joc cu lăut. p. 8.
Balanca ? *de-a balanca*, p. 47, 48.
Baltă, s. *ca la baltă*, joc cu lăut. p. 14.
Ban, s. *Ban-Catar am*, p. 18.
Bănăţeanca, s. joc cu lăut. p. 14.
Bânţoi ? p. 78.
Banţuri ? pl. p. 64.
Baraboiu, s. joc cu lăut. p. 14. | p. 44.
Bărbuie, adj. p. 56.
Bărbunc s. *bărbuncul*, joc cu lăut. p. 9.
Bârlaboiu, s. p. 14.
Bârlădeanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Bârlobreaz? şi: *a dârlobârlobrezì, dârlobârlobrezitură, Dârlobârlobrezeanu*, p. 76.
Bârgeică, s. p. 41.
Barză, s. fiinţă mitologică, poate = *Borză*. | *de-a barza*, joc, p. 3.
Bârză, adj. p. 80.; poate *bârzoiat-ă*.
Bârzoiu ? bârză, p. 78. | cu părul *bârzoiu* = cu părul în sus (de

spaimă) = cu părul *măciucă*, de unde și vorba: *bărzoiu-măciucă* (sai pe el, înhață-l!)
Bășcănieț, s. p. 37.
Basmà, s. *jocul în basmale*, joc cu lăut. p. 9. | nu știe cum să iasă din *basmà* (încurcătură).
Băț, s. *cumpănirea verticală a unui băț*, | *cu bețele*, p. 33. | stă băț (încremenit). | se dă prin băț (ca cânele) de obraznic ce e!
Bât, s. p. 80.
Bătaie, s. *dura 'n bătaie*, joc cu lăut. p. 9. | bătaia-i ruptă din raiu (e bună de multe ori).
Bătuta, s. joc cu lăut. p. 10.
Bătrâneasca, s. joc cu lăutari, p. 16.
Bàu ? *càu-bàu*, p. 33.
Bazaochiu ? p. 56.
Berbec, s. *de-a berbecii*, joc, p. 33. | *trânta de-a berbecul*, p. 44. | de-a berbecul = de-a berbeleacul, p. 44.
Berbecana ? p. 30.
Bereacea, s. joc cu lăut. p. 9.
Berdo, interj. p. 25.
Bbeșică, s. *beșică de porc*, joc, p. 37.
Besmètec, adj. năuc, capiu, zăpăcit; *besmetecie*, căpială.
Bibolă, s. p. 40.
Biciu, s. juc. p. 37.
Biet, ad. și eu, *biet* de mine ce mă fac?
Bir, s. *biru-i greu*, joc cu lăut. p. 9.
Bisdiganie, s. *bâsdâganie*; și cum mergeam prin pădure, iaca o bâsdâganie de lup! | *Bâsdâc*: i-a sărit bâsdâcul (țandăra) numai decât, s'a 'nfuriat.
Bist ? p. 19.
Blănăreasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Blănărește. adj. joc cu lăut. p. 9.
Blânda, s. joc cu lăut. p. 11.
Blaznă, s. ființă mică, arătănie, chircitură: o blaznă de om.
Bleau, interj. n'a zis nici *bleau* (cârc) măcar.
Bobâlca, s. joc cu lăut. p. 9.
Bobeni, s. pr. *hora dela Bobeni*, joc cu lăut. p. 9.
Bobesc, s. le bobesc (potrivesc) bine.
Boblèt, adj. prost, nătâng.
Bodaprostesc, v. *a bodaprostì*, p. 78.
Boghească, s. joc cu lăut. p. 9.
Boghecuța, s. joc cu lăut. p. 9.
Boitănește, adj. joc cu lăutari, p. 9.
Boiu, s. fel, chip, feleșag: neamul Mândreștilor e boiu bun de oameni.
Bojogar, adj. tâlhar, care fură de ici și de colo, lucruri neînsemnate; subst.: *bojogărie* care înseamnă și afaceri necinstite.
Bolovănel, s. *bolovănelul*, joc cu lăut. p. 9.
Bon ? *Bon-journal*, p. 20.
Bonciș ? p. 64.
Bontiș ? p. 64.
Borbonac, s. *de-a borbonacul*, *de-a borbonacii*, joc, p. 4. | *în borbonac*, joc, p. 20.
Bosmà, s. i-a făcut *bosmaua* (posna, soția).
Bostan, s. *de-a bostanul*, joc, p. 48.
Bostănică, s. *de-a bostănica*, joc, p. 21.
Boștean, s. buștean, p. 52.
Bou, s. p. 8. | *bou-bălțat*, p. 44. | *de-a boul*, p. 48.
Branțuri ? pl. brànțurele, p. 64.
Brânza, s. joc cu lăut. p. 9.
Brasdița, s. *de-a brăsdița*, joc, p. 48.
Brașovenește, adv. joc cu lăut. p. 9.
Brâu, s. *brâul jidănesc*, joc cu lăut. p. 6. | *brâul de doi*, *brâul nevestei*, *brâul de mână*, jocuri cu lăut. p. 9. | *hora de brâu*, joc cu lăut. p. 9.
Brâușorul, s. joc cu lăut. p. 9.
Breaza, s. p. 2.
Brezoaia, s. p. 2.
Broască, s. joacă, p. 36.
Bruftueală, s. pământ negru, aproape numai apă, cu care se lipesc casele. | ocară (i-a tras o bruftueală bună); dela *a bruftuì*, care are deasemeni două înțelesuri.
Bruj, s. p. 34.
Brustureanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Brustureasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Brutărească, s. joc cu lăut. p. 9.
Bu! interj. (cum face boul-de-baltă). *bu-mamă* p. 34.
Bubuț, s. *de-a bubuțul*, joc, p. 47.
Bubă, s. cu mine să umbli ca cu o bubă coaptă (cu binișorul). | Nicolae e om bun să-l pui la bubă (foarte bun). | îi pricep eu buba lui (intenția). | să nu mă lovești peste bubă (unde nu-mi convine).
Bucățică, s. borș cu *bucățele*, (carne) | mi-a luat bucățica din gură (hrana, averea). | te taiu bucăți-bucățele. | taie bucățica și fugi de el (lasă dela tine).
Bucin, v. bucium, cânt din bucium, p. 37.
Bucin, s. p. 37.
Bùciu ? p. 65.
Bucium, s. juc. p. 37.
Budană, s. vas de lemn pentru vin.

Bujorel, s. *bujorelul*, joc cu lăut. p. 9.
Buh, s. nume rău; i-a ieșit buhul ca de popă tuns.
Bulgăraș s. *bulgărașul*, joc cu lăut. p. 9.
Bulgărească, s. joc cu lăut. p. 9.
Bulgărește, joc cu lăut. p. 9.
Bumb, s. = *bunghiu*, *în bumbi (bunghi)*, joc. p. 3.
Bùmbăn, adv. doarme bùmbăn (butuc, neîntors).
Burdìos, adj. neastâmpărat.
Burduc, interj. p. 28.
Burduhoaie, s. vas de lemn pentru vin.
Buriac, s. vas de lemn pentru vin.
Burzoiesc, v. mă— = răstesc; mă arăt înțepat: ia nu te mai *burzoì* la mine; = *a se burzuluì*.
Buș, s. *în bușí*, joc, p. 4.
Butuș, s. p. 40.
Buză, s. cutare e un: buze moi și palme goale.
Bùzu' ? p. 60.

C.

Ca, adj. am să-l bat ca pe el (cum numai bine se cuvine).
Căinìc, adj, unul care veșnic se tot *căinează*, se plânge.
Cal, s. *de-a calul*, joc, p. 4 | boul ară și calul mănâncă (cine muncește și cine folosește). pușca, calul și femeia nu se împrumută. | joacă, p. 33.) | *de-a caii*, pag. 35 | este o *sărbătoare a cailor*.
Călărit, s. *călăritul*, joacă, p. 35.
Căldură, s. de mare căldură, mi-au ajuns genunchii de gură!
Calie, s. p. 57.
Călin, s. *călinul*, joc cu lăut. p. 9.
Călușel, s. *călușelul*, joc cu lăut. p. 9.
Călușer, s. *călușerul*, joc cu lăut. p. 9.
Călușerește, adv. joc cu lăut. p. 9.
Cămgie, s. p. 37.
Când, adv. l-astept să vină când de când (din clipă în clipă).
Candriu, adj. afumat de beție, *cherchezit*, *tămâiat*.
Căpețel, s. colivă care se duce la biserică pentru morți.
Càpiste, s. căpetenie. | *porcan*, *porcoiu* sau *basalìc* de fân, paie ș. a.
Capră, s. datină, p. 2 | *capra cu pași*, joc, p. 20.
Car, s. *în car*, *de-a carul*, joc, p. 5.
Cără, s. cutare se ține de căra mea (mă urmărește).
Cărășel, s. *cărășelul*, joc cu lăut. p. 6.
Caraulă s. streajă de noapte prin sate.
Cărăuțesc, v. plec cu carul la drum (mă-).
Caravă, s. p. 40.
Cărbuneasca, s. joc cu lăut. p. 16.
Cârciu ? *cârciul-babei*, joacă, p. 34.
Cârcotaș, adj. cel care *cârcotește*, care cârtește, care e veșnic nemulțumit.
Cardaș, s. *cardașul*, joc cu lăut. p. 9.
Cardău ? p. 29.
Cârlig, s. *de-a cârligul*, joc, p. 46.
Căruț, s. *căruț cu vergi*, p. 37. | p. 42. | Ion are el un cârlig (taină) pe undeva, de vine întotdeauna târziu acasă | scoți vorba dintr'însul cu cârligul.
Casă, s. *vârtea-casa*, joacă, p. 34.
Cățeà, s. *hi! cățeaua*, joc cu lăut. p. 9. | *la argeà cățeà!* joc, p. 18.
Cățelandru, s. cățel mărișor. | copiilor în glumă. | unuia care se vâră în toate cu lingușiri. | puiul de vulpe.
Catran, s. negru. | cu înțeles de superlativ. catran de urît, scump, etc. | *cătrănesc*, *cătrănit*,=supărat, mâhnit.
Càu, s. *càu-bàu*, joacă, p. 33. | p. 43.
Cauă, s, p. 1.
Căuș, s. un vas în formă de lingură, cu care se cară apă dela fântână (nu dela puț).
Cavàl, s. juc. p. 39.
Cazàc, s. *cazacul*, joc cu lăut. p. 14.
Ce, pr. caută să afle *ce* (ce-i) și cum (cum e).
Ceafă, s. gros în ceafă și tare'n chică.
Ceteà, s. o vietate, p. 66.
Cetvàrna, s. joc cu lăutari, p. 9.
Cherchezeasca, s. p. joc cu lăut. 9.
Chichița, s. prilej, nod (în papură), cârciob.
Chiclă, s. joc, p. 20, | platou acoperit cu tufărisuri. | se mai zice și *chiclău*.
Chiciura ? p. 28.
Chindia, s. joc cu lăut. p. 9.
Chindica, s. joc cu lăut. p. 9.
Chilopàn ? p. 76.
Chipăruș, s. *chipărușul*, joc cu lăut. p. 22; dela *chiper*=piper=ardeiu.
Chisăgesc, *v.* sfărâm, pisèz, *pisăgesc*.
Chișcă, p. 63.
Chismă ? *chismișoară*, p. 78; poate: pismă.
Chitulùș, adv. *de-a chitulușul*, joc p. 1; dela *a chitì*, *a pitì*, a ascunde.
Ciamșa, s. joc cu lăut. p. 9.
Cianac, s. castron.

Ciardaş, s. joc cu lăut. p. 9.
Ciat? ce mai *ciat-pat (ciac-pac)* pe la târg (ce mai e nou)?
Cias, s. *ciasul,* joc cu lăut. p. 16.
Ciauş, s. *ciauşul,* joc cu lăut. p. 9.
Cimicòlea ? p. 30.
Cimipoc ? p. 30.
Cimpoiu, s. joc. cu lăut. p. 9. | juc. p. 39.
Cinca ? p. 27.
Cinchì (a se) v. p. 47.
Cinsten ? p. 30.
Cinte ? *şi cintenezoiu,* ş. a. p. 79.
Ciobăneasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Ciobăneşte, adv. joc cu lăut. p. 9.
Ciocalău, s. *ciocalăul,* joc cu lăut. p. 9.
Ciocârlan, s. *ciocârlanul,* joc cu lăut. p. 9.
Ciocârlie, s. joc cu lăut. p. 9.
Ciolan, s. umblă după ciolane (os de ros) | umblă cu ciolane'n brâu (cu ceva care să înfricoşeze pe alţii).
Ciopăţesc, v. ciopârtesc, ciopârţesc, taiu fără socoteală.
Ciorovină, s. dela *cioară;* porecla ţiganilor.
Cioşmolesc, v. gust câte puţin de ici şi de colo. | nu te mai cioşmolì (codì) ci, hai, hotărăşte-te!
Ciric, v. pişc, p. 4.
Cirică, s. p. 4.
Cirta, s. bucată: am tăiat şi eu o cirtă de vieaţă mai bine.
Ciubet, s. joc, p. 20.
Ciucă, s. fel, feleşag, chip; ciucă de oameni buni.
Ciudesc, v. mă ciudesc = mă inciudez, prind ciudă.
Ciur, s. trecut prin ciur şi prin *dârmon* (*dârmoiu* = ciur cu borticele mari) (bine ales, experimentat).
Ciurcă, s. p. 16.
Ciuşte, s. p. 24.
Ciuvaie, s. pl. tot ce-i de nevoie la o cramă (vase, cofe, pâlnii şi altele).
Civilita ? p. 27.
Claie, s. *claia Domnului,* joc cu lăut. p. 44 | claie peste gramadă (unul peste altul).
Clapcă, s. a căzut în clapcă (capcană).
Cleanţă, s. cleanţa (de uşă). | tacă-ţi cleanţa (gura). | verbul: *a clenţăì* şi a clănţănì.
Clinteală, s. te adăpostesc eu, să nu suferi nici o clinteală; dela *a se clintì.*
Clobanţ, s. cioc. | gură, p. 69.
Clopoţel, s. *clopoţelul,* joc cu lăut. p. 9.

Coacăză, adj. ? p. 58.
Coadă, şi-a vârît dracul coada, se vede! (nu-i lucru curat). | cutare şi-a vârît coada şi aici. | coada-i grasă! (şi de cel din coadă e adesea bine). | a plecat cu coada 'ntre picioare (nu i-a mers). | caprei îi cade coada de râie, dar tot sus şi-o ţine. | împleteşte cozi albe (fată bătrână). | ţioiu pune mâna'n coadă (păr) (ameninţare femeii).
Coastă, s. l-a lăsat la trei coaste (bătut greu).
Cobuz, s. p. 40.
Cocârjàt, adj. nas cocârjat (aquilin).
Cocârză ? p. 80.
Cochirnicitoare ? p. 79.
Còcică, s. p. 16.
Cocostârc, s. *de-a cocostârcul,* joc, p. 4.
Codănel, s. om mic, de coadă.
Codârlaş, s. codaş dela: *codârlă* sau *codirlă,* leasa de dinapoi a unui car sau trăsuri.
Codobelc, adj. berc de coadă, p. 52.
Codobàtură, s. şi *codobăturoiu,* a *codobatura,* cu **ă** în loc de **o**: codăbatură, p. 78.
Codrean, adj. om care trăeşte pe lângă codri.
Cóică, s. p. 16.
Cojocăreasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Colomeia, s. joc cu lăut. p. 9.
Colomeica, s. joc cu lăut. p. 9 şi 16.
Colţ, s. l-am prins la colţ (la strâmtoare). | dă din colţ şi nu ştie cum să iasă cu faţa curată. | dă iarba colţ (încolţeşte). | să mă iea în colţ şi mai mult nu (asupra mea, mânios). | te dau afară ca pe-un colţ rău (măseà stricată). | colţul (unghiul diedru, şi unghiul plan. | un colţ de pământ (puţin). | a prins la colţ (s'a obrăznicit).
Comânzi, v. a— = a purtă comândul cuiva.
Comisar, s. p. 24.
Conac, s. popas. | curtea proprietăţii (fermă sau curte boierească la ţară). | măsură de lungime cam de două poşte.
Corăbiasa, s. joc cu lăut. p. 9.
Corbaciu, s. p. 37.
Corhàna, s. coastă de deal mare şi râpoasă.
Corn, s. asta-i prea cu coarne, (minciună).
Coromâslă, s. p. 25.
Coropişniţă, s. *şi altele,* p. 80.
Coş, s. acu nu-i rând să-mi torn şi eu în coş (să mă răsbun de ceva).

Coşărel, s. *coşărelul, coşerelul,* joc cu lăut. p. 9.
Cot, s. nu coate-goale. | mi-a arătat cotul = mi-a întors coatele (răsplată rea). | pân' să-i măsor cu (cotul, el mi-a luat cu totul.
Cotcă, s. p. 43.
Cotomelc, adj. p. 53.
Cotreanţă, s. *trenţă, streanţă, sdreamţă;* adj.: cotrenţos, trenţos, tremţos, stremtos, sdremtos.
Cotropişniţă, s. *şi altele,* om de nimică, fleac,
Covrag, s. curmeiu de bostan sau pepene după ce s'a întins; vrej.
Crăcăoana, s. joc cu lăut. p. 9.
Crăcăne, s. pl. trei beţe puse ca un „tripied“ pentru a legà de sus ceaunul în care, prin ajutorul focului ce arde sub el, se face mămăligă la moară şi pe câmp.
Crăcănez, v. crăcesc, răşchir (îndepărtez unul de altul) picioarele, p. 21.
Crăiţă, s. *crăiţele,* joc cu lăut. p. 9 şi 16.
Crâmpiţă, s. neînţelegere, bucluc.
Creme, s. cremene.
Crosnă, s. = *crosnie,* sarcină, maldur (de lemne, d. p.).
Cruce, s. *după cruci,* joc, p. 23. | *crucea-babei,* joacă, p. 34).
Cruciş, adv. să-l cauţi cruciş şi curmeziş şi tot nu-l găseşti.
Cuc, s. *de-a cucul,* joc, p. 1. | (interj. p. 2, 5,) | *de-a mingea 'n cuc,*—p. 17. | joc cu lăut. p. 9. | cât (-u-i, e) cucul = niciodată.
Cucă, s. p. 4.
Cucură ? p. 28.
Cucutia ? p. 64.
Cuiu, s. *de-a cuiul,* joc, p. 47.
Cumătră, s. nu se uită la el cu ochi de cumătră (ochi buni).
Curce, s. *curcea-babei,* joacă, p. 47.
Curcitură, s. corcitură; verb. a se curcì.
Curcubătă, s. planta numită şi *curcubeţică.*
Curcubate ? p. 30.
Curdeasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Cureà, s. *cureaua-roşie,* joc, p. 48. | nu-l mai ţin curelele (de fudul, gras ş. a.).
Cuscudia ? p. 64.

D.

Dădăcesc, v. conduc pe cineva ca pe un copil mic cu *dădacă* (doică, mancă).
Dădăuş, s. p. 33.

Dădiele ? p. 27.
Dăfinuţa, s. o floare.
Dăinez, v. dela: *a se dăinà,* p. 41 *dăinare.*
Dăiniuş, s. p. 41.
Daleon ? p. 59.
Dăinuş, s. p. 41.
Damul, s. joc cu lăut. p. 16.
Dălcăuciu, s. conducător, mentor, *dălcăuş.*
Dănţoiu ? *dănţa,* p. 79.
Danţ, s. *danţul miresei,* joc cu lăut. p. 13.
Danţuspènchi ? p. 30.
Daraburùc ? p. 80.
Dârdărî, v. a dudui (când dârdără pamântul de lume.
Dârlă, s. joacă, p. 37.
Dârloagă, s. slugă la dârloagă (din rău în mai rău).
Dârloiu, s. juc. p. 37.
Dârza ? p. 80.
Dan ? p. 28.
Decindeà, adv. dincolo.
Deleanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Delencuţa, s. joc cu lăut. p. 9.
Deschelmesc, v. deosebesc.
Diavol, s. *încuierea diavolului,* joc, p. 36.
Doctor, s. p. 24.
Dodă ? *dodă nică cu furnică,* joc, p. 48.
Doi, num. *de doi, două părţi, hora de doi, jocul de doi,* jocuri cu lăut. p. 9.
Domuş, s. *de-a domuş,* joc, p. 5.
Dor, s. de dorul lelei (umblă— = zăpăcit, fără rost). | nici o boală nu te strică, ca dorul de mămăligă.
Doxă, s. *doxie, glagòle,* minte.
Drac, s. *jocul dracului,* joc cu lăut. p. 22.
Drăguleţ, s. *drăguleţul,* joc cu lăut. p. 9.
Drâmboiu, s. juc. p. 37.
Dric, s. p. 41.
Drichia, s. joc, p. 48.
Drigană, s. juc. p. 40.
Drum, s. *drumul dracului,* p. 9. | cine fuge de drum, e bucuros mai pe urmă să găsească şi cărarea.
Dubas, s. *de-a dubasul,* joc, p. 5.
Dudoiu, s. juc. p. 37.
Dughează, s. *pe sub poale de dugheană,* joc cu lăut. p. 15.
Dumùna ? p. 28.
Dumnezoaie, s. Zeiţă.
Dunăriuţa, s. joc cu lăut. p. 16.
Dupi ? pl. *în dupi,* joc, p. 48.
Dupus, s. joc, p. 39.

Dura, s. joc cu lăut. p. 16. | *dura 'n bătaie,* joc cu lăut. p. 9.
Duriță, s. roata: duriță de unt.
Durloiu, joc, p. 39.
Dus, adj. nebun: mă ieau eu după toți dușii! așà-mi trebue.

E.

Ecaret, s. acaret.
Elbasana, s. joc cu lăut. p. 9.
Enti ? p. 29.

F.

Făgăduesc, v. și reflexiv: mă făgăduesc=făgăduesc.
Fârlicondă ? p. 9.
Fârtănas ? p. 56.
Făsui, s. pl. fasole, p. 51.
Fățăresc, v. fățărnicesc, mă fac fățarnic.
Feșter ? p. 3.
Feșteriță ? p. 3.
Finică, s. dim.: finișoară, finuță.
Fir, s. din fir în ață (cu de-amăruntul).
Firav, adj. gingaș, plăpând.
Firimitură, s. fărmătură, fărămătură.
Fistigoaie, s. juc. p. 40.
Fite, pr. fie, fiește; fite-cine, fite-care.
Fleanca ? p. 80.
Flioancă, s. una cu gura flecăreață.
Fliscoaie, s. juc. p. 40.
Flișcoaie, s. juc. p. 40.
Floaieră, s. juc. p. 39.
Floare, s. *floarea albă,* joc cu lăut. p. 9. | copil din flori.
Flocan, adj. flocos.
Fluier, s. *fluiere și mijloace de cântat,* juc. p. 37 | *fluierul ciobănesc,* juc. p. 39. | p. 38.
Fluier, v. un fluieră-vânt, *marțafoiu.*
Fluieră, s. juc. p. 39, 40.
Fluierar, s. juc. p. 39.
Flușturatec, adj. nestatornic, = *fliușturatec;* femeia e *fliuștură.*
Fluture, s. *fluturii,* p. 33.
Folos, s. unii trag folosul și alții ponosul.
Foc, s. joc. p. 5. | mă pune pe foc să merg.
Foaie, s. te dau pe foaie (bat). | o întorc pe cealaltă foaie (mă schimb după cum te porți și tu).
Frecuș, s. i-am tras un frecuș (bătaie).
Frișcă ? *frișcoiu* ? p. 78.
Friptă ? *de-a fripta,* juc. p. 5.
Frunză, s. câtă frunză și iarbă (mult).
Fugă, s. *întreceri din fugă,* p. 33 | *fuga mare,* p. 35. | *fuga săltată,* p. 46. | *fuga,* p. 45. | fuga-i rușinoasă dar e sănătoasă. | o rupe de fugă.
Fuioară, s. juc. p. 39.
Fulg, s. l-a bătut de i-au mers fulgii. | ușor ca un fulg. | cum se blastămă tâlharul de păsări: să-i umple carnea trupul și fulgii (penele) câmpul cui ți-a furat găinile.
Furcă, s. *furca puțului,* joacă, p. 33.
Furcărie, s. șezătoare, clacă.
Furlandisesc, v. mă furlandisesc, fudulesc; subst.: *furlandiseală.*

G.

Gâde, s. călău.
Gâdilat, s. *gâdilatul,* p. 43.
Gàdină, s. jigànie.
Gaibărace, s. pl. am trântit lupul cu găibăracele în sus (picioare).
Gaibe, s. pl.=găibărace.
Gaidă, s. juc. p. 39.
Gaie, s. *de-a pui-a gaia,* joc. p. 19.
Gaiță, s. se ține gaiță de mine (nu mă mai slăbește).
Gălățeanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Gâle, interj. astfel se chiamă gâștele la mâncare: *gâle-gâle;* când se mână dinapoi la păscut ori altă parte, se zice: *hale-hale.*
Găluşcă, s. a înghițit găluşca și-a tăcut, că nu mai aveà ce zice.
Gàmbură, s. joc cu lăut. p. 17.
Gând, s. *gândul dracului* și *gândul mâței,* jocuri cu lăut. p. 9 | gând la gând, într'un gând am fost. | gândul omului nimeni nu-l știe. | dămi Doamne ce n'am *gândit,* să mă mir ce m'a găsit.
Gangura ? p. 36.
Gărbaciu, s. p. 37.
Gărbiță, s. trufie, ifos.
Gârza ? *gârzoiu* ? p. 78.
Gâscălia ? p. 28.
Gâștilica ? p. 29.
Gâștipana ? p. 29.
Gât, s. îmi stă în gât fericirea lui (nu-mi convine). | rupe-ți-ai gâtul (blăstăm). | potrivește și el cu lupul din gât (e lacom).
Gâtiță, s. gâtlej.
Gaură, s. nu te mai trudì, că n'ai să faci gaură în cer.
Ghelnica ? p. 29.
Ghiață, s. *pe ghiață,* joacă, p. 33.
Ghicita, s. *de-a ghicitele,* joc, p. 20.
Ghimpe, s. *ghimpele;* joc cu lăut. p. 9.
Ghiocel, s. p. 55.

Ghiol, s. lac (Dobrogea).
Ghioldă, s. junghiu; se aude rar, dar a rămas verbul *a ghioldì* sau *a ghionti,* a da un *ghiont* (cu pumnul în coaste, spinare sau piept); adv. *ghioldiș.*
Ghirghivan ? p. 28.
Giamba, s. *de-a giamba,* joc, p. 20.
Giambarale, s. pl. *giambaràlele,* joc cu lăut. p. 9.
Gioale, s. pl. joc, p. 20.
Glang, s. p. 17.
Gliuță, s. p. 17.
Gòcică, s. p. 16.
Gogi, s. pl. *în gogi,* joc, p. 39
Gologan, s. *gologanii,* joacă, p. 31.
Gotcă, s. p. 16.
Gotofințișor ? p. 63.
Greaca, s. joc, cu lăut. p. 9.
Greceasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Grecește, adv. joc cu lăut. p. 9.
Groapă, s. *groapa cu pietre,* joc, p. 20). | *musca 'n gaură,* joc, p. 31.
Gros, adj. spune tu una groasă (gogonată, minciună).
Gugu ? p. 21.
Gui ? *gui, ne-gui,* nici una, nici două, (să sară la bătaie cu parul).
Gulie, s. p. 43.

H.

Hăbăuc, adj. smintit, pierdut, zăpăcit.
Haiduceasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Haita, s. joc cu lăut. p. 15. | o haită (noajă, mai mulți lupi). o haită de câne = câne rău, în sens despretuitor.)
Hale, interj. vezi: *gâle.*
Halea ? *halea-malea,* joc, p. 48.
Hang, s. p. 40. | *hangul,* joc cu lăut. p. 15.
Hapuc, s. p. 16.
Hapușhiu, s. p. 16.
Hara ? hara-para (hâr-mâr): că-i hara, că-i para, tot nu s'a 'nvoit. | toată noaptea câinii *hara-harà* (s'au dat, *au bătut,* au lătrat).
Harhàr, s. jidov. | joc cu lăut. p. 6.
Hârlăoanca, s. joc cu lăut. p. 9, 15.
Hârsesc, s. mă hârsesc muncind și cald tot nu mai mă văd (muncesc din răsputeri). | *hârsit,* priceput, deprins.
Hasnă, s. chin, trudă, greu.
Hâță, s. juc. p. 41.
Hău, s. nu se face el om de treabă, cât e hăul (niciodată). | eu duc în casa aceasta hăul și greul.
Hauie, v. pers. 3-a sing. huiește, *huie.*
Hăzos, adj. cu haz, glumeț, p. 2.
Hem ? hem tu trăești, hem tu mori, tot una-i.
Hi, interj. hi căluțule, hi. | *hi căţeaua,* joc cu lăut. p. 9.
Hoina, s. *de-a hoina,* joc, p. 5.
Hora, s. *hora de mână, hora de brâu, hora de doi, hora dela Bobeni, hora moldoveaească, hora 'n două părți, hora 'n dreapta, hora 'n stânga, hora miresei, hora peste picior, hora țesută,* jocuri cu lăutari, p. 9. | *hora nouă* p. 12, 14.
Hoț, s. p. 37.
Hoț, s. *de-a hoții,* p. 5.
Hreapănă, adj. p. 59.
Huiț, s. juc. p. 41.
Hurgoiu, s. juc. p. 37.
Hurduc ? p. 28.
Hurnoiu, s. p. 37.
Huști! țâști! ţuști! țuștiu!
Huțăneasca, joc cu lăut. p. 9.
Huțuț, s. juc. p. 41.
Huțuța, (a se), v. p. 41.
Huzur, s. bine, bielșug; verb: *a huzurà, a huzurì* : huzurește de bine (nu mai știe ce să facă).

I. Î.

Iadeș, s. p. 46.
Iasmă, s. zână, știmă, duh rău.
Iepureasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Imală, s. lut amestecat cu paie pentru lipitul caselor.
Îmbizuesc, v. mă îmbizuesc = mă bizuesc, p. 3.
Îmboisele, adv. *de-a îmboisele,* joacă, p. 36.
Îmboul, adv. *de-a 'mboul,* joacă, p. 36.
Îmbrobodesc, v. om îmbrobodit, | de femeie) = cu cornițe.
Îmbrujì, v. *a se îmbrujì,* p. 34.
Îmbunez, v. împac.
Împlinesc, v. cu mine ai să ți-o împlinești (ai s'o pățești).
Împulp. v. mă — = 'îndes, râvnesc.
Încaibăr, v. mă incaibăr (încaier) la bătaie.
Încârduesc, v. încârduiu.
Încolțesc, v. mă încolțesc, mă încleștez.
Înfurcit, adj. drum înfurcit, bifurcat.
Înghenunchiu, v. p. 11.
Înghiiu, v. p. 68.
Înhorjobez, v. mă —, mă îmbrac cu fel de fel de haine excentrice.
Înierbez, v. pod inierbit (minat cu iarbă de pușcă).
Inimoșie, s. vrednicie, bărbăție.
Introlucare, s. întrunire.

Învârtejesc, v. apele se învârtejesc la coturi.
Isminit, adv. ismenit, ţicnit.
Isnoavă, s. de isnoavă = din nou.

J.

Jacă, s. teşcă, săculeţ.
Janghinos, s. parvenit, fudul, sec.
Japcă, s. hoţie şi înşelăciune; avere făcută cu japca.
Jăpcan, s. = *jăpcaş,* care umblă cu japca.
Jăruesc, v. scurm jarul de pe foc sau din vatră.
Jaşcău, s. p. 37.
Jidanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Jidăncuţa, s. joc cu lăut. p. 9.
Jidoveanca, s. joc cu lăut. p. 19.
Jidoveşte, adv., joc cu lăut. p. 9.
Joc, s. *jocul de mână,* joc cu lăut. p. 9. | *jocul miresei,* joc cu lăut. p. 9. şi 13. | *jocul în basmale, jocul nevestei,* jocuri cu lăut. p. 9. | *jocul hangului,* joc cu lăut. p. 15. | *jocul dracilor, jocul,* jocuri cu lăut. p. 22.
Joca, s. p. 23.
Jucărèie, s pl. jucării.
Jumesc, v. mijesc. p. 5.
Jumetcă, s. joc, p. 5.
Jumit, s. *de-a jumimitul,* joc, p. 5.
Jurubiţă, s. jibiuţă, jâghiuţă.
Juruită, s. făgăduinţă.

L.

Lămnicică, şi altele ? p. 79.
Lânică, s. „canvà".
Laţe, s. pl. laţi de păr, miţe.
Lăutar, s. face din ţânţar, lăutar. | mă duc la lăutari (la horă).
Lăzeasca, joc cu lăutari p. 9.
Leafă, s. p. 16.
Leàhotă, s. adunătură sau mulţime de oameni răi, ticăloşi.
Leapşă, s. *de-a leapşa,* joc, p. 47.
Lèotă, s. leaotă, mulţime, adunătură.
Leşeasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Leşeşte. adv. joc cu lăut. p. 9.
Letin, adj. catolic, *catolnic.*
Leucă, s. joc, p. 31. | *de-a leuca,* joc, p. 47. | lovit cu leuca (ţicnit, nebun).
Leverda, s. p. 48.
Limbă, s. subţire (pânză) s'o tai (rupi) cu limba.
Lip, s. rapân, murdărie pe piele.
Lipici, s. pl. are lipici, are *drăgănele,* are pe „vino 'n coa(ce)". | e simpatic.
Lopată, s. nu e cu lopata, ci e cu judecata.
Loptă, s. p. 48.
Luceafăr, s. *luceafărul boului,* o stea strălucitoare ce răsare către ziuă.
Lumină, s. lumânare. | lună; în casă nu se pomeneşte numele de *lună,* ci de *lumină,* ca să nu se spargă oalele.
Lună, s. *de-a luna,* joc, p. 16.
Lunaia, s. nume de vacă (adesea şi de copilă înainte de botez) născută *Lunia.*
Lutunoaie, s. latunoiu la pânză. | o scândură lată.

M.

Măgădău, adj. postărnac, *vlăjgău.*
Măgar, s. *de-a măgarul,* joc, p. 35. | *a băgà un măgar,* joc, p. 36.
Măgăruşul, s. joc cu lăut. p. 9.
Maimuţeresc, v. imit.
Malanca, s. p. 2, 4.
Mâlcă ? tac mâlcă, ca chiticul.
Mâlcesc, v. tac chitic.
Malea? vezi *halea.*
Mână, s. *hora de mână, jocul de mână,* jocuri cu lăut. p. 9. | *podul mânilor,* joacă, p. 22. | *mână moartă,* joacă, p. 31. | *mâna raţă,* joacă, p. 34. | *scaun de mâni,* joacă, p. 34. | *roata'n mâni,* joacă, p. 35.
Mânâcuţa, s. joc cu lăut. p. 12.
Mândrète, s. ibovnic, iubit.
Mânecă, s. a băgat-o pe mânecă (a pâţit-o acù).
Mântoiu ? *mantà* ? p. 78.
Mânzulica, s. *de-a mânzulica,* joc, p. 24.
Maranioi, s. p. 44.
Marghioala, s. joc cu lăut. p. 9 | nume de femeie.
Marghiolesc, v. mă—, fac *marghiolii,* nazuri, mofturi.
Mărime, s. om mare.
Marioara, s. joc cu lăut. p. 9 | nume femeiesc.
Mariţica, s. joc cu lăut. p. 9. | nume femeiesc.
Marţi, s. Marţia încuiată, o sărbătoare în popor.
Măruntica, s. joc cu lăut. p. 12.
Măseà, s. spăl, ud măseaua = beau sdravăn.
Mâţă, s, joc cu lăut. p. 9. | *mâţa oarbă,* joc, p. 48.

Maţe, s. pl. un *maţe-fripte,* afurisit, abràş.
Matirie, s. materie, stofă, pânză, p. 45.
Mătrăşesc, v. dau afară.
Mearţă, s. o mearţă de om, arătànie, stârpitură.
Mengheloiu ? *menghelușca ?* p. 79.
Meşteresc, v. fac, durez ceva.
Metru, s. mă duc la metri, la tăiat stânjeni de lemne din pădure.
Miercuri, s. un *spurcă-Miercuri,* păgân, catolic, *catolnic.*
Migit, s. joc, p. 5.
Mijit, s. joc, p. 5. | mijit de zi = răvărsat de zori.
Milă, s. mi-i milă de tine, dar de mine mi se rupe inima. | de mine i-i milă, ca ţiganului de pilă. | am să te bat, până ţi-oiu plânge de milă.
Mimii ? p. 30.
Minge, s. de-a *mingea'n cuc,* joc, p. 17. | *cu mingea de pământ,* joc, p. 21.
Mireasă, s. *hora miresei,* joc cu lăut. p. 9. | *danţul miresei,* joc cu lăut. p. 13. | *jocul miresei,* joc cu lăut. p. 9, 13.
Mişcă, s. *de-a mişca,* joc, p. 17, 24.
Mlădoacă, s. mladă, mlădiţă, cracă, ramură.
Moc ? p. 78. | prost, nătâng; fem. *moacă.*
Mocănesc, adj. *trânta mocănească,* p. 43.
Mocăneşte, adv. joc cu lăut. p. 6.
Mocârţan, s. mojic, dela ţară.
Mohorăsc, v. mă— =mă întunec, supăr, întristez.
Moldoveneasca, s. joc cu lăut. p. 6.
Mondòc ? p. 78.
Morişcă, s. juc. p. 42.
Mornăiu, v. mornăesc, *mărmăesc, mormăiu,* p. 2.
Moroşeneasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Moşneguţul, joc cu lăut. p. 9.
Moţoiu, moaţa ? dela *moţ,* p. 78. | nume de familie.
Muciu ? dela *muci,* p. 65.
Muiat, ad. straie scumpe, toate muiate numai (cusute, făcute din) aur.
Munteneasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Muruesc, v. cu *muruealǎ* dau faţă sau *făţuesc;* casa de-abià cu pǎreţii de lut grosolan aruncat, se murueşte cu lut galbǎn făcut terciu; malaiul se murueşte cu făină muiată în apă, iar pasca se murueşte cu gălbănuş de ou.
Mùsai, adv. măcar; numai de mi-ar da ce-i al meu, să mă duc şi să-l las.
Muscă, s. *musca'n gaură,* joc, p. 31.
Muscoiu, s. muscă mare.
Muşiu, v. miros, adulmec.
Mustaţă, s. trage sau duce la mustaţă—bea în lege!

N.

Năboiesc, v. dela *năboiu,* puhoiu, şivoiu=invadez, mă năpustesc.
Năframă, s. joc cu lăut. p. 9.
Nagodă, s. poveste, minciună, istorie.
Năsgovenie, s. jitie, taclà, glumă, anecdotă.
Nătăflete, s. nătăfleaţă, un fleac de om.
Neamţ, s. *neamţul,* joc cu lăut. p. 9.
Nedomesnic, adj. sălbatec, sperios.
Ne-frate, s. frate cu ură: ne-frate-meu, n'ar mai fi, să nu mai fie! el m'a sărăcit!
Neghină, s. răutatea oamenilor (cei mai răi şi mai primejdioşi din lume).
Negriu, adv. negricios.
Negustoresc, v. negoţ, negoţesc, caut să cumpăr şi să vând.
Nel-cătinel, adv. încetul cu încetul.
Nemţeasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Nemţişor, s. *nemţişorul,* joc cu lăut. p. 9.
Neted, ad. mie mi-i neted, mi-i în voie, la îndemână.
Nevasta, s. joc cu lăut. p. 9. | calul, puşca şi nevasta nu se împrumută.
Nică ? Dodà nică cu furnică, joc, p. 48.
Nosteacăn, s. mesteacăn.
Nuneasca, s. joc cu lăut. p. 14.

O.

Oaie, s. *de-a oile,* joc, p. 17.
Oarecum, adv. mi-i oarecum (cam ruşine) să-l ocărăsc.
Oblu, adv. p. 46.
Obroceală, s. orbire, în înţeles figurat.
Obrocesc, v. orbesc, în înţeles figurat.
Ochiu, s. *ochiul-boului,* pasere, p. 1. | mă priveşte pe sub ochi (urît). | asta-i cu ochi şi cu sprincene.
Odătică, num. odată.
Ogoiesc, v. potolesc, moiu, îndùplec.
Oierie, s. oierit, creşterea oilor.
Oisa, s. joc cu lăut. p. 13.
Oiţă, s. *bâr-oiţă,* joc cu lăut. p. 9.
Oliolio, interj. | eu îs mai oliolio decât tine (mai al dracului).
Olèac, s. drac, p. 24.

Oleandra, s. joc cu lăut. p. 9, 12. | cântecul scoaterii zestrei din casa miresei.
Olteanca, s. joc cu lăut. p. 9.
Oltenaş, s. *oltenaşul*, joc cu lăut. p. 9.
Olteneşte, adv. joc cu lăut. p. 9.
Omăt, s. joacă, p. 34.
Omegă? vezi *tiliuţe*.
Opinca, s. joc cu lăut. p. 10.
Oprica ? p. 29.
Orariu, s. p. 24.
Orb, s. *de-a orbul*, joc, p. 17.
Orbiş, s. pron. pop.: *orghis*, orbeşte.
Orceag, s. *harpacică*, ceapă măruntică din întâiul an, crescută din sămânţă.
Oridincă, s. joc cu lăut. p. 13.
Os, s. ştiu eu ce-i poate osul=cât îi plăteşte osul (ce putere are).
Osârdios, adj. cu tragere de inimă, harnic, *trudnic*.
Ostiat, adj. potolit, domolit, muiat, împăcat.
Ostroveanca, s. joc cu lăut. p. 10.
Ovăsul, s. joc cu lăut. p. 10.
Ovreescul, s. joc cu lăut. p. 1.

P.

P acì ? erà cât p'acì (pe ce) să-l prindă.
Păhărel, s. *păhărèlele*, joc cu lăut. p. 10.
Paià ? p. 28.
Paiu, s. *de-a paiul*, joc, p. 17.
Palmă, s. *baterea palmelor*, joc, p. 3.
Pământ, s. din pământ, din iarbă verde (de unde ştii) să mi-l scoţi acum.
Pàna ? p. 28.
Pàiu ? p. 27.
Panţir, s. p. 24.
Pânză, s. *pânză'ncălcită*, joc cu lăut. p. 10.
Papiţi ? p. 29.
Păpuresc, s. umplu spaţiul dintre doagele unui poloboc cu *papură*, care, udându-se, se umflă şi nu lasă să curgă lichidul din vas.
Păpucaş, s. papuc.
Păpuşă, să nu-ţi pară lucrul păpuşă (fără nici o noimă).
Păpuşeasca, s. joc cu lăut. p. 18.
Păpuşereşte, adv. joc cu lăut. p. 10.
Păpuşeşte, adv. joc cu lăut. p. 10.
Părete, s. perete; *în părete*, joc, p. 8. | crescut-au sămănăturile părete (înalte şi frumoase). | te scriu pe părete (te izbesc de părete şi rămâi acolo lipit, mut). | se uită pe pereţi (nu ascultă).
Pârşă, s. un fel de jupeală a pielii de pe faţă şi membre.
Parte, s. *două-părţi, hora în două părţi*, jocuri cu lăut. p. 9. | n'ai aveà parte de ce doreşti (blăstăm). | cine 'mparte, parte-şi face. | partea leului.
Pârţoiu? pârţira? p. 28.
Pas, s. *capra cu paşi*, joc, p. 20.
Păscàre s. p. 47.
Pasere s. *de-a pasărea sboară*, joc, p. 19.
Pastir, p. 39.
Păsuesc, s. urmăresc pe cineva cu răsbunare.
Pâtea ? de-a pâtea, joc, p. 19.
Perniţă, s. o perină mică, *perinuţă, modìţă*. | joc cu lăut. p. 10.
Pestrie? p. 78.
Petric, s. p. 27.
Piatră, s. *groapă cu pietre*, joc, p. 20. | *piatra care rade apa*, joacă, p. 34.
Piau ? p. 27.
Picior, s. *hora peste picior, pe picior*, jocuri cu lăutari, p. 11. | cu gura lui a sculat satu'n picioare (s'a alarmat toată lumea). | se usucă pe picioare, zace pe picioare (fără să se dea căzut).
Piciorugu ? p. 30.
Picluesc, v. plicuesc, p. 20.
Piele, s. n'aş vrea să fiu în pielea lui (în locul lui, cu norocul lui). | ştiu eu cât îi poate (trage, plăteşte) pielea (ce putere are).
Pierciune, s. mòlimă, moarte, epidemie.
Piper, s. *piperul*, joc cu lăut. p. 10.
Pişcoanie, s. p. 39.
Piscopalnic ? şi altele, p. 79.
Pispirigă, s. p. 34.
Piţigoaie, s. p. 39.
Piţigoiu, s. joc cu lăut. p. 10.
Plămnicică ? şi altele, p. 79.
Pitulicică, s. joc, p. 5.
Pizără, s. *pizărăi, piţărăi, bijărăi*, p. 67.
Plăvaie, adj. p. 65, nume de vacă, cu păr *plăvàn, plăviu, plăviţ* sau *plăvaiu*.
Pleasnă, s. *sfichiu, sfichiu* la vârful biciului.
Pliuţ, interj. *plişchi*.
Plişca? plişcoiu, p. 29.
Ploştă, s. ploşniţă.
Poală, s. *pe sub poale de dugheană*, joc cu lăut. p. 15.
Poarcă, s. *de-a poarca*, joc, p. 43.
Pocâltesc, v. *cohâltesc, lihnesc* de foame.

Pocinog, s. năpaste, nefecirire, pacoste. | las' că-i fac eu lui pocinogul, nu te teme!
Pocnitoare, s. *de-a pocnitoarea*, joc, p. 21.
Podcbiţa ? p. 27.
Podoghiţa ? 27.
Pod, s. *podul popii*, joc, p. 19. | *podul mânilor*, joacă, p. 22.
Pogonici ? p. 52.
Pojidìc s. mulţime de copii obraznici.
Polca, s. joc cu lăut. p. 11.
Polosca, s. joc cu lăut. p. 14.
Pomăt, s. *pomèt*, livadă cu pomi.
Ponoreana, s. p. 38.
Popelcuţă, s. un soiu de ciupercă tomnatecă.
Popic, s. p. 17, 19.
Popultic ? p. 76.
Porc, s. *besică de porc*, juc. p. 37.
Porocana ? p. 29.
Porumbel, s. *de-a porumbeii*, joc, p. 48.
Poşìdie, s. mulţime de copii obrasnici.
Posovaica, s. joc cu lăut. p. 11.
Poştă, s. *poştele*, p. 31, 40.
Potcoavă, s. şi-a lepădat potcoavele (a murit).
Potcovesc, v. înşel, fac un rău pe neştiute şi neaşteptate.
Potcăş, adj. delà *potcă*, om al dracului, pezevenchiu.
Poticălesc, v. pedepsesc, răsplătesc.
Pozovenchi ? p. 27.
Prag, s. partea de sub coaste a abdomenului. | cine se loveşte cu capul de pragul de sus, vede şi pe cel de jos.
Prăpăstuire, s. prăpădire, istovire sufletească.
Praştie, s. juc. p. 40.
Preasnă ? *ca la preasna*, joc cu lăut. p. 9.
Prejmete, s. în prejmete = în vecinătate, în împrejurime.
Priboiul, s. joc cu lăut. p. 10.
Prins, s. *de-a prinsul*, joc, p. 2, 19.
Prinsele, s. pl. joc, p. 19.
Priscă ? p. 78.
Pristandaua, s. joc, p. 15.
Proaşcă, s. joc, p. 40.
Procovanca, s. joc cu lăut. p. 10.
Proţăpesc, v. mă proţopesc = înţepenesc. | proţăpesc gură (tac).
Pruniţte, s. prunărie, livadă cu pruni.
Prutişor, s. pâne soldăţească, pesmete.
Puişor, s. *puişorii*, joc, p. 48.
Puiu, s. *de-a pui-a-gaia*, joc, p. 19. | *de-a puiul*, joc, p. 20.
Pură ? p. 80.
Pureà ? p. 78.
Purceà, s. a luat purceaua de coadă (s'a îmbătat).
Purcel, s. p. 17.
Purtăreţ, adv. haină purtăreaţă, care ţine la *tăvăleală* şi nu se rupe curând.
Puşcă, s. *puşcă de socru*, joc, p. 41.
Puşcoaie, s. joc, p. 41.
Putere, s. *din putere*, p. 35.

R.

Răbun, v. izbesc de pământ ceva, trântesc.
Rac, s. *racul*, joc cu lăut. p. 10. | se bate inima 'n el ca 'ntr'un rac mort. | tot înapoi ca racul. | cu un rac tot sărac.
Radu, s. Radu l-a chemat (a şters-o, a fugit pe furiş).
Ragea ? p. 66.
Răguşita, s. joc cu lăut. p. 6.
Rânca ? p. 27.
Rànţurele, pl. p. 64.
Rapănă ? p. 59.
Răsare, s. mi s'a răsărit (când îmi intră ceva pe gât, de nu mai pot respirà şi-mi curg lacrimile. | om răsărit (de seamă) | . cutare lucru seamănă cu cutare; seamănă, seamână dar nu răsare. | aluatul a răsărit (crescut, umflat).
Răsboiu, s. joc cu lăut. p. 12. | cântecul zestrei când se scoate din casa miresei.
Răsteiul, s. joc cu lăut. p. 16.
Răsten, s. joc cu lăut. p. 14. | ? p. 30.
Raţă, s. joc cu lăut. p. 10, 13, 15. | *mâna raţă*, joacă, p. 34. | *raţe de ţipirig*, joc, p. 41.
Răţuşcă, s. pl.: *răţuşte*, juc. p. 41.
Răvăşesc, s. răstorn, *cotrobăesc*, caut.
Refeneà, s. joc cu lăut. p. 12.
Renghiu, s. i-a jucat reghiul (i-a făcut-o pe pielea goală).
Restem, s. joc cu lăut. p. 12.
Ridiche, s. îi frec eu ridichea lui! (am să-l bat).
Rişcă, s. *de-a rişca*, joc, p. 20.
Roată, s. joc cu lăut. p. 11.
Romana, s. joc cu lăut. p. 6, 11.
Romoniţă, s. *romăniţă*, (plantă).
Rontiş ? p. 64.
Roto ? p. 28.
Rotocol, s., adv. p. 35.
Ruseasca, s. joc cu lăut. p. 16.
Ruseşte, adv. joc cu lăut. p. 16.

S. Ș.

Săbărel, s. *săbărelul*, joc cu lăut. p. 10.
Săbaș, s. *șăbașul*, joc cu lăut. p. 11.
Sacalie ? p. 28.
Salcie, s. *țignalul de salcie*, joc, p. 40.
Sălcioara, s. joc cu lăut. p. 10, 13.
Săltată, s. joc cu lăut. p. 10.
Sănătoriță, s. joc cu lăut. p. 10.
Sâncele ? pl. p. 64.
Sângerez, s. îmi curge sânge din nas; dacă-mi curge din gură, se zice: *mă încruntez*.
Săniu, v. *mă săniu*, mă dau cu sania.
Săniuș, s. p. 33.
Șapla, s. joc cu lăut. p. 10.
Șarampoiu, s. joc cu lăut. p. 10. | șarampoiu de pod (picior de lemn), de telegraf (stâlp).
Sârbească, s. joc cu lăut. p. 10.
Sârbele, s. pl. joc cu lăut. p. 14.
Sârbește, adv. joc cu lăut. p. 10.
Sârbsca, s. joc cu lăut. p. 10.
Sârbul. s. joc cu lăut. p. 10.
Săritură, s. *întreceri din sărituri*, joacă, p. 34. | p. 45. | stă la o săritură departe de mine (aproape. | *Sărit* = țicnit.
Șart, s. spune minciuna cu șart, (rost, frumos, că pe jumătate o crede și el).
Sâtă, s. *sită; de-a sâta cumetrei*, joc, p. 48.
Sațiat, adj. săturat; *sățios* nu se întrebuințează decât pentru alimente: pâne *sățioasă*, (pâne de care te saturi curând, mâncând puțină din ea); *nesățios*, unul care nu se mai satură. | unul cicălitor, „agasant“.
Său, s. seu; om cu său (cu vază, bine văzut în lume).
Scaun, s. *scaun de mâni*, joacă, p. 34.
Șchioapa, s. joc cu lăut. p. 10.
Scopianca, s. joc cu lăut. p. 10.
Scoverci, s. pl. un fel de plăcinte.
Scripete, s. p. 60.
Scripți, s. pl. p. 45.
Seciu, s. gard vechiu.
Senin, s. caută sfadă din senin (de geaba); i-a venit rău din senin.
Sete, s. batutu-l-au cu sete (poftă, amar).
Sfințesc, s. las' că nu-i dau răgaz să se sfințească (nu-l mai îngăduim).
Sgripsor, s. unui bătrân uricios.
Sici ? p. 20.
Și decana ? p. 29.
Simăl, s. *de-a simălul*, joc, p. 19.
Simianca, joc cu lăut. p. 14.
Simol ? p. 19.
Șincăneasca, s. joc cu lăut. p. 11.
Șindilichi ? p. 29.
Șiretenie, s. povestire, glumă, minciună.
Sirto, joc cu lăut. p. 10.
Șiși ? p. 64.
Slănic, s. *Slănicul*, joc cu lăut. p. 10.
Smerdios, adj. p. 79.
Smeu, s. juc. p. 42.
Socodon ? p. 27.
Socoton ? p. 27.
Socru, s. *soc.; pușcă de socru*, juc. p. 41.
Șodron, s. joc, p. 20.
Șofraniță, s. p. 66.
Solomon, s. p. 27.
Soroc, s. *hac, vadeà*, hotărîre | *soroace*, pomenile morților.
Sorocovățul, s. joc cu lăut. p. 10.
Șoșele, s. pl. cu șoșele, cu *momele*, cu minciuni, făgăduințe.
Șotie, s. posnă, comèdie, p. 45. | adj. *șotios*.
Spaiu, s. spariu.
Spăl, s. îmi spăl gâtul (beau). | mă spăl pe mâni (ca Pilat). | când te-oiu „bagiucurì“ eu, nu te mai spală (cu-rățà) nici cânii (Dunărea, Bârladul, Berheciul,—o apă cunoscută).
Spârc, interj. p. 64.
Stanța ? p. 29.
Stârc și altele ? p. 76.
Stârcesc, s. *mă stârcesc*, p. 41.
Știoapa, s. joc cu lăut. p. 10.
Știucaracalin ? p. 71.
Stoghi ? p. 27.
Stologol, s. p. 60.
Straiu, s. haină; *straie noi*, p. 45.
Străoneasca, s. joc cu lăut. p. 10.
Străvesc, s. de când am pe cutare de vecini, nu mă mai pot străvì (vedeà, apucà) cu nici o pasăre prin ogradă (căci toate mi le papă).
Stremuraliță ? p. 60.
Stufiță, s. o floare.
Șubet, joc, p. 31.
Șucman, s. suman, (pânza și haina).
Suflu, s. suflul vântului (suflare, bătaie).
Șugu ? p. 28.
Șugulan ? p. 28.
Șulfă, s. p. 4.
Suliman, s. p. 28.
Sultan, s. p. 28.
Șupă, s. *de-a șupa*, joc, p. 21.
Surchideală, s. bătaie, frecuș, „agasare“.

Surchiaesc, s. p. 5. | plictisesc, mă țin de cineva, îl sâcăesc, | bat pe înfundatele.
Svâcnet, s. svâcnire.
Svârdol, s. juc. p. 41.
Svârdon, s. juc. p. 41.

T. Ț.

Tac, v. *tacu-te* mă chiamă, *tacu-mă* mă chiamă (tac).
Tăier, s. taler. | fund de lemn și taler de lemn, p. 13.
Taiu, v. *de-a taiu-mălaiu*, joc, p. 23.
Tală, s. umblu cu *tala* (mulțime, droaie) de copii după mine. | gălăgie.
Tălălungă, p. 76.
Țăl, s. p. 17.
Tâlhar, s. tâlhar de zi, negustor de oameni.
Tămâiu, v. tămâiez, bat.
Tămănjesc, s. p. 3, mânjesc, feștelesc. | când ți-oiu tămânjì una, ai să zici că n'ai noroc (când ți-oiu arde o palmă...) = când ți-oiu *mânjì, unge* una...
Țăncușă, s. *de-a țăncușa*, joc, p. 48.
Tângă, s. neajuns, tânguire.
Tanganica, s. joc cu lăut. p. 9.
Tânțoi ? p. 78.
Țăpârlui, s. p. 42.
Țăpoiul, s. joc cu lăut. p. 9.
Țărăneasca, s. joc cu lăut. p. 9.
Țărănește, adv. joc cu lăut. p. 9,
Tărăgănesc, v. *tărăgăesc*, trăgănez, tot amân.
Țarc, s. *în țarc*, joc, p. 48.
Tarele, s. pl. joc de lăut. p. 14.
Tarhon, s. jidov. | nume de plantă.
Țărina, s. joc cu lăut. p. 11.
Târș, s. p. 62.
Țăruș, s. *țărușul*, joc cu lăut. p. 10.
Târzielnic, s. care tot întârzie.
Țâț, s. p. 17. | joc, p. 39.
Țâțeică, s. joc, p. 41.
Tăvăluc, s. joc, p. 19.
Tavlic, s. p. 19.
Teferiș, s. loc neted.
Tele, pron. tale, ale tele, p. 53, 66.
Tetelenchi, s. p. 29.
Teleleu, s. unul care umblă fără nici un căpătâiu; fem. *teleloaică*.
Tem, s. mă teme bărbatul (mă gelozește). | mătem că (mi se pare) că nu mai vine. | de ce te temi nu scapi.
Țenchi, s. p. 29.
Tenti, s. p. 29.
Terciu, interj. p. 19. | terciu de mămămăligă.
Tesco, s. joc cu lăut. p. 9.
Țicnal, s. *țignal de salcie*, joc, p. 40.
Ticves, s. *ticvesul*, joc cu lăut. p. 9.
Tierc, s. p. 9.
Tiflă, s. i-a dat cu tifla'n nas (palma cu degetele răschirate și degetul cel mare răzămat pe nas).
Țigancă, s. joc cu lăut. p. 10.
Tilinca, s. joc, p. 39.
Tiliuțe, s. pl. a-și luà tiliutele = a pornì cât mai de grabă dintr'un loc: hai, ia-ți tilințele: drumul și *omega licara* poteca!
Tindeche, s. joc cu lăut. p. 9. | aparat la răsboiu.
Tini ? p. 27.
Țintar, s. joc cu lăut. p. 10.
Țipirig, s. *rațe de țipirig*, juc. p. 41.
Tir ? *tir* că beau, tir că nu beau, tot însetat sunt (ori de... ori de nu...
Titilic, joc, p. 39.
Titilig, s. joc, p. 39.
Titilincă, s. joc, p. 39.
Titirez, s. joc, p. 42.
Titirișcă și altele ? p. 76.
Tivicana ? p. 64.
Tivison ? p. 64.
Toană, s. o toană de vrăbii (cârd). | nu-i în toane (dispoziție) bune.
Țoață, țoțoiu ? p. 78.
Tobă, s. bat toba (indiscreție). | degeaba bați toba la urechea surdului.
Toc, v. toc avere. | toc la vorbe — *tocăesc*.
Tocmesc, v. când am aflat această veste, mi-am tocmit (îmbucurat) inima 'n mine). | pe vremea aceea s'a tocmit (întâmplat) să fie și o ciumă în lume.
Toloacă, s. p. 47.
Torbăceală, s. *târbăceală, tărbăceală*, bataie: dela *tarbacă*.
Toroipănesc, v. bat sdravăn, dela: *toroipan*, armă veche.
Torscoi ? p. 29.
Torosesc, v. *toroesc*, îți torosește (toroește) gura la vrute și nevrute, lucru mare!
Torțoale, s. pl. zorzoane.
Trântă, s. *trântele, trânta la brațe*, p. 43. | *trântă mocănească*, p. 43. | *trântă dreaptă, trântă ciobănească, trântă pe furiș, trântă de-a berbecul, de-a berbecul*, p. 44.
Treilisieștele, s. p. joc cu lăut. p. 16.
Trena ? p. 28.
Trepăd, v. am diaree. | umblu mult; de acì *trepădare* și *trepăduș* (unul care nu mai are stare locului. | judecător ambulant).
Trialanga, s. *de-a trialanga*, joc, p. 17

Trialunga, s. *de-a trialunga*, joc, p. 17.
Tristenica, s. joc cu lăut. p. 9.
Tropca, s. joc cu lăut. p. 9.
Ţuiculesc, v. mă ţuiculesc, *ţuicăresc*, cinstesc cu cineva ţuică.
Tulnec, s. p. 39.
Tulnic, s. p. 38.
Tulnicaş, s. p. 38.
Tumba, s. *de-a tumba*, joc, p. 34.
Ţurcă, s. *de-a ţurca*, joc. p. 2, 20.
Turirişca ? p. 29.
Ţurlu-burlu, adv. erà cu părul ţurlu-burlu (sbârlit) de frică.
Turlac, adj. beat, verb: mă *turlăcesc*; *turlăceală*, *turlăcie*.
Turtă, s. stă pe loc, ca turta 'n foc. | trage spuză pe turta lui (se apără).
Turuiu, v. îi turuie gura ca o moară hodorogită.
Ţuţuianca, s. joc cu lăut. p. 10, 15.
Ţuturez, s. juc. p. 37.

U.

Uitucie, s. uitare lesne, din slăbiciunea minţii.
Umedează, v. picură de ploaie, cerne.
Umăr, s. de-a umărul (pe umere).
Una, num. *în una*, într'una, fără curmare, p. 2.
Uncheş, *unchiaş*; *de-a baba şi unchiaşul*, joc, p, 2.
Unghie, s. am să-ţi mai taiu din unghii (din unghioare) (din nas, apucături, obrăznicie).
Uugurean, s. *ungureanul*, joc cu lăut. p. 10, 16.
Ungureanca, s. joc cu lăut. p. 10, 11.
Ungurencuţa, s. joc cu lăut. p. 12.
Unilica, ? p. 29.
Untişcă, s. p. 59.
Unuma ? p. 28.
Urduz ? a căzut pe capul meu *urduz-beleà* (a căzut beleà pe capul meu).
Ureche, s. fă-te urechi (ascultă cu băgare de seamă).
Urmă, s. acum îşi numără urmele (se căeşte că a scăpat prilejul.
Urs, s. ziua ursului (o sărbătoare în popor).
Ursa, s. joc cu lăut. p. 11.
Ursuzluc, s. beleà, posnă.

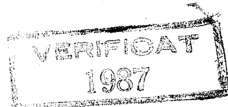
V.

Vac, s. veac, secol; în vacul vacului (veacul veacului) | şi-a trăit vacul, şi-a mâncat colacul (şi-a trăit traiul, şi-a mâncat mălaiul).
Val, s. *valul*, joc cu lăut. p. 13.
Vâjlă, s. p. 16.
Vânt, s. fă-i vânt (dă-l afară).
Vânturângă şi *vănturungă* ? p. 76, 77.
Vântură-ţară, s. fără căpătâiu.
Văpseà, s. nu ştiu cum ai să ieşi la văpseà (socoteală).
Vargă, s. *căruţă de vergi*, joc, p. 37. | p. 45.
Vârtea-casa ? joc p. 34.
Vasilca, s. joc cu lăut. p. 10. | nume de femeie (*Siva* sau Vasilca (datină).
Vidreaua s. p. 38.
Vitioară, s. p. 42.
Vlădeanca, s. joc cu lăut. p. 10.
Vlog, s. ploaie *pânzişă* (generală).
Vrajnă s. *vrajbă*.
Vulpenie, s. şiriclic, înşelătorie.

Z.

Zahau ? p. 59.
Zaia ? p. 28.
Zală, s. *za*, *zea*, *de-a zala*, joc, p. 4.
Zangaraoa, s. joc cu lăut. p. 10.
Zanga-zanganeli ? joc, p. 20.
Zavistnic, adj. zavistios, cel care varsă zavisti între oameni.
Zoralia, s. joc cu lăut. p. 10.
Zovon, s. văl (la morţi).

CUPRINSUL


VERIFICAT
1937

